

1941.

AUGUSZTUS

ERDÉSZETI LAPOK

LXXX.
ÉVF.

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET
K Ö Z L Ö N Y E

8.
FÜZET.

KIADJA AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET
Megindították 1862-ben Wagner Károly és Divald Adolf

Felelős szerkesztő és kiadó:

DR. ING. MIHÁLYI ZOLTÁN

Megjelenik minden hó 15-én.

Előfizetési díja: egész évre 24 P, erdészeti altiszteknek 12 P.

Az Országos Erdészeti Egyesület tagjai a tagdíj fejében kapják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V., Alkotmány-u. 6 sz. II. em. (Tavb.: 123-722.)

Közleményeink egészben vagy részben való átvétele csak a forrás
megnevezése mellett történhetik.

Festetics György herceg †

Tolnai Festetics György herceg, cs. és kir. kamarás, m. kir. titkos tanácsos, a magyar felsőház tagja, stb., stb. augusztus hó 4-én 59 éves korában Keszthelyen elhunyt.

A kötelező erejű magyar főnemesi hagyományok áldozatos szívéű ápolója volt, tisztelettel övezett fényes név viselője, aki az ősi örökség szellemében munkálta dús javaiból nemzete értékeit; mélységesen sajnálatraméltó, hogy olyan rövid ideig tehetette.

Egyesületünkben még évek előtt készséggel vállalt igazgatóválasztmányi tagságot s noha gyenge egészsége miatt személyesen alig vehetett is részt munkánkban, az erdő iránti rajongásának számos ténykedésében adta kétségtelen jelét.

A hitbizományi uradalmak korszerű átszervezése az ő elhatározásából történt, az érdemes munkát mindig nagyrabecsülte és örömmel jutalmazta, segítő kezét a reászorulóktól soha meg nem tagadta. Minden gyűjtésünknel a szívesen adakozók elseje volt.

Emlékét kegyelettel őrizzük.

Magyarország faellátása a rendeletek tükrében.*

Írta: Zsombory Ignác.

Egyezzerkilencszáznegyven augusztus harminc. A második bécsi döntés. Határkő Magyarország, de a magyar erdőgazdaság történetében is.

A gyászos emlékü trianoni békemű első megbontása, továbbá a kárpátaljai területnek a visszatérése tette annakidején időszerrév a trianoni Magyarország fakereskedelmi politikájának az ismertetését. Az ország területének a további megnagyobbodása, de a faellátás szempontjából különösen nagy jelentőségű erdőállománynak 2,400.000 k. holddal történt gyarapodása ismét időszerrév teszi a visszapillantást az eltelt rövidebb, de erdőgazdasági és fakereskedelmi vonatkozásban is igen mozgalmas időszakra. Kíváncsnak és szükségesnek tartom ezt egyrészt azért is, mert mostani ismertetésem az Erdészeti Lapok 1939. évi V. füzetében közölt „Magyarország fakereskedelmi politikája erdőgazdasági vonatkozásban” című tanulmányom kiegészítő részét képezi, másrészt ennek az időszaknak az intézkedéseit is célszerű az utókor számára megörökíteni.

Az említett ismertetésemben láttuk, hogy az ország faellátásával kapcsolatos kérdések intézésének a különböző szervek hatáskörébe utalása milyen veszélyeket rejt magában. Már akkor le lehetett vonni azt a következtetést, hogy ez a kérdés mindaddig nem fog nyugvópontra jutni, s az ellátás mindaddig nehézségekkel fog járni, amíg az irányított gazdálkodás elvének megfelelően az ezzel kapcsolatos összes kérdések intézése egy kézbe nem kerül. Amint a későbbiekben látni fogjuk, ezen a téren az elmúlt két év alatt kiadott intézkedések sem hoztak közelebb a megoldáshoz.

Ismeretes, hogy az erdőgazdaságok jövedelmezőségének a biztosítása érdekében a tűzifaforgalom szabályozására még 1934. évben kiadott rendeleteket a kormány az 1938. év nyarán hatályon kívül helyezte azzal a céllal, hogy a kormány a faforgalomban a szabadkereskedelem elveit kívánja érvényre juttatni.

A szabadforgalomra való áttérés azonban csak látszólagos volt, mert az áralakulás hatályosabb ellenőrzése tárgyában még 1938. évi április hó 10-én kiadott 2.220/1938. M. E. sz. rendelet feljogosította az árelenőrzés országos kormánybiztosát, hogy az árak alakulását ellenőrizze s szükség esetén tájékoztató vagy legmagasabb árakat állapítson meg. Ez tehát azt jelentette, hogy a kereslet és kínálat viszonya szabadon nem érvényesülhetett.

* Beérkezett 1941. évi április hó végén. (Szerk.)

Az úgynevezett nyugalmi állapot azonban, ettől eltekintve sem tartott sokáig. Az 1938. évi augusztus 22-én megjelent 5920—1938. M. E. számú rendelet minden tűzifakereskedőt arra kötelezett, hogy az 1938/39. gazdasági évben megvásárolt, illetőleg eladott tűzifára vonatkozó összes adatokat a szerződés létrejöttétől számított 48 óra alatt a m. kir. külkereskedelmi hivatalhoz jelentse be. Ez volt az első rendelet, amely a faforgalom terén a külkereskedelmi hivatalt *belforgalommal kapcsolatos* ügyek intézésébe vonta be. Ezt rövidesen követte a kereskedelemügyi miniszter 41.529/1938. K. K. M. sz. rendelete, amely a Magyar Fabehezatali Intézet R.-t.-nak az épület- és szerfaanyagok behozatalával kapcsolatban adott megbízását visszavonta, s a részvénytársaság hatáskörébe utalt ügyek intézésével is a m. kir. külkereskedelmi hivatalt bízta meg. 1938. évi október hó 2-án pedig megjelent az egyes ipari üzem- és nyersanyag, fél- és készgyártmánykészletek bejelentésére vonatkozó 6830/1938. M. E. sz. rendelet, amely minden természetes és jogi személyt arra kötelezett, hogy a rendelethez csatolt mellékletben felsorolt készleteket a m. kir. külkereskedelmi hivatalhoz jelentse be. A rendelet végrehajtására a m. kir. iparügyi miniszter nyert megbízást, aki az 1938. évi október hó 7-én kiadott 7160/1938. M. E. sz. rendelettel egyúttal felhatalmazást kapott arra, hogy a bejelentendő készletek jegyzékét módosíthatja. A rendelet a bejelentési kötelezettség alól a termelőket nem veszi ki s így a rendelet V. számú mellékletében felsorolt faanyagkészletek bejelentése a *fatermelőkre* is vonatkozott.

Ez a rendelkezés azonban a fatermelők felé nem került végrehajtásra, mert a belföldön kitermelt faanyagok kötelező bejelentése tárgyában 1938. évi október hó 7-én kiadott 7.150/1938. M. E. sz. rendelet a fatermelők kitermelte fakészletek bejelentését a földművelésügyi miniszterhez utalja. A rendelet 8. §-a egyúttal a fatermelőket mentesíti a külkereskedelmi hivatalhoz intézendő bejelentési kötelezettség alól. Ennek a rendeletnek a fontossága nemcsak abban nyilvánul meg, hogy a faellátási intézkedések alapjául szolgáló adatok összegyűjtését szakminiszter hatáskörébe utalta, hanem abban is, hogy az elrendelt készletbejelentések módot nyújtottak és nyújtanak az eddig annyira nélkülözött komoly fatermelési statisztika kiépítéséhez. A rendelet megjelenése óta eltelt időből két termelési idény (1938/39 és 1939/40) adatai feldolgozva már rendelkezésünkre állanak, úgy vélem, nem lesz tehát érdektelen ezeket egymás mellé állítva, ismertetni és az ország faellátásának a helyzetére a következtetéseket levonni.

A 7.150/1938. M. E. sz. rendelet kiadása után a Felvidék egy része visszacsatoltatott, majd pedig a kárpátaljai terület tért vissza a Magyar Szent Koronához. Az említett termelési idények

készletbejelentése tehát a felvidéki és a kárpátaljai területekkel megnagyobbodott Magyarország fatermelését tünteti fel. Az adatok feldolgozása országrészek s ezen belül törvényhatóságok szerint elkülönítve történt és most is így történik; külön megállapítható tehát a trianoni Magyarország, a visszacsatolt felvidéki és a visszatért kárpátaljai terület fatermelése.

A trianoni Magyarország utolsó 10 évi fatermelési és fabehozatali adatainak a figyelembevételével megállapítva a megnagyobbodott Magyarország faanyagszükségletét, vizsgáljuk meg az elmúlt két év fatermelési adatait az ország faellátása szempontjából.

A trianoni Magyarország tűzifaszükséglete 180—190.000 10.000 kg-os (normál) vasuti kocsirakományt tett ki, amelyből 125.000 kocsirakomány került vasuton és hajón szállításra, a többi a helyi szükséglet kielégítését szolgálta.

Az alábbiakban közlöm az 1938/1939. és 1939/1940. évi termelési idényben kitermelt tűzifa- és szerfakészletekről összeállított kimutatást.

Ha a közölt kimutatásokban lévő adatokat országrészenként csoportosítjuk, megállapítható, hogy az 1938/1939. termelési idényben kitermelésre került:

1. A trianoni Magyarországon és a visszacsatolt felvidéki területen:

tűzifa	2,532.093 m ³
lombszerfa	381.788 „
fenyőszerfa	127.601 „
összesen:	3,041.482 m ³

2. A visszatért kárpátaljai területen:

tűzifa	812.549 m ³
lombszerfa	85.719 „
fenyőszerfa	439.904 „
összesen:	1,338.172 m ³

A 4,379.654 m³ összes termelésből 3,344.642 m³ tűzifa, 1,035.012 m³ pedig szerfa. A szerfából 467.507 m³ lombos-, 567.505 m³ pedig fenyőszerfa.

A megnagyobbodott Magyarország lombszerfa szükségletét kerekén 400.000 m³-re (40.000 normál kocsirakomány) lehet tenni. Ezek szerint az 1938/39. évi idényben kitermelt lombszerfából 68.000 m³ többlet jelentkezett. Az ország fenyőszerfa szükséglete kerekén 2 millió m³ (100.000 normál kocsirakomány). A termeléssel szemben tehát 1430.000 m³ hiány jelentkezett.

Az 1938/1939. évi termelési adatokból megállapítható továbbá, hogy amíg a trianoni és a visszacsatolt felvidéki területen lévő 2.401.689 kat. hold kiterjedésű erdőkben 3,041.482 m³, kat. holdan-

A törvényhatóság megnevezése	A kitermelt tűzifa mennyisége		Az 1939/1940. fűtési időnyben felhasznált tűzifa mennyisége
	az 1938/1939. termelési időnyben	az 1939/1940. termelési időnyben	
	tírm ³		
<i>I. Kisalföld.</i>			
Borsod-Hont k. e. e. vm.	71.322	190.246	57.257
Esztergom vm.	68.209	52.100	33.833
Győr-Moson-Pozsony k. e. e. vm.	80.793	76.584	70.982
Győr tjv.	—	—	41.036
Komárom vm.	101.793	131.940	106.899
Nyitra-Pozsony k. e. e. vm.	4.489	16.417	46.777
Sopron vm.	99.543	91.291	84.547
Sopron tjv.	25.071	26.886	38.017
<i>II. Dunántúli dombosvidék.</i>			
Baranya vm.	192.944	242.859	117.607
Pécs tjv.	18.550	10.508	47.911
Fejér vm. és Székesfehérvár tjv.	99.111	88.051	126.877
Somogy vm.	434.847	436.805	308.411
Tolna vm.	160.437	130.389	141.631
Vas vm.	138.788	126.874	148.428
Veszprém vm.	485.600	324.531	345.705
Zala vm.	400.470	333.397	222.939
<i>III. Duna-Tisza köze.</i>			
Bács-Bodrog vm. és Baja tjv.	30.172	43.695	45.752
Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm.	213.313	170.971	639.801
Budapest székesfőváros	4.755	3.961	1,103.825
Kecskemét tjv.	15.502	7.090	50.966
<i>IV. Tiszántúl.</i>			
Békés vm.	18.054	28.040	161.067
Bereg-Ugoesa k. e. e. vm.	24.258	72.025	44.603
Bihar vm.	10.027	9.151	40.548
Csanád-Arad-Torontál k. e. e. vm.	8.426	11.255	18.218
Csongrád vm.	16.915	13.806	67.610
Hódmezővásárhely tjv.	199	—	39.088
Szeged tjv.	7.397	8.314	111.481
Hajdu vm.	8.313	19.553	47.524
Debrecen tjv.	48.059	56.425	110.556
Jász-Nagykun-Szolnok vm.	2.922	5.959	121.245
Szabolcs vm.	54.788	90.755	104.808
Szatmár vm.	16.240	15.307	28.559
<i>V. Északi dombosvidék.</i>			
Abaúj-Torna vm.	155.046	268.807	93.568
Kassa tjv.	19.176	15.689	54.925
Borsod vm.	199.514	275.470	129.217
Miskolc tjv.	—	—	11.750
Gömör-Kishont vm.	181.111	296.665	93.011
Heves vm.	172.411	215.775	120.883
Nógrád vm.	190.342	304.729	81.334
Ung vm.	3.552	2.870	19.799
Ungvár tjv.	—	—	17.383
Zemplén vm.	76.445	108.797	60.077
<i>VI. Kárpátalja.</i>			
Beregi k. k. r.	301.165	644.413	94.928
Máramarosi k. k. r.	565.849	1,020.213	188.533
Ungi k. k. r.	364.122	816.986	98.259
Összesen	5,067.640=	6,805.605=	5,738.175
	3,344.642 m ³	4,467.835 m ³	

A törvényhatóság megnevezése	Az 1938/1939. termelési idényben kitermelt				Az 1939/1940. termelési idényben kitermelt			
	lomb	tülevelű	boksa faszén	tölgy- és lucféreg	lomb	tülevelű	boksa faszén	tölgy- és lucféreg
	szerfa				szerfa			
	m³		tonna		m³		tonna	
I. Kisalföld.								
Bars-Hont k. e. e. vm.	1.793	482	—	480	6.857	1.422	16	837
Esztergom vm.	5.186	115	—	—	5.204	45	—	—
Győ-Moson-Pozsony k. e. e. vm.	7.236	218	—	—	8.620	9.175	—	—
Győr tvj.	—	—	—	—	—	—	—	—
Komárom vm.	4.765	406	—	—	9.870	1.870	—	—
Nyitra-Pozsony k. e. e. vm.	6	—	—	—	1.093	—	—	240
Sopron vm.	11.547	1.685	1	—	4.705	1.574	—	—
Sopron tvj.	613	1.793	—	—	616	2.266	—	—
II. Dunántúli dombosvidék.								
Baranya vm.	23.077	2.568	44	—	33.080	4.647	142	—
Pécs tvj.	1.571	—	—	—	872	—	—	—
Fejér vm. és Székesfehérvár tvj.	4.177	100	—	—	7.405	505	—	—
Somogy vm.	62.537	34.802	284	—	65.799	46.686	—	—
Tolna vm.	13.571	886	7	—	37.572	2.901	—	—
Vas vm.	15.402	26.973	—	—	13.309	58.058	10	—
Veszprém vm.	40.276	9.864	41	—	15.427	7.861	11	—
Zala vm.	31.353	39.209	18	—	85.701	53.382	55	38
III. Duna-Tisza köze.								
Bács-Bodrog vm. és Baja tvj.	2.901	—	—	—	6.589	20	—	—
Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm.	16.150	1.849	—	—	16.150	1.849	—	106
Budapest székesfőváros	76	95	—	—	76	95	—	—
Kecskemét tvj.	608	28	—	—	608	28	—	—
IV. Tiszántúl.								
Békés vm.	1.528	—	—	—	3.424	2	—	64
Bereg-Ugocea vm.	5.374	—	—	—	24.829	20	—	—
Bihar vm.	366	—	—	2	475	21	—	—
Csanád-Arad-Torontál k. e. e. vm.	1.232	—	—	—	1.264	—	—	—
Csongrád vm.	2.445	66	—	—	1.382	—	—	—
Hódmezővásárhely tvj.	—	—	—	—	—	—	—	—
Szeged tvj.	—	—	—	—	867	—	—	—
Hajdú vm.	497	530	—	—	8.151	—	—	—
Debrecen tvj.	3.452	—	—	—	1.385	—	—	—
Jász-Nagykun-Szolnok vm.	218	—	—	—	362	—	—	—
Szabolcs vm.	6.698	1.019	—	—	13.228	114	—	—
Szatmár vm.	6.593	35	—	—	7.075	75	—	—
V. Északi dombosvidék.								
Abaúj-Torna vm.	21.153	4.054	360	1.293	58.744	5.002	48	1.764
Kassa tvj.	479	—	—	—	—	—	—	—
Borsod vm.	42.052	132	1.367	146	39.782	1.508	24	—
Miskolc tvj.	—	—	—	—	—	—	—	—
Gömör-Kishont vm.	7.687	978	—	2.373	23.820	12.481	4	3.729
Heves vm.	18.058	167	76	356	24.700	232	39	319
Nógrád vm.	15.416	1.047	47	620	20.056	5.239	220	1.172
Ung vm.	300	—	—	300	309	559	—	—
Ungvár tvj.	—	—	—	—	—	—	—	—
Zemplén vm.	6.420	58	—	1.524	8.702	292	—	2.280
VI. Kárpátalja.								
Beregi k. k. r.	28.066	26.802	15	—	115.282	74.306	—	—
Máramarosi k. k. r.	38.351	386.341	620	—	94.931	826.053	36	150
Ungi k. k. r.	19.202	26.761	415	—	79.564	66.111	1.570	613
Összesen...	467.507	567.505	3.295	7.128	850.864	1.184.399	2.175	11.131

ként tehát 1.3 m^3 , addig az 1,059.332 kat. hold kiterjedésű kárpát-aljai erdőkben ugyanebben a termelési időnyben $1,338.172 \text{ m}^3$, *kat. holdanként* tehát 1.2 m^3 hozamnak megfelelő fatömeget vágunk.

Ezek az adatok azt bizonyítják, hogy a magasabb vágás-fordulóban és legnagyobbbrészt szálerdő-üzemmódban kezelt kárpát-aljai erdőkben az 1938/1939. termelési időny alatt a rendszeres használatok — éppen a külpolitikai események miatt — nem voltak teljes egészükben végrehajthatók. Nem kétes tehát, hogy a termelés — a tartamos gazdálkodás elveinek szem előtt tartása mellett is — a kárpát-aljai területen fokozható lesz.

Az 1939/1940. évi termelési időny adatai sem adhatnak ebben a vonatkozásban megnyugtató helyzetképet, mert hiszen valamennyiünk előtt ismeretes, hogy ebben az időnyben a hosszú ideig tartó szigorú tél, nagy hó, a külpolitikai események előidézte munkás- és fuvarhiány miatt a termelésekben — a termelési határidőnek a 72.444/1940, a 73.937/1940. és a 76.508/1940. F. M. sz. rendeletekkel több ízben történt meghosszabbítása ellenére is — zökkenők voltak.

Nézzük tehát, hogy a rendkívüli nehézségek mellett miként alakult a termelés és az ellátás szempontjából milyen helyzet állott elő. Meg kell jegyezni, hogy az 1939/1940. évi termelési időny adatai az 1939. évi október hó 1-től 1940. évi szeptember hó 30-ig kitermelt fakészleteket tüntetik fel, s mivel az 1940. évi *augusztus hó 5-én* kelt 180.298/1940. F. M. sz. rendelet az 1939/1940. évi fatermelési időnyre engedélyezett fahasználatok továbbfolytatása mellett az 1940/1941. évi termelési időnyre esedékes fahasználatok megkezdését is megengedte, az 1939/1940. évi termelési időny adatai sem adnak megfelelő képet.

Az 1939/1940. évi termelési időnyben országrészenként a következő mennyiségű faválasztékok kerültek kitermelésre:

1. A trianoni Magyarországon és a visszaesatolt felvidéki területen:

tűzifa	2,745.317 m^3
lombszerfa	561.087 „
fenyőszerfa	217.989 „
összesen:	3,524.393 m^3

2. A kárpát-aljai területen:

tűzifa	1,722.518 m^3
lombszerfa	289.777 „
fenyőszerfa	966.410 „
összesen:	2,978.705 m^3

Az 1939/1940. évi termelési időnyben kitermelt $6,503.098 \text{ m}^3$ -ból tűzifa $4,467.835 \text{ m}^3$, szerfa pedig $2,035.263 \text{ m}^3$; az utóbbiból lomb-szerfa 850.864 m^3 , fenyőszerfa $1,184.399 \text{ m}^3$.

Az 1939/1940. évi termelési időnyben kitermelt lombszerfából

ezek szerint a szükséglettel szemben mintegy 450.000 m³ többlet jelentkezik. Az ország 2 millió m³ fenyőszerfaszükségletével szemben viszont kereken 800.000 m³ a hiány.

Ennek az idénynek a termelési adatait vizsgálva, megállapítható, hogy a trianoni Magyarország és a visszaesatolt felvidéki terület (2,074.060 k. h. + 327.629 k. h.) 2,401.689 k. h. kiterjedésű erdeiben 3,524.393 m³, vagyis *kat. holdankint 1.5 m³*, az 1,059.332 k. hold kiterjedésű kárpátaljai területen 2,978.705 m³, vagyis *kat. holdankint 2.8 m³* fatömeg került vágásra. Látjuk tehát, hogy a kárpátaljai területen a kat. holdankinti hozam erősen emelkedett. Ez azonban a tartamos gazdálkodás mértékét már meghaladja s azt is mutatja, hogy az 1939/1940. idény adatait sem lehet rendszeres termelési lehetőséget feltüntető alapként kezelni.

A felvidéki terület 1938. év őszén történt visszaesatolása a faellátás, de különösen a tűzifaellátás terén a helyzetet súlyosabbá tette, mert az itt visszaesatolt területek erdőben szegények s azok szükségletét a múltban is Észak-Magyarország erdősegei látták el.

A visszaesatolt felvidéki terület tűzifaellátásának a biztosítása tette szükségessé az 1938. évi december hó 15-én kelt 9040/1938. M. E. sz. rendelet kiadását, amely a Magyar Szent Koronához visszaesatolt területekre behozott csehszlovák eredetű tűzifa vámját átmenetileg, 1939. évi február hó 28-ig, felfüggesztette. Az ennek a területnek a tűzifaellátása érdekében hozott rendelkezést kívánta még hatályosabbá tenni a kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter 1938. évi december hó 20-án kiadott 58.556/1938. K. K. M. sz. rendelete, amely szerint a visszaesatolt felvidéki területeken fekvő vasúti állomásokon tűzifaküldeményt Magyarország egyéb területein fekvő vasúti állomásra való fuvarozás céljából további intézkedésig nem szabad feladni.

Ezekkel az intézkedésekkel az 1938/1939. fűtési idény szükségletét sikerült nagyjában biztosítani.

A tűzifa termelési adatait tartalmazó kimutatásban feltüntettem az 1939/1940. évi fűtési idényben felhasznált tűzifa mennyiségét is. Eszerint az 1939/1940. fűtési évben kereken 300.000 normál kocsirakomány (5,738.175 ürm³) tűzifát használtunk fel. Az 1938/1939. évi termelési idényben ezzel szemben csak 270.000 kocsirakományt (5,067.640 ürm³) termeltünk, azonban a kárpátaljai területeken rendelkezésre állott még mintegy 15.000 kocsirakomány régebbi termelésű tűzifa, 3642 kocsirakományt pedig külföldről hoztunk be. Ezek szerint ebben a fűtési idényben 11.400 kocsirakomány friss termelésű tűzifa is felhasználásra került.

Az 1939/1940. fűtési idényben felhasznált mennyiség az igen hideg és hosszú ideig tartó tél miatt a rendes mértéket meghaladta, de a bekövetkezett súlyos helyzetet nem a tűzifahiány idézte elő. A megnövekedett szükségleten felül ugyanis a szénhiány is na-

gyobb mennyiségű tűzifa felhasználását vonta maga után és az államvasutak teljesítőképessége is nagy mértékben csökkent. De ebből a szempontból a tűzifa árpolitikája is részletesebb tárgyalást kíván.

A kárpátaljai terület visszatérésével a szakemberek igen helyesen megállapították, hogy a megnagyobbodott Magyarország tűzifatermelése normális termelési lehetőségek mellett az ország szükségletét teljes egészében fedezni tudja, sőt enyhébb tél esetén bizonyos mennyiségű felesleggel is lehet számolni. Ez a megállapítás alkalmat szolgáltatott annak a helytelen következtetésnek a levonására, hogy a tűzifa termelői ára erősen leszorítható s ennek a közvéleményben érthetőleg gyorsan tért hódított téves hitnek lehet tulajdonítani, az 1939. évi augusztus hó 9-én megjelent, majd pedig ugyanezenév augusztus hó 24-én megismételt kormánynyilatkozatot, amely az I. oszt. bükkhasáb tűzifa árát budapesti paritásban 300 pengőben kívánta kialakítani. A m. kir. kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter a 300 pengős ár kialakítása érdekében a tűzifa fuvardíjkedvezményének 1940. évi június hó végéig történt meghosszabbításával egyidejűleg az *56.900/1939. K. K. M. számú* rendeletével a 350 km-t meghaladó távolságon fuvarozott belföldi származású tűzifaküldeményekre engedélyezett díjkedvezményen felül 10 tonnánként további 15 pengő díjkedvezmény érvényesítését tette lehetővé. A kormánynyilatkozat előtti árbizonytalanságot azomban ezek a nyilatkozatok és intézkedések sem szüntették meg. 1939. évi szeptember hó 2-án pedig megjelent a *8300/1939. M. E. sz.* rendelet, amely az iparcikkek, valamint a gazdasági termények és termékek legmagasabb árul az 1939. évi augusztus hó 26. napján fennállott árakat jelölte meg.

Ezzel az intézkedéssel a tűzifaforgalom terén a helyzet még bizonytalanabbá vált.

A rendelet hatálya alá kerültek az iparcikkek, valamint a bányászat és erdőgazdaság termékei közül minden közszükségleti cikk. A rendelet felsorolja a hatálya alá tartozó mezőgazdasági cikkeket, az iparcikkekre nézve pedig az árellenőrzés országos kormánybiztosa hatáskörébe utalja annak a megállapítását, hogy azok közül melyeket kell közszükségleti cikkeknak tekinteni. Az erdőgazdasági cikkekre nézve azonban ebben a vonatkozásban nem történt intézkedés. Eltekintve attól, hogy a rendeletnek ez a hiánya az erdőgazdasági cikkek értékesítésénél zavart okozott, a tűzifa-forgalmat úgyszólván teljesen megbénította, mert az augusztus hó 24-én megjelent kormánynyilatkozatban kívánt áron értékesítések nem történtek és így a kívánt cél már az alig egy héttel később megjelent rendelet miatt sem volt elérhető. Ez a bizonytalanság, különösen pedig a hivatalos ármegállapítás hiánya mind a termelőket, mind a kereskedőket tartózkol-

dóvá tette és ezért a nyári hónapokban a vasúti szállítás a legkisebb mértékre zsugorodott, ami már a bekövetkező események árnyékát is előrevetette. Az árellenőrzés országos kormánybiztosa 1939. évi december hó 1-én megjelent 9210/1939. számú ármegálapító rendeletében az I. o. bükkszáb-tüzifa árat helyt Budapest 10.000 kg-kint 330 pengőben állapította meg, ez azonban a helyzeten természetesen már nem segíthetett. A nemsokára bekövetkezett erős havazás és kemény tél a vasúti szállítás teljes egészében megbénította, a Budapesten tárolt amúgy is kevesebb készleteket a szénhiány következtében az addig szénrel fűtő háztartások és üzemek vásárolták fel, s ezek következtében állott elő az a szomorú tény, hogy Budapesten napokon, sőt heteken keresztül tüzfát alig lehetett kapni és a péküzemek beszüntetésének a veszélye fenyegetett.

A nagyon hosszú ideig tartó szigorú tél a könnyen hozzáférhető friss termelésű készleteket is megmozgatta, úgy hogy egyes helyeken már februárban friss tüzfifa került a fogyasztókhoz. A friss tüzfifa forgalombahozatalának a legkisebb mértékre való csökkentése érdekében az árellenőrzés országos kormánybiztosa 1940. évi március hó 12-én kelt 4003/1940. sz. rendeletével a friss termelésű tüzfifa árát — 1940. évi április hó 30-ig — 10 tonnáként 40 pengővel alacsonyabban állapította meg. Ez a friss tüzfifa forgalombahozatalát csökkentette ugyan, de meg nem szüntette, amint azonban a későbbiek során látni fogjuk, a mintegy 11.400 kocsi rakomány friss tüzfifa felhasználása a következő fűtési idény ellátását nem befolyásolta.

Az előbbiekben már érintettem, hogy az 1930/1940. termelési idényben a hosszú ideig tartó igen hideg tél miatt az esedékes fahasználatok idejében nem voltak elvégezhetőek. Az 1940. év tavaszán bekövetkezett árvíz, majd később a külpolitikai események következtében előállott munkás- és fuvarerő hiánya az amúgy is elmaradt fahasználatok gyakorlását, de különösen a már kitermelt fakészleteknek a vágásterületről való leszállítását lehetlenné tették, úgy hogy az 1940/41. fűtési idény tüzfiaszükségletének a biztosítása — a termelési határidő meghosszabbítása ellenére — szinte megoldhatatlan feladatnak látszott.

A helyzetet még súlyosabbá tette a szénbányákban bekövetkezett sztrájk, mert az így előállott szénhiányt megint csak tüzfával kellett pótolni. De súlyosbította a tehetősebb fogyasztók közönség magatartása is, amely az elmúlt tél tapasztalatainak okulva, azon volt, hogy tüzelőszerszükségletét már a tavasz folyamán fokozottabb mértékben beszerezze. Ennek aztán az lett a következménye, hogy az elmúlt fűtési idényben amúgy is teljesen kiürült tüzfatelepekre beérkezett minden tüzfifa azonnal a fogyasztóhoz került s így a telepeken a szokásos tartalékot össze-

gyűjteni nem lehetett. A telepek üressége pedig a fogyasztóközönségben egy hisztérikus hangulat kialakulását eredményezte. A helyzeten nem sokat javított az *1940. évi július hó 20-án* közhírré tett *5.250/1940. M. E. sz. rendelet*, amely a lakások és más helyiségek fűtése céljából történő tüzelőanyag (szén-, tüzifa) beszerzését és annak a felhasználását korlátozta. A rendelet végrehajtását a kormány az ipari anyaggazdálkodás széngazdálkodási bizottság hatáskörébe utalta és így a faellátással kapcsolatos ügyek intézésébe egy újabb szerv kapcsolódott be.

Itt kell megemlíteni azt is, hogy az árelenőrzés országos kormánybiztosa a tüzifa legmagasabb árát az *1940. évi június hó 7-én* közhírré tett *10.100/1940. A. K. sz. rendeletével* újból későn állapította meg.

Ilyen előzmények után csak hosszas tárgyalások folyamánként születhetett meg a tüzifaellátás biztosítása tárgyában *1940. évi augusztus hó 15-én* közhírré tett *5.780/1940. M. E. számú* rendelet. Ez az ország tüzifaellátásának a biztosítását a földművelésügyi miniszter hatáskörébe utalja, egyidejűleg a *100/1940. M. E. sz. rendelet* értelmében bejelentési kötelezettség alá tartozó tüzifakészleteket (hasáb, dorong, hasított dorong, vékony dorong, tuskó) hatósági zár alá helyezi és azok felhasználását és forgalombahozatalát a földművelésügyi miniszter engedélyéhez köti, egyben felhatalmazást tartalmaz a tüzifa igénybevételére és a szállítási igazolványrendszer életbeléptetésére. Ezzel az intézkedéssel egyidejűleg látott napvilágot a végrehajtása tárgyában kiadott *181.200/1940. F. M. sz. rendelet* is. Ezt követte a tüzifaforgalom egyes kérdéseinek a szabályozása tárgyában *1940. évi augusztus hó 28-án* kelt *181.900/1940. F. M. sz.,* a tüzifaellátás biztosításáról szóló *5.780/1940. M. E. sz. rendelet* végrehajtása tárgyában kiadott *181.200/1940. F. M. sz. rendelet* egyes intézkedéseinek a módosításáról és kiegészítéséről szóló, *1940. évi november hó 10-én* közhírré tett *185.500/1940. F. M. és végül a Magyar Szent Koronához* visszatartott erdélyi területen a tüzifaellátásra vonatkozó országos érvényű jogszabályok alkalmazása tárgyában *1940. évi december hó 25-én* közhírré tett *187.700/1940. F. M. sz. rendelet*.

Az *5.780/1940. M. E. sz. rendelet 5. §-a* értelmében azokat a kereskedőket, akik a tüzifa forgalombahozásában részt vesznek, a kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter jelöli ki. Az itt kapott felhatalmazás alapján adta ki a kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter az *1940. évi szeptember hó 4-én* közhírré tett *83.000/1940. K. K. M. sz. rendeletet* a tüzifakereskedelem szabályozása tárgyában. Ugyancsak a kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter adta ki az *1940. évi október hó 30-án* közhírré tett *106.400/1940. K. K. M. sz. rendeletet*, amelyben a kisebb tételekben

vásárló fogyasztóközönség ellátása érdekében a telepes kereskedőket kötelezte, hogy a telepre hetenkint beérkező tüzfának legalább a 40%-át kiskereskedőnek kell kiszolgáltatni. 1940. évi december hó 28-án pedig megjelent a 9450/1940. M. E. sz. rendelet, amely a külföld — különösen a szlovák — tüzifa behozatalának a megkönnyítése érdekében a tüzifa vámját 1941. évi március hó 31-ig felfüggesztette.

Az 1940/41. évi fűtési idényen túl vagyunk, ennek a fűtési idénynek a mérlege ezek szerint felállítható. Vizsgáljuk meg tehát, hogy az előbbieken már ismertetett rendkívüli viszonyok mellett hogyan alakult az 1940/41. évi fűtési idény tüzifaellátása.

A felvidéki és kárpátaljai területtel megnagyobbodott Magyarország évi tüzifaszükségletét — az elmúlt fűtési idény adatait véve figyelembe — legfeljebb 300.000 nomál vasúti kocsirakománnyra lehet tenni. Ebből a mennyiségből rendes körülmények között az év július hó 1-től a következő év június hó 30-ig vasúton és hajón kereken 150.000, éspedig július—december hónapokban 90.000, január—június hónapokban 60.000 kocsirakománynak kell szállításra kerülni. Az ezek után fennmaradó 150.000 kocsirakomány vasúton való szállítás nélkül kerül értékesítésre, illetőleg felhasználásra. Az ismertetett nehézségek ellenére, a termelési határidő meghosszabbításával mégis elértük azt, hogy az 1940/41. évi fűtési idényre szükséges 300.000 kocsirakomány tüzifával szemben 1940. évi szeptember hó 30-ig 340.000 kocsirakomány tüzifa került kitermelésre.

A kitermelt mennyiségből távolsági forgalom ellátására (tehát vasúti szállításra) 1940. évi augusztus hó 30-án még kereken 150.000 kocsirakomány állott rendelkezésre. Az 1940. évi július hó 1-től augusztus hó 30-ig vasúton és hajón 24.600 kocsirakomány került leszállításra, úgy, hogy az augusztus hó 30-án rendelkezésre állott készlettel együtt $(150.000 + 24.600 = 174.600)$ az ország tüzifaellátását 1941. évi június hó 30-ig biztosítottak kellett tekinteni.

A 181.200/1940. F. M. sz. rendelet 6. §-a alapján életbeléptetett szállítási igazolványrendszer a szállítások menetét nem akadályozta. Ezt bizonyítja az, hogy a földművelésügyi minisztérium 1940. évi szeptember hó 10-től október hó 31-ig 69.400 kocsirakomány, december hó 31-ig pedig összesen 133.000 kocsirakomány tüzifára adott ki szállítási engedélyeket, olyan mennyiségre tehát, amely az 1941. évi június hó 31-ig szükséges tüzifamennyiség leszállítására bőségesen elegendő.

A most közölt termelési adatok nem hagyhattak kétséget afelől, hogy az ország tüzifaellátását feltétlenül biztosítani lehet. Ennek ellenére az őszy folyamán erős idegesség jelentkezett, amit arra lehet visszavezetni, hogy az 5780/1940. M. E. sz. rendelet alap-

ján kiadott intézkedések hatását türelemmel senki sem várta be, s az ellátatlanságtól való félelem idő előtt egy igen erős idegességet, valóságos tömeghisztériát váltott ki.

Kétségtelen, hogy a már ismertetett okok következtében a kitermelt tűzifának az erdőből való leszállítása lehetetlen volt, sőt a nyári és őszi esőzések miatt a helyzet ebben a tekintetben csak súlyosbodott, s a szükséges mennyiséget még akkor sem lehetett volna leszállítani, ha a fuvarerő időben rendelkezésre állott volna.

A fuvarerők leszerelése után a honvédelmi miniszter az 1940. évi november hó 6-án közölt 66.000/1940. H. M. számú rendeletével lehetővé tette, hogy a tűzifa leszállításához szükséges fuvarerők honvédelmi szolgáltatás címén igénybe vehetők legyenek, azonban november hónapban — éppen az állandó esőzések, illetőleg átázott utak miatt — a fuvarozás teljesen szünetelt.

Az ellátás szempontjából döntően lépett közbe és a helyezett úgyszólván egyszerre megváltoztatta az 1940. évi november hó végén bekövetkezett hidegebb időjárás. Az utak lefagytak, járhatókká váltak s az erdőben tároló tűzifának az állomásokra való lefuvarozása nagyobb ütemben indulhatott meg. Az alábbiakban közlöm az ország területén (a keleti és érdélyi részek kivételével) lévő vasúti állomásokon feladásra került tűzifaszállítmányokra vonatkozó adatokat:

1940. évi november hó 3-tól 9-ig útnak indult 1874 kocsirakomány

	10 „	16 „	„	„	2159	„
	17 „	23 „	„	„	2293	„
	24 „	30 „	„	„	2787	„
december hó	1 „	7 „	„	„	3065	„
	8 „	14 „	„	„	3515	„
	15 „	21 „	„	„	3480	„
	22 „	28 „	„	„	2758	„
	29 jan. 4.	„	„	„	3065	„
január hó	5 „	11 „	„	„	3120	„
	12 „	18 „	„	„	3801	„
	19 „	25 „	„	„	3298	„
	26 febr. 1	„	„	„	2765	„
februr hó	2 „	8 „	„	„	2993	„
	9 „	15 „	„	„	2310	„
	16 „	22 „	„	„	1997	„
	22 márc. 1.	„	„	„	1748	„

Ezek az adatok bizonyítják hogy amint a fuvarerők fokozatos hazatérése, az őszi esőzések megszűnése, a hidegebb időjárás az erdőben tároló tűzifának az állomásra való továbbítását lehetővé tették, a szállítások fokozhatók voltak. Látjuk, hogy november hó 3-tól 9-ig csak 1874 kocsirakomány tűzifa került feladásra,

a mennyiség azonban hétről-hétre fokozódott s végül a december hó 8-tól 14-ig terjedő héten 3515 kocsirakománnyal elérte a csúcs-pontot, azon túl egy eset kivételével kisebb-nagyobb ingadozásokkal a szállítás menete esőkken.

Az 1940/41. évi fűtési idény mérlege tehát az, hogy a súlyos és szinte leküzdhetetlen akadályok mellett az ország tüzfiaellátása terén — a november—december hónapban előállott kisebb zökkenőktől eltekintve — fennakadás nem volt. 1941. évi január hó elején az volt a helyzet, hogy tüzfiahiány már úgyszólván sehol sem jelentkezett.

Az 1939/1940. termelési idényből származó, kereken 340.000 normál kocsirakomány tüzfiaából 1941. évi június hó végéig előre-láthatólag legfeljebb 300.000 normál kocsirakományt fogunk felhasználni, a jövő évi fűtési idényre ezek szerint mintegy 40.000 kocsirakomány tartalékkal számolhatunk. Az 1940. évi szeptember hó 11-én kelt 6490/1940. M. E. számú rendelet az 1940/1941. évi fahasználatok engedélyezése tekintetében nagymérvű könnyítéseket tartalmaz, valószínű tehát, hogy ebben az idényben a tüzfia-termelés a rendes keretet meghaladja s így *a jövő fűtési idény tüzfiaellátása terén fennakadás aligha lesz*, ha csak rendkívüli események a kitermelt tüzfianak a leszállítását lehetetlenné nem teszik.

Az 1941/42. évi fűtési idény tüzfiaforgalmának a szabályozásáról az 1941. évi április hó 25-én megjelent 3600/1941. M. E. sz. rendelet intézkedik. Ez a fakészletek kötelező bejelentését és a tüzfia-készletek zárolását továbbra is fentartja, azonkívül módot nyújt arra, hogy a tüzfiaszállításhoz honvédelmi szolgáltatás is igénybevéthessék. A rendelet végrehajtása tárgyában ugyanezen a napon kiadott 44.090/1941. F. M. sz. rendelet a tüzfiaforgalom szabályozásával kapcsolatos kérdések intézésébe a törvényhatóságokat is erőteljesebben bekapcsolja.

Ezekután térjünk újból vissza a faügyekkel kapcsolatban kiadott további rendelkezések ismertetésére. Az 1938. év őszén be-következett európai bonyodalmak kifejlődésével az anyaggazdálkodás mindig szélesebb körben való megkötése alól nálunk sem lehetett kitérni s ez magyarázza az alábbiakban ismertetett rendelkezések kiadásának a szükségességét.

Az előbbieken már megemlékeztem az 1938. évi október hó 2-án kiadott 6830/1938. M. E. sz. rendeletről, amely egyes ipari üzem- és nyersanyagoknak, fél- és készgyártmánykészleteknek a külkereskedelmi hivatalhoz való bejelentését rendelte el. Ezt az intézkedést az 1939. évi január hó 25-én kelt 990/1939. M. E. sz. rendelet követte, amely az előbbi hatályon kívül helyezése mellett a rendelethez mellékelt jegyzékben felsorolt anyagkészletek bejelentésére havi, illetőleg negyedévi kötelezettséget ír elő. A rendelet 1. §. (2) bekezdése a *fatermelőket* a külkereskedelmi hivatalhoz

teendő bejelentés alól mentesíti s így a faanyagok tekintetében az csak az ipari üzemekre és fakereskedőkre vonatkozott. Az ebben a rendeletben nyert felhatalmazás alapján az iparügyi miniszter az 1939. évi augusztus hó 29-én kelt 45.200/1939, az 1939. évi október hó 27-én kelt 55.800/1939, az 1940. évi június hó 21-én kelt 27.700/1940. és végül legutóbb az 1941. évi január hó 18-án kelt 2000/1941. Ip. M. sz. rendeletével a bejelentendő anyagok jegyzékét módosította s a bejelentések előterjesztésére havonkénti időpontot állapít meg. A legutóbb kiadott és jelenleg is érvényben lévő 2000/1941. Ip. M. sz. rendelet a bejelentendő faanyagok számát erősen csökkent. A tűzifa nem tartozik a rendelet hatálya alá, ezt az erdei választékot tehát a külkereskedelmi hivatalhoz (újabbban m. kir. kereskedelmi hivatal) nem kell bejelenteni.

Jelenleg tehát a helyzet az, hogy a faanyagkészletek bejelentésére kétféle rendelet van érvényben. Egyik az 1941. évi április hó 25-én közzhírré tett 3000/1941. M. E. sz. rendelet, amely a 7150/1938. M. E. sz., illetőleg az ennek kiegészítése és módosítása tárgyában 1940. évi január hó 10-én kiadott 100/1940. M. E. sz. rendeletek helyébe lépett. A másik pedig a 990/1939. M. E., illetőleg ennek végrehajtása ügyében kiadott 2000/1941. Ip. M. számú rendelet.

Ezek alkalmazása tekintetében csak arra kell figyelemmel lenni, hogy a *fatermelő* a kitermelte fakészleteket (tűzifa, szerfa, boksa faszén, tölgy- és eserkéreg) a földművelésügyi minisztérium részéről díjtalanul rendelkezésre bocsátott, de az illetékes erdőfelügyelőknél is beszerezhető nyomtatványokon a *földművelésügyi miniszterhez*, minden más természetes vagy jogi személy pedig a 2000/1941 Ip. M. sz. rendelet V. számú mellékletében felsorolt faanyagokat a *m. kir. kereskedelmi hivatalhoz* köteles bejelenteni. Természetesen az olyan fatermelő, akinek ipari üzeme vagy iparhatósági engedélyhez kötött fatelepe is van, *kétirányú* bejelentést köteles tenni, és pedig az erdőgazdaságban kitermelt fakészletet a földművelésügyi miniszterhez, a 2000/1941. Ip. M. sz. rendelet V. sz. mellékletében felsorolt és az ipari üzemre vagy fatelepre *már leszállított* erdei választékokat pedig a *m. kir. kereskedelmi hivatalhoz* kell bejelenteni.

1939. évi szeptember hó 2-án jelent meg a 8100/1939. M. E. sz. rendelet, amely a háborús veszély esetére megállapított kivételes hatalmat 1939. évi szeptember hó 2-ával hatálybalépteti. A kivételes hatalom életbeléptetése természetesen a faellátás terén is megfelelő rendelkezések kiadását tette szükségessé s még ugyanazon a napon jelent meg a *m. kir. minisztériumnak* az egyes anyagkészletek zár alá vételéről szóló 12.113/1939. M. E. sz. rendelete.

Ez az egyes anyagok bejelentéséről szóló 990/1939. M. E. sz. rendelet értelmében bejelentési kötelezettség alá eső készletek kö-

zül a rendelethez csatolt mellékletekben felsorolt anyagokat zár alá helyezi és kimondja, hogy azok forgalombahozatala, megszerzése, elosztása, fogyasztása, felhasználása, termelése, *valamint ára* tekintetében az iparügyi miniszter rendelkezik.

A rendelet végrehajtása során az iparügyi miniszter *1939. évi szeptember hó 9-én* kiadta a szilárd és cseppfolyós tüzelőanyagok forgalombahozatalának és felhasználásának a szabályozására vonatkozó *46.902/1939. Ip. M.*, továbbá *1939. évi szeptember hó 14-én* a zár alá vett papiros és papiros-nyersanyagok forgalombahozatalának és felhasználásának a szabályozására vonatkozó *46.905/1939. Ip. M.*, *1939. évi szeptember hó 29-én* a zár alá vett faanyagok forgalombahozatalára és felhasználására vonatkozó *49.600/1939. Ip. M.*, végül *1939. évi október hó 26-án* az *55.100/1939. Ip. M. számú* rendeleteket.

Az *1939. évi szeptember hó 22-én* kiadott *12.112/1939. M. E. sz.* rendelet ezenkívül felhatalmazza az iparügyi minisztert arra is, hogy a honvédelem érdekében szabályozhatja és ellenőrizheti bármely ipari nyersanyag, üzemanyag, fél- és készgyártmány előállítását, forgalmát, felhasználását és megszabhatja termelésük és feldolgozásuk módját, végül szabályozhatja a munkabéreket és a munkaviszony egyéb tartalmát.

Ezek a honvédelemről szóló *1939:II. t.-c.*-ben foglalt felhatalmazás alapján kiadott rendeletek a faellátás terén az iparügyi miniszter beavatkozási jogkörét mindinkább kiszélesítették. Az egységesség szempontjai azonban az iparügyi miniszternek a faellátási kérdésekbe való erőteljesebb bekapcsolódása mellett sem érvényesültek, sőt amint a későbbiek során látni fogjuk, az ügyek intézése az eddigieknél is erősebben széttagozódott.

Az *1939. évi november hó 18-án* kelt *10.670/1939. M. E. sz.* rendelet felhatalmazza az iparügyi minisztert, hogy az egyes anyagok zárolása, igénybevétele, az ipari nyersanyagok és termékek előállításának, forgalmának és felhasználásának a szabályozása következtében szükséges közigazgatási tennivalók ellátására bizottságokat, úgynevezett ipari anyaggazdálkodási szakbizottságokat állíthasson fel. A szakbizottságok mellé szervezett iroda elhelyezéséről és fenntartásáról, az irodával kapcsolatos *személyi és dologi kiadások fedezéséről* az iparügyi miniszter kijelölte *érdekképviselői szerv* gondoskodik.

A rendeletben nyert felhatalmazás alapján az iparügyi miniszter egymás után állítja fel a különböző anyaggazdálkodási bizottságokat s ezek között az *1941. évi december hó 18-án* kelt *64.700/1939. Ip. M. sz.* rendeletével életre hívta az *anyaggazdálkodás faipari bizottságát* is. A faellátással kapcsolatos ügyek intézésébe tehát egy újabb — és pedig az érdekképviselők részéről fenntartott — szerv kapcsolódik be.

A vonatkozó rendelet értelmében az anyaggazdálkodás faipari bizottságának a hatáskörébe azoknak az ügyeknek intézése tartozik, amelyeket a 12.113/1939. M. E., illetőleg az ennek a végrehajtása ügyében kiadott iparügyi miniszteri rendeletek az iparügyi miniszter hatáskörébe utaltak. Feladatköre kiterjed továbbá a hazai faipar termelőképességének a megállapítására, a szükséglet és a készletek nyilvántartására. A bizottság a szükséges intézkedések kiadására nézve az iparügyi miniszternek javaslattevő szervei.

Az egyes anyagkészletek zár alá vételéről szóló 12.113/1939. számú rendeletet az 1940. évi június hó 21-én kelt 4570/1940. M. E. sz. rendelet hatályon kívül helyezte ugyan, de a rendelet mellékletében felsorolt fakészletekre a zár alá vételt újból kimondotta. Ezzel kapcsolatban adta ki az iparügyi miniszter 1940. évi június hó 21-én kelt 29.100/1940. Ip. M. sz. és az 1940. évi július hó 9-én kelt 32.200/1940. Ip. M. sz. rendeleteit. A zár alá vett anyagkészletek jegyzékének a módosítása tárgyában 1941. évi január hó 10-én kiadott 330/1941. M. E. sz. rendelet végül az ipari üzemeknél és fakereskedőknél zár alá helyezett fakészletekre nézve a zárlatot megszüntette. Ezzel a rendelkezéssel az anyaggazdálkodás faipari bizottságának a működési köre erősen összezsugorodott.

Az előbbieken ismertetett rendeletek nem vonatkoztak a fatermelői készletekre, az anyaggazdálkodás faipari bizottságának az intézkedési joga tehát az erdőbirtokosok (fatermelők) kitermelte fakészletekre nem terjed ki. Ezek egy részére a zár alá vétel első ízben az 1939. évi december hó 10-én közhírré tett 10.840/1939. M. E. sz. rendelettel történt. Amíg ez a rendelet a szerfakészletek közül csak a fenyőrönkő- fenyőbányafa- és kőrisrönkő-készleteket helyezte zár alá, addig az 1940. évi október hó 15-én közhírré tett 7300/1940. M. E. sz. rendelet — a 10.840/1939. M. E. számú rendelet hatályon kívül helyezése mellett — a fenyőrönkőt, a kőrisrönkőt, a fenyőbányafát, a gömbölyeg fenyőépületfát, a fenyőoszlop és póznát és végül a szerhasáb- és szerdorong-készleteket helyezi zár alá. A jelenleg is érvényben lévő rendelet értelmében a most felsorolt termelői fakészletek raktározása, felhasználása, feldolgozása és forgalombahozatala tekintetében a fatermelő csak az iparügyi miniszternek a földművelésügyi miniszterrel egyetértve adott engedélye alapján rendelkezhetik.

Az eddigiekben láttuk tehát, hogy szerfakészletek szempontjából a fatermelő kötelezettsége kétirányú. Először köteles a kitermelte fakészleteket a termelés befejezése után 8 napon belül, téli termelés esetében legkésőbb minden év április hó 15. napjáig a földművelésügyi miniszterhez bejelenteni, másodszor a 7300/1940. M. E. sz. rendelettel zárolt fakészleteket csak akkor használhatja

fel, dolgozhatja fel és hozhatja forgalomba, ha erre nézve az ipariügyi miniszternek a földművelésügyi miniszterrel egyetértőleg kiadott engedélyét megkapta.

*

Ismertetésemet ezzel befejeztem. Kétségkívül lesznek sokan, akikben felvetődik a gondolat, vajjon szükség volt-e az elmúlt két év alatt a rendeletek egész tömegének a kiadására.

A válasz csak egy lehet: *igen*, mert ezek nélkül az ország faellátását éppen a legsúlyosabb időkben alig lehetett volna biztosítani.

Egyéni szempontból bármennyire nem kívánatos a túlzott állami beavatkozás, a rendkívüli helyzet mégis parancsolóan követeli azt, mert csak erős megkötöttségek mellett lehet az ország egyetemes érdekeit mindenben megvédeni. A kötött gazdálkodási rendszer nem zárja ki azonban azt, hogy a kívánt célt a lehető legegyszerűbb módon, az egyének felesleges megterhelésének megelőzésével is elérhessük.

A jövőben tehát fokozottan kell törekedni arra, hogy a faellátással kapcsolatos kérdések intézésénél az *egységesítés* — ha nem is a szó legszorosabb értelmében — mielőbb valóra válljon.

*

Die Holzversorgung Ungarns im Lichte der Verordnungen. Von I. Zsombory.

Der im Herbst 1938. veröffentlichte Regierungserlass No. 7158/1938. M. E. verpflichtete alle Holzerzeuger zur Anmeldung ihrer Brennholzvorräte, übertrug die Sammlung der die Holzversorgung beeinflussenden Angaben auf den Landwirtschaftsminister und schuf die nötigen Grundlagen zum Aufbau einer Holzerzeugungsstatistik.

Verf. gibt in zwei Übersichten komitatsweise die Einschlagsziffern von 1938/39. sowie 1939/40. an und bespricht die Ursachen des in Winter 1939/40 eingetretenen Brennstoffmangels.

Die Kriegsgefahr führte zu weiteren Massnahmen. Die Regierung verhängte über alle Brennholz- und gewisse Nutzholzsorten, die Sperre; seither ist der Verbrauch dieser an eine behördliche Genehmigung gebunden. Die ungünstige Witterung im Frühjahr 1940 und der zufolge der ausserpolitischen Ereignisse eingetretene Mangel an Arbeitskräften bzw. Zugtieren verursachten in der Brennholzversorgung des Jahres 1940/41 abermals eine vorübergehende Stockung, die aber, sobald der Frost eintrat, behoben werden konnte.

*

L'approvisionnement de la Hongrie en bois à la lumière des décrets. Par I. Zsombory.

L'Auteur explique comment furent introduits les prix officiellement fixés de nos jours et quels ont été les effets des décrets.

*

The Wood-Supply of Hungary in the Light of Decrees. By I. Zsombory.

The author describes the introduction of the officially fixed prices and the effect of the decrees regulating the wood-supply.

Erdei vasúti hidak tervezése.

Írta: Lángos Lajos.

I. Bevezetés.

Ha az erdei vasút völgyeket, vízfolyásokat szel át, a pálya átvezetése céljából áteresztőket vagy hidakat kell létesítenünk. Az erdei vasutakat rendszerint a fővölgyek egyik vagy másik oldalán vezetjük, ahol a terepalakulatoknak megfelelően csak kisebb völgynyílásokat kell áthidalnunk. Nagyobb hidakra rendszerint csak ott van szükség, ahol az erdei vasút a fővölgyből kilép a síkságra és a nagyvasúti rakodóállomás elérhetése végett esetleg át kell kelniünk a síkságot szelő folyó túlsó oldalára. De lehet nagyobb híd létesítésére szükség mély és szűk völgyek felett, amelyeknek a feltöltése egyébként igen költséges lenne.

Erdei vasutaknál tehát általában csak kisebb nyílású hidak létesítésére van szükség, amelyek segítségével a fővölgyből elágazó mellékvölgyek vízfolyásain kelünk át.

Az erdei terepen árvízveszedelemtől csak kivételes esetekben kell tartanunk, hegyi patakoknál azonban számolnunk kell azzal, hogy nagyobb zápor, vagy felhőszakadás esetén azok vize erősen megduzzad.

A tervezendő híd nyílását tehát mindig úgy kell megválasztanunk, hogy azon keresztül a feltételezhető legnagyobb vízmennyiség akadálytalanul lefolyhasson. Miután a lefolyó vízmennyiség egyenes arányban áll a víz sebességével és az átfolyás keresztmetszvényével, ha ismerjük a megengedhető legnagyobb duzzasztási magasságot, kiszámíthatjuk a hídnyílás nagyságát:

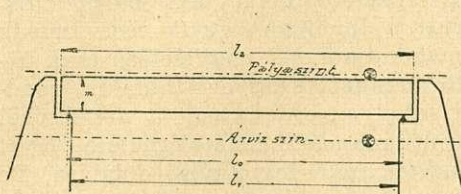
$F = Q : v$, ahol F = a vízfolyás keresztmetszvénye, Q = az átfolyó vízmennyiség és v = a víz sebessége (m/sec.).

A képletből látható, hogy amennyiben a völgy erősebb lejtése miatt a víz sebessége nagyobb, a maximális vízmennyiség levezetése kisebb keresztmetszvény mellett is lehetséges.

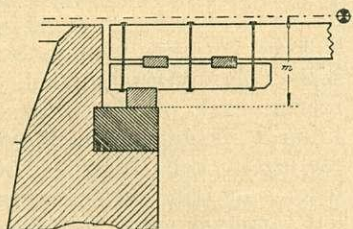
Mindenesetre tartsuk magunkat az eredeti vízmeder szélességéhez, amelynek a szélein a kimosás, iszaplerakódás stb. elég világosan mutatják a víz szintjét és szélességét nagy víz esetén is. Jó útbaigazítással szolgálnak a tervezendő vasútvonal közelében lévő nagyvasúti vagy közúti hidak is.

A vasúti nyomvonal megállapításánál már előre is figyelembe kell vennünk, hogy a legmagasabb vízszin és a hídtartó szerkezet alsó éle között legalább 0.50 méter szabad magasságnak kell maradnia, hogy a víz által közönségesen elsodort úszó tárgyak a hídtartó szerkezeten fel ne akadjanak. Olyan vizeknél, ahol tutajozás, vagy hajózás folyik, megfelelő szabad magasságnak kell maradnia, azt a vasútépítést engedélyező hatóság állapítja meg.

A hídníylás l_1 megállapításával adottá válik a híd támasztóköze l_0 és a hídtartók hossza l_2 is (1. ábra). Adott pálya-szín és árvízmagasság mellett adott a hídtartószerkezet magassága, m is.

1. sz. ábra.

2. sz. ábra.

A hídníylás, támasztóköz és tartóhosszúság ábrázolása. Ideiglenes hídtartónak a kellő szerkezeti magasságra való emelése nyeregfával.

Alacsony és meg nem változtatható pályaszíntnél tehát a hídtartó magasságát kell csökkenteni, vagy pedig a pálya szintjét a hídtartók közé kell süllyesztenünk. A hídtartók számának a növelésével csökkenthetjük azok szerkezeti magasságát. A hídtartók száma rendszerint kettő, esetleg — ikertartók alkalmazása esetén — négy. Átmenő kavicságyas vasbeton szerkezeteknél lehet a hídtartók száma több is. Nagyobb hídníylásoknál természetesen nagyobb a hídtartók magassága, ilyen esetben tehát — az építés gazdaságosabbá tétele céljából — a hídnál több hídníylást is alkalmazunk. A közbenso pontok alátámasztására a hídpillérek szolgálnak. *Erdei vasúti hidaknál kerüljük a többtámaszú, átmenő és sztatikailag határozatlan hídtartók alkalmazását*, amelyek gazdaságosabbak ugyan, de tervezésük körülményesebb és építésük is pontosabb kivitt kíván. Az esetleg rosszul megalapozott hídpillérek süllyedésével az egész sztatikai számítás kétséssé válik. Miután erdei vasútépítéseknel rendszerint csak gyakorlatlanabb munkaerő áll rendelkezésünkre, célszerű, ha a legegyszerűbb és legkönnyebben előállítható hídszerkezeteket alkalmazzuk. A hídtartókat tehát az egyes hídpilléreken szakítsuk meg és minden hídníylás felett a tartóköznek megfelelő önálló hidat építünk. Több hídníylás alkalmazása esetén a hídníylások száma páratlan legyen, hogy a folyó közepén, ott, ahol a víz sodra a legerősebb és a meder rendszerint a legmélyebb, ne legyünk kénytelenek hídpillért építeni. A középső hídníylást a szükséghez mérten szélesebbre tervezzük, mint a szélső nyílásokat. A fából készült, cölöpözött hídjárom elé jégtörő sarkantyút építünk, a falazott hídpillért pedig a vízfolyással szemben ékalakúvá képezzük ki.

II. A hidak anyaga.

A legtermészetesebb és rendszerint a helyszínén található építátnyag a fa. Legcélszerűbb tehát, ha a hidak tartószerkezetét és a hídpályát ebből készítjük, legalább is az első alkalomkor, amikor a vasútépítéssel kapcsolatos egyéb befektetések jelentősen megterhelik költségvetésünket. A hídszerkezeteknek fából való készítése pillanatnyilag jelentős megtakarítás ugyan, de tekintetbe kell vennünk azt is, hogy egy fahíd, még ha tartószerkezetét a csapadékvíz elől kátránylemezzel védjük is, 10—15 évnél tovább nem tart el. Tekintetbe kell vennünk azt is, hogy a fahidak tűzveszélyesek, ami a gőzmozdonyüzemnél szintén számbaveendő körülmény. 10—15 év alatt az erdei vasút már nagyrésztben amortizálódik és most már rendszerint nincs pénzügyi akadálya annak sem, hogy a híd tartószerkezetét más, tartósabb anyagból készülttel cseréljük ki. Erre a célra elsősorban a vasbeton-, másodsorban a vasszerkezeteket ajánlhatom. Hogy a fából készült tartószerkezetek más tartósabb felszerkezettel könnyen kicserélhetők legyenek, szükséges a hídfőket és pilléreket mindjárt az első alkalommal kőből vagy betonból építeni. Már most kell figyelemmel lennünk arra, hogy a különböző építőanyagból készült hídtartószerkezetnek különböző szerkezeti magasságok felelnek meg, miért is már az első tervezésnél kell elhatároznunk, hogy az ideiglenesen tervbe vett fahídtartószerkezetet milyen anyagból készült hídtartókkal fogjuk kicserélni és a hídfőket már most ennek az esetleg magasabb hídszerkezetnek megfelelően építjük meg. Ha pl. a jelenlegi fahídat későbbben átmenő kavicságyas felszerkezettel kívánjuk kicserélni, amelynek szerkezeti magassága nagyobb a fahídtartóénál, akkor az ideiglenes fahídszerkezetet megfelelő nyeregfa aláhelyezésével emeljük a kellő pályaszintre (2. ábra).

Nagyobb feltöltések alatt, útaluljárók részére, valamint vízfolyások elvezetésére, boltozott hidakat kell létesítenünk. Ahol csak a víz elvezetéséről van szó, ott 0.30—1.00 m nyílású betoncsöveket alkalmazunk. Ezeknek a csöveknek a keresztiszelvényét az $F = Q : v$ képlet segítségével számítjuk ki; lejtős terepen a víz sebessége nagyobb lévén, kisebb keresztiszelvény is megfelel. Sík területen a szükséghez mérten több csövet is helyezünk egymás mellé, ezeket közös fejjel látjuk el.

A hídfőket és pilléreket legcélszerűbben és aránylag olcsón, kőből vagy betonból készíthetjük. Egyébként cölöpös fajármok alkalmazása rendszerint körülményesebb is, a cölöpök beverése a köves, sziklás talajba gyakran sok nehézséggel jár és nagy gyakorlatot kíván. A nem teljesen függőlegesen bevert cölöpök elhajlanak és a nehéz mozdonyüzemre veszélyessékké is válhatnak.

A falazott vagy betonozott hídfő áll: az ellenfalból, amely egyrészt a tartószerkezetet hordja és másrészt a feltöltés anyagát

támasztja meg, továbbá a szárnyfalakból, amelyek kizárólag a feltöltés anyagának megtámasztására szolgálnak. A szárnyfalak lehetnek merőlegesek, vagy párhuzamosak. Merőleges szárnyfalakat kisebb feltöltésnél, sík területen alkalmazunk, míg magasabb feltöltésnél, vagy lejtős terepen a hídfőt párhuzamos szárnyfalakkal kell ellátni.

A hídtartók alátámasztására fahídnál ászokfák, vastartók-nál pedig faragott kőköckára helyezett hídsarúk szolgálnak.

III. A hídtartószerkezetek igénybevételének a megállapítása.

A hídtartószerkezetek igénybevétele kettős: éspedig egyrészt a híd saját súlya, másrészt a hídon közlekedő vonatok okozta megterhelés következtében. Mindezek a külső erők a hídtartószerkezetet hajlításra és nyírásra veszik igénybe.

a) *A híd saját súlya okozta megterhelés következtében beállott erőhatások számítása.*

A híd saját súlya egyrészt a hídtartót behajlítani és eltörni, másrészt elnyírni igyekszik.

A saját-súly okozta legnagyobb hajlító nyomaték értéke:

$$M_{max} = \frac{pl}{8} = \frac{Pl}{8} \text{ mt},$$

ahol l = a hídtartó támasztóköze m -ben, p = a folyóméterenkénti saját súly és P = a hídszerkezet teljes súlya, mindkettő tonnákban kifejezve.

Ennek a hajlítónyomatéknak az értéke legnagyobb a tartó közepén, míg az alátámasztási pontokban: $M = 0$. Hogy a hajlítónyomaték mekkora a tartó egyes szelvényeiben, arranézve az I. sz. táblázat *felső sora* ad felvilágosítást.

I. sz. táblázat:

	Ha: x/l										
	0.0	0.1	0.2	0.3	0.4	0.5	0.6	0.7	0.8	0.9	1.0
	akkor: d										
$M_x = d M_{max}$ esetén	0.00	0.36	0.64	0.84	0.96	1.00	0.96	0.84	0.64	0.36	0.00
$Q_x = d Q_{max}$ esetén	1.00	0.80	0.60	0.40	0.20	0.00	0.20	0.40	0.60	0.80	1.00

A nyíróerők legnagyobb értéke:

$$Q_{max} = \frac{pl}{2} = \frac{P}{2} \text{ tonna},$$

A nyíróerő legnagyobb a tartó alátámasztási pontjaiban, míg a tartó közepén: $Q = 0$. A nyíróerők megállapítása a tartó bármelyik x szelvényében az I. sz. táblázat *alsó sora* segítségével történik.

Példa az I. sz. táblázat használatára. Legyen egy 20.00 m támasztóközű híd saját-súly okozta legnagyobb hajlító nyomatéka 50.00 mt, mennyi a hajlító nyomaték az alátámasztási ponttól 6.00 m. távolságra

$$x : l = 6.00 : 20.00 = 0.30; M_x = d M_{max}$$

a táblázat szerint $x : l = 0.30$ -nak megfelel: $d = 0.84$, lesz tehát:

$$M = 0.84 \times 50.00 = 42.50 \text{ mt.}$$

A nyíróerők értéke ugyanezekben a szelvényekben, ha $Q_{max} = 10.00$ t,
 $Q = 0.40 \times 10.00 = 4.00$ t.

A hídszerkezetek saját súlyát egyelőre csak megközelítőleg számíthatjuk ki, mert nem ismerjük még a hídtartók pontos méreteit. A saját-súly kiszámításánál alapul veendő építőanyagok m³-kinti súlyát a 33.034/1910. K. M. számú ú. n. közuti hídszabályzat 3. §-a részletesen megállapítja Eszerint:

nedves kavics	2000 kg/m ³	salakbeton	1600 kg/m ³
száraz kavics	1700 „	tölgyfa	900 „
gránit	2800 „	erdeifenyő	650 „
homokkő	2700 „	lúc, jegenyefenyő	600 „
mészkő	2500 „	öntöttvas	7250 „
mésztuffa	1400 „	hegesztett vas	7800 „
tégla falazat	1800 „	folyasztott vas	
kavicsbeton	2200 „	és acél	7850 „

b) *A mozgó megterhelés következtében beállott erőhatások számítása:*

A mozgó megterhelés okozta igénybevételnél a számítás alapjául a hídon közlekedő legnehezebb mozdonyok és teherkocsik szolgálnak. A hatósági előírások szerint szabványos nyomtávolságú vasúti hidak számításánál 2 drb legnehezebb mozdony és annyi teherkocsi veendő tekintetbe, amennyi a legkedvezőtlenebb teherállás mellett a hídon elfér. Erdei vasúti hidak tervezésére vonatkozó ilyen előírások nincsenek, miután azonban erdei vasútjainkon a használt mozdonyok, ill. teherkocsik súlya aránytalanul kisebb, *célt tévesztett dolog volna erdei vasúti hídjainkat a helyiérdekű vasúti hídszabványok alapján tervezni.* Erdei vasútainknál a szokásos 760 m/m nyomtávolság mellett, a használatban lévő gőzmozdonyok leggyakoribb típusai a következők:

9.0 t szolgálati súlyú, 3 csatlós szerkocsimozdony, 3.0 t tengelynyomással	
10.5 „ „ „ 3 „ „ „ 3.5 „ „	
12.0 „ „ „ 3 „ „ „ 4.0 „ „	
15.0 „ „ „ 3 „ „ „ 5.0 „ „	

A benzin- vagy nyersolajüzemű erdei vasúti mozdonyok súlya ennél kisebb. 15 tonnánál súlyosabb 3–4 csatlós gőzüzemű mozdonyok keskenyágányú erdei vasutakon csak a legritkább esetben közlekednek.

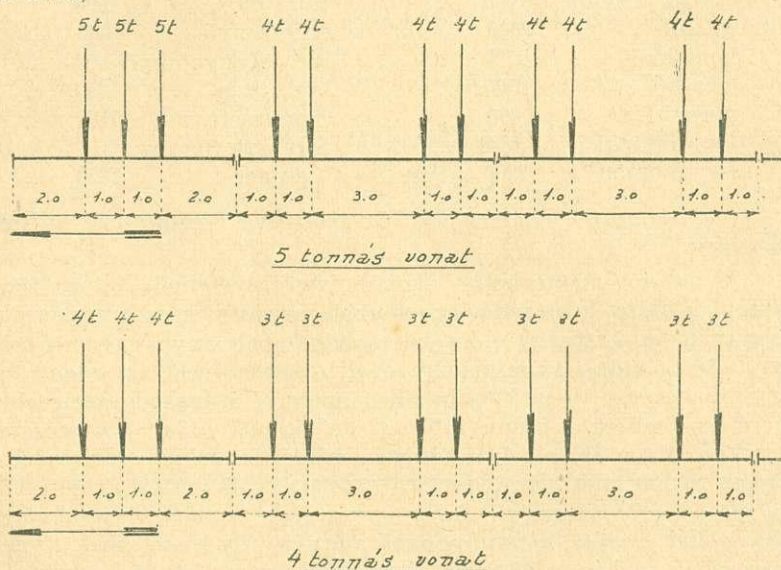
A mozdonyoknál szokásos tengelytávolság 650–1000 mm.

Az erdei vasutakon közlekedő 2 + 2 tengelyű, szálfaszállításra berendezett forgóalváz as ikerkocsik súlya a következő:

Az ikerkocsi önsúlya: 2.0 t, terhelése: 10.0 t; esik tehát egy tengelyre 3.0 t
 „ „ „ 3.0 „ „ 13.0 „ „ „ „ 4.0 „

A forgóalváz tengelytávolsága: 750–1000 m/m.

Természetesen az erdei vasutakon a legkülönbözőbb súlyú és méretű kocsik, valamint mozdonyok közlekedhetnek. A fenti összeállításba a lehető legsúlyosabb járműveket vettem be. A terhelések megállapításánál elég azonban, ha csak egyetlen mozdonyt veszünk számításba, mert a legtöbb erdei vasútnál rendszerint csak egyetlen mozdony van szolgálatban, és a teherszállítás csak egy irányban, éspedig a lejtőn lefelé történik, amihez egy mozdony elegendő. Erre való tekintettel az erdei vasúti hidak számításánál a következő két terhelési mintát vehetjük alapul: (3. ábra)

66.

3. sz. ábra.

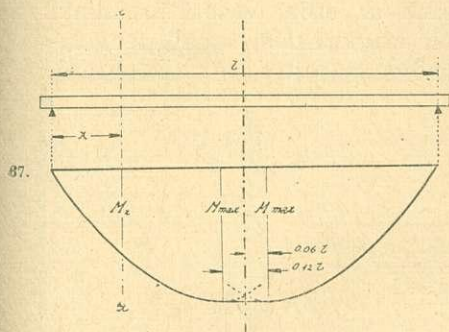
Terhelési minták.

1. Az öttonnás vonat, amely egy drb háromesatlós mozdonyból, egyenkint 5 t tengelynyomással és a hozzácsatolt 4 t tengelynyomású, négytengelyű, forgóalváz as ikerkocsiból áll.

2. A négytonnás vonat, ez egy drb háromesatlós mozdonyból, egyenkint 4 t tengelynyomással és a hozzácsatolt 3 t tengelynyomású ikerkocsiból áll.

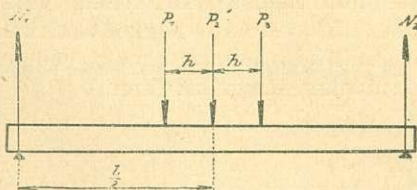
A teherkocsiból annyit kell számításba vennünk, amennyi a legkedvezőtlenebb teherállás mellett a hídon elfér.

A hídtartók méretezésénél legfontosabb a hidak hosszirányú merőlegesen ható hajlítónyomatékok ismerete. A hajlítónyomatékok a hídtartó minden egyes szelvényében, más és más teherállás mellett, más és más erőhatásokat hoznak létre; szükséges tehát, hogy ezeket a tartó különböző szelvényeiben meg tudjuk állapítani. A legnagyobb hajlítónyomaték egyenletes megterhelés mellett, — amint azt a saját-súly okozta megterhelésnél láttuk — a tartó közepén van. Mozgó megterhelésnél a legnagyobb hajlítónyomatékokat nem a tartó közepén, hanem attól jobbra és balra $0.06 l$ távolságra találjuk (4. ábra). Nem egyenletes ke-

4. sz. ábra.

A legnagyobb hajlítónyomaték ábrázolása.

5. sz. ábra.

A legnagyobb hajlítónyomaték megállapítása kis támasztóköz mellett.

resztszelvényű, vagy rácestartós hidaknál nemesak a legnagyobb hajlítónyomaték ismeretére van szükségünk, de ismernünk kell a hajlítónyomaték M_x értékét a tartó bármelyik $x-x$ szelvényében is.

Kisebb hídtartóknál, körülbelül 8.00 m támasztóközig, a szokásos méretű mozdonyok alkalmazása mellett, a legnagyobb hajlítónyomatékokat kapjuk, ha a mozdonyt pontosan a hídtartó közepére állítjuk, ennél a teherállásnál a hídon már egyéb jármű el sem fér. Ebben az esetben a legnagyobb hajlítónyomatékokat a következő módon számítjuk ki (5. ábra).

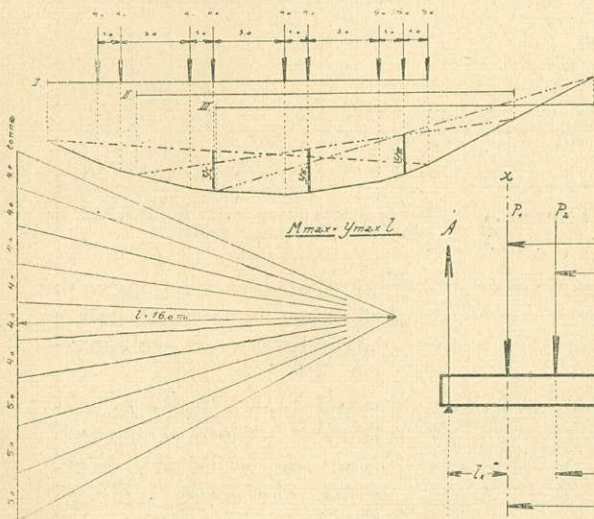
$$M_{max} = N \frac{l}{2} - P h \text{ mt.}$$

A képletben N az egyik támasztópontban működő felszabadító erő, amelynek az értéke egyenlő a tartó felére eső terhelések összegével, a jelen esetben:

$$N_1 = N_2 = P_1 + \frac{P_2}{2} = P_3 + \frac{P_2}{2}.$$

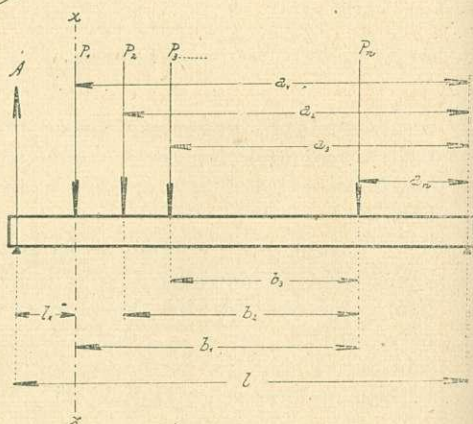
Nagyobb támasztóköz esetén a hajlítónyomatékokat kötél-polygon segítségével határozzuk meg (6. ábra).

A hajlítónyomatékoknak kötélpolygon segítségével való meghatározását *Kövesi Antal* „Grafosztatika és vasszerkezetek” című tankönyvének 53. §-a kimerítően és világosan írja le, erre tehát rövid tanulmányom keretében nem kívánok hosszasan kitérni. Itt csak röviden annyit jegyzek meg, hogy a tartó különböző szelvényeiben fellépő legnagyobb hajlítónyomatékok ki-puhatolása céljából nem szerkesztünk a különböző teherállásoknak megfelelő újabb kötélpolygonokat, hanem csupán a tartót toljuk el a terhelési ábra alatt és az így előállott újabb záróvonalak mellett keressük a legnagyobb nyomatékok értékét. A kötélpolygon megszerkesztésénél válasszuk az erdei vasúti üzemünk-nél előfordulható legkedvezőtlenebb megterhelést olyan tengely-összeállítás mellett, amely véleményünk szerint a legnagyobb erő-hatásokat fogja kifejteni.

6. sz. ábra.

A legnagyobb hajlítónyomaték szerkesztése kötélpolygonnal.

7. sz. ábra.

A nyirőerők megállapítása számítással.

68.

Hogy a legnagyobb nyomatékokat számítás, vagy szerkesztés nélkül megállapíthassuk, illetve a kiszámított vagy szerkesztéssel megállapított nyomatékok értékének a helyességét ellenőrizhessük, táblázatot állítottam össze. Ez a különböző támasztók között tartóknak 5, illetve 4 tonnás vonatterhelés melletti legna-

gyobb hajlítónyomatékait tartalmazza, a hídartó közepére, illetve az attól 0.06 l távolságnyra eső szelvényre vonatkoztatva.

Ennek a II. számú táblázatnak a használatát a következő példa világítja meg: Mennyi egy 21.40 m támasztóközű híd szerkezetre eső legnagyobb hajlítónyomaték 5 tonnás vonatterhelés mellett?

20.00 m támasztóköznek megfelel 115 mt, 1.40 m-nek pedig a $\frac{\Delta M_{max}}{\Delta l}$ rovat szerint $M = 12.00 \times 1.40 = 16.8$ mt, 21.40 m támasztóköznek megfelel tehát:

$$M_{max} = 115.0 + 16.8 = 131.8 \text{ mt}$$

II. sz. táblázat

5 tonnás vonat						4 tonnás vonat					
támasztó- köz	M_{max}	$\frac{\Delta M_{max}}{\Delta l}$	támasztó- köz	M_{max}	$\frac{\Delta M_{max}}{\Delta l}$	támasztó- köz	M_{max}	$\frac{\Delta M_{max}}{\Delta l}$	támasztó- köz	M_{max}	$\frac{\Delta M_{max}}{\Delta l}$
m	mt	t	m	mt	t	m	mt	t	m	mt	t
1.0	1.25		10.0	36.00	6.00	1.0	1.00		10.0	28.50	4.50
1.2	1.50	1.25	11.0	42.00	6.00	1.2	1.20	1.00	11.0	33.00	4.50
1.4	1.75	1.25	12.0	48.00	6.00	1.4	1.40	1.00	12.0	38.00	5.00
1.6	2.00	1.25	13.0	55.00	7.00	1.6	1.60	1.00	13.0	43.00	5.00
1.8	2.25	1.25	14.0	62.00	7.00	1.8	1.80	1.00	14.0	49.00	6.00
2.0	2.50	1.25	15.0	69.00	7.00	2.0	2.00	1.00	15.0	55.00	6.00
2.2	3.25	3.75	16.0	77.00	8.00	2.2	2.60	3.00	16.0	61.00	6.00
2.4	4.00	3.75	17.0	85.00	8.00	2.4	3.20	3.00	17.0	68.00	7.00
2.6	4.75	3.75	18.0	95.00	10.00	2.6	3.80	3.00	18.0	75.00	7.00
2.8	5.50	3.75	19.0	105.00	10.00	2.8	4.40	3.00	19.0	82.00	7.00
3.0	6.25	3.75	20.0	115.00	10.00	3.0	5.00	3.00	20.0	89.00	7.00
3.2	7.00	3.75	22.0	139.00	12.00	3.2	5.60	3.00	22.0	107.00	9.00
3.4	7.75	3.75	24.0	169.00	15.00	3.4	6.20	3.00	24.0	129.00	11.00
3.6	8.50	3.75	26.0	199.00	15.00	3.6	6.80	3.00	26.0	153.00	12.00
3.8	9.25	3.75	28.0	231.00	16.00	3.8	7.40	3.00	28.0	179.00	13.00
4.0	10.00	3.75	30.0	265.00	17.00	4.0	8.00	3.00	30.0	205.00	13.00
5.0	13.75	3.75	32.0	299.00	17.00	5.0	11.00	3.00	32.0	231.00	13.00
6.0	17.50	3.75	34.0	335.00	18.00	6.0	14.00	3.00	34.0	259.00	14.00
7.0	21.25	3.75	36.0	373.00	19.00	7.0	17.00	3.00	36.0	287.00	14.00
8.0	25.00	3.75	38.0	413.00	20.00	8.0	20.00	3.00	38.0	317.00	15.00
9.0	30.00	5.00	40.0	455.00	21.00	9.0	24.00	4.00	40.0	347.00	15.00

A legnagyobb hajlítónyomaték, amint említettem, a tartó középvezetől jobbra-balra 0.06 l távolságban van. A híd tartó bármely szelvényében fellépő legnagyobb nyomaték megállapítására a III. sz. táblázat szolgál.

III. sz. táblázat:

$\frac{x}{l}$	$\frac{Mx}{M_{max}}$	$\Delta \frac{Mx}{M_{max}}$	$\frac{x}{l}$	$\frac{Mx}{M_{max}}$	$\Delta \frac{Mx}{M_{max}}$	$\frac{x}{l}$	$\frac{Mx}{M_{max}}$	$\Delta \frac{Mx}{M_{max}}$
0.00	0.000		0.18	0.651	0.0280	0.36	0.967	0.0095
0.02	0.089	0.0445	0.20	0.703	0.0260	0.38	0.981	0.0070
0.04	0.174	0.0425	0.22	0.750	0.0235	0.40	0.992	0.0055
0.06	0.254	0.0400	0.24	0.793	0.0215	0.42	0.998	0.0030
0.08	0.330	0.0380	0.26	0.833	0.0200	0.44	1.000	0.0010
0.10	0.403	0.0365	0.28	0.868	0.0175	0.46	1.000	
0.12	0.471	0.0340	0.30	0.899	0.0155	0.48	1.000	
0.14	0.535	0.0320	0.32	0.926	0.0135	0.50	1.000	
0.16	0.595	0.0300	0.34	0.948	0.0110			

Hogy a III. sz. táblázatot miként használjuk, arra nézve a következő példa ad felvilágosítást.

A 21.40 m támasztóközü híd tartóban fellépő legnagyobb hajlítónyomaték az előző példa szerint 131.8 mt. Kérdés, mekkora a legnagyobb hajlítónyomaték a támaszponttól 4.0 m távolságra eső tartószelvényben?

$$x : l = 4.00 : 21.40 = 0.187$$

0.180-nak megfelel az $Mx : M_{max}$ rovatban 0.6510

0.007-nek megfelel a $\Delta(Mx : M_{max})$ rovatban $0.026 \times 0.7 = . . .$ 0.0182

összesen: 0.6692

A kérdéses szelvényben lesz tehát a hajlítónyomaték értéke:

$$131.8 \times 0.6692 = 88.20 \text{ mt}$$

A hajlítónyomatékokon kívül szükségünk van a nyíróerők nagyságának az ismeretére is. Az egyszerű tömör gerendatartós fahidaknál a hajlítónyomaték okozta igénybevétel nagyobb a nyíróerők okozta igénybevételénél, az utóbbiak megállapítása tehát szükségtelen. Nélkülözhetetlen azonban a nyíróerők ismerete a rácsos híd tartók rácsrudazatának a méretezésénél, valamint a vasbetonhidak tervezésénél is.

A nyíró erők számítás útján való meghatározása az alábbi módon történik (7. ábra):

A nyíróerők értéke az $x-x$ szelvényben:

$$Q_x = \frac{\sum_1^n P a}{l}; \text{ vagy: } Q_x = \frac{1}{l} (\sum_1^n a P_n + \sum_1^n P b),$$

ahol: l = a támasztóközü, $\sum_1^n P$ = a hídon lévő n számú tengelynyomás összege $= P_1 + P_2 + P_3 + P_4 + \dots + P_n$ a_n = az utolsó

P_n teher távolsága a B támasztó ponttól, $\sum_1^n P b =$ a hídon lévő terheknek az utolsó P_n tehertől való távolságokkal képezett szorzatának az összege $P_1 b_1 + P_2 b_2 + P_3 b_3 + P_4 b_4 + \dots + P_n \times 0$.

A képlet könnyebb alkalmazhatósága végett a $\sum_1^n P$ és a $\sum_1^n P b$ értékeket a IV. sz. táblázatba foglaltam.

IV. sz. táblázat:

Tengelyek száma	Terhelési hossz b_1	5 tonnás vonat		4 tonnás vonat	
		$\sum_1^n P$	$\sum_1^n P b$	$\sum_1^n P$	$\sum_1^n P b$
n	méter	t	mt	t	mt
1	0·0	5	0	4	0
2	1·0	10	5	8	4
3	2·0	15	15	12	12
4	3·0	19	60	15	48
5	4·0	23	79	18	63
6	5·0	27	148	21	117
7	6·0	31	175	24	138
8	7·0	35	237	27	186
9	8·0	39	272	30	213
10	9·0	43	389	33	303
11	10·0	47	432	36	336
12	11·0	51	526	39	408
13	12·0	55	577	42	447
14	13·0	59	742	45	573
15	14·0	63	801	48	618
16	15·0	67	927	51	714
17	16·0	71	994	54	765
18	17·0	75	1207	57	927
19	18·0	79	1282	60	984
20	19·0	83	1440	63	1104
21	20·0	87	1523	66	1167
22	21·0	91	1784	69	1365
23	22·0	95	1875	72	1434
24	23·0	99	2065	75	1578

A IV. sz. táblázat használatát a következő példa világítja meg. Megállapítandó a nyíróerők nagysága 20.5 m támasztóközű híd tartóknál, 5 tonnás vonat terhelés mellett, a baloldali támaszponttól 5.0 m távolságban fekvő szelvényre vonatkozólag.

A megterhelhető hosszúság: $20.5 - 5.0 = 15.5$ m lesz.

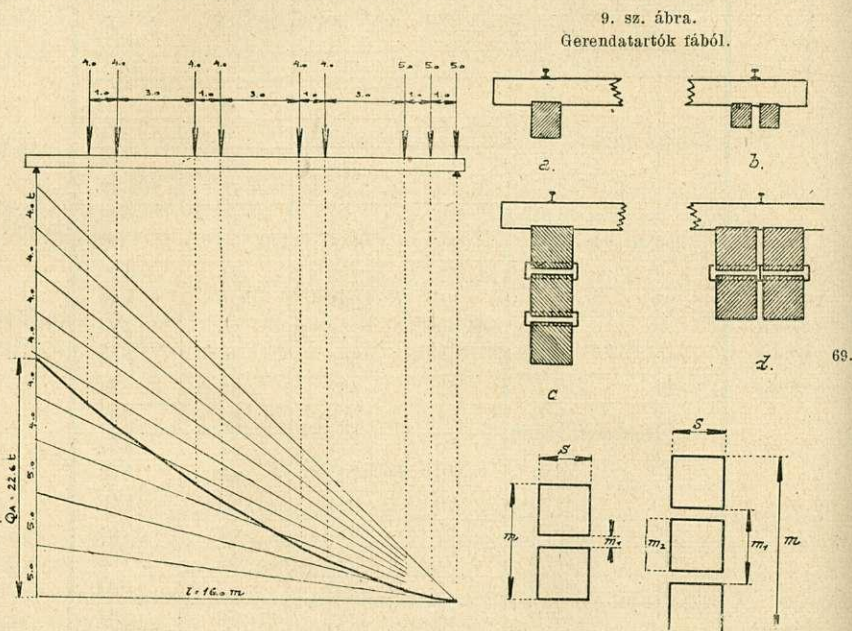
Ehhez a távolsághoz legközelebb esik a táblázat szerint 9 teher, 13,0 m terhelési hosszal. Az utolsó teher távolsága tehát a jobboldali támasztóponttól: $15,5 - 13,0 = 2,5$ m.

A képletbe behelyettesítve az adatokat:

$$Q = (1 : 20,5) \times (39 \cdot 2,5 + 272) \leq 18 \text{ tonna.}$$

A nyíró erőket grafikusan is megállapíthatjuk a *Kövesi-féle Grafosztatika* 54. §-ában előadott módon (8. ábra).

A megállapított legnagyobb hajlítónyomatékok, valamint a nyíróerők értékét elosztva az alkalmazandó hídtartók számával, megkapjuk az egy-egy hídtartóra eső erőhatások nagyságát, ezeket a hídtartók méreteinek a megállapítására használjuk fel.

8. ábra.

A nyíróerők megállapítása kötőpolygon segítségével.

10. sz. ábra.

Ékelt gerendatartók.

IV. Tömör gerendatartós hidak tervezése.

Az egy tartóra eső legnagyobb hajlítónyomatékot az előző III. fejezetben leírt módon meghatározva, vagy a táblázatból kiolvasva, meg kell állapítanunk, hogy ezeknek a hajlítónyomatékoknak milyen keresztmetselvű tartó felel meg:

$$W = \frac{M_{max}}{\sigma} \text{ cm}^3.$$

Az egyszerű gerenda ellenálló nyomatéka: $W = \frac{s m^3}{6} \text{ cm}^3$,
 ahol $m = a$ tartógerenda magassága, $s = a$ gerenda szélessége.

Legnagyobb ellenálló-nyomatéka van a gerendának akkor, ha a magasság és szélesség közti arány: 5/7.

A négyszögű keresztaszelvényű gerendák ellenállónyomatékát az V. sz. táblázatból olvashatjuk ki.

V. sz. táblázat:

Szelvény cm		W	Szelvény cm		W	Szelvény cm		W	Szelvény cm		W
m	s		m	s		m	s		m	s	
16	12	512·0	24	22	2112·0	30	30	4500·0	36	32	6912·0
16	14	597·3	24	24	2304·0	32	22	3755·0	36	34	7346·0
16	16	682·7	26	20	2253·3	32	24	4096·0	36	36	7776·0
18	14	756·0	26	22	2478·7	32	26	4437·0	38	28	6139·0
18	16	864·0	26	24	2704·0	32	28	4779·0	38	30	7220·0
18	18	972·0	26	26	2929·3	32	30	5120·0	38	32	7701·8
20	14	933·3	28	20	2613·3	32	32	5461·3	38	34	8182·7
20	16	1066·7	28	22	2874·7	34	24	4624·0	38	36	8664·0
20	18	1200·0	28	24	3136·0	34	26	5009·0	38	38	9145·1
20	20	1333·3	28	26	3397·3	34	28	5395·0	40	30	8000·0
22	16	1290·7	28	28	3658·7	34	30	5780·0	40	32	8533·3
22	18	1452·0	30	20	3000·0	34	32	6165·6	40	34	9066·6
22	20	1613·3	30	22	3300·0	34	34	6550·7	40	36	9600·0
22	22	1774·7	30	24	3600·0	36	26	5616·0	40	38	10133·3
24	18	1728·0	30	26	3900·0	36	28	6048·0	40	40	10666·6
24	20	1920·0	30	28	4200·0	36	30	6480·0	—	—	—

Ha adott megterhelés mellett az V. sz. táblázatban feltüntetett ellenállónyomaték a legnagyobb méretű gerendakeresztaszelvényénél sem volna elegendő, úgy ikertartókat, esetleg ékelt gerendatartókat kell alkalmaznunk. Az ékelt gerendák ellenállónyomatéka (10. ábra)

$$\text{kettős ékelt gerendánál: } W = \frac{s}{6m} (m^3 - m_1^3) \text{ cm}^3$$

$$\text{hármass ékelt gerendánál pedig: } W = \frac{s}{6m} (m^3 - m_1^3 + m_2^3) \text{ cm}^3$$

A gerendák közti hézag rendszerint 2 cm.

A négyzetes keresztaszelvényű ékelt gerendák ellenállónyomatéka a következő VI. sz. táblázatból olvasható ki.

VI. sz. táblázat:

$m=s$ cm	W (cm ³)		$m=s$ cm	W (cm ³)	
	kettős	hármás		kettős	hármás
	ékelt gerendánál			ékelt gerendánál	
20	5276	11451	30	17922	39383
21	6115	13294	31	19781	43501
22	7037	15325	32	21763	47897
23	8048	17552	33	23874	52579
24	9150	19983	34	26117	57556
25	10349	22629	35	28495	62837
26	11648	25498	36	31014	68431
27	13050	28598	37	33676	74346
28	14561	31940	38	36487	80593
29	16181	35532	39	39450	87180
			40	42568	94115

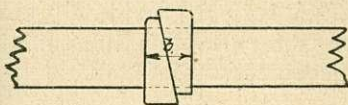
Az ékelt gerendák egymástól való távolsága rendszerint 2 cm. A gerendák eltolódásának a megakadályozására a gerendák közé keményfa éket verünk és a gerendákat csavarrudakkal kötjük össze.

Az ékek szokásos mérete:

$$a = s : 3 \text{ és } b = 2a = 2s : 3$$

A képletekben a = az ék magassága, b = az ék szélessége és s = a tartógerenda magassága.

Az előbbi képletek alapján kiszámított ékméretetek a tá-

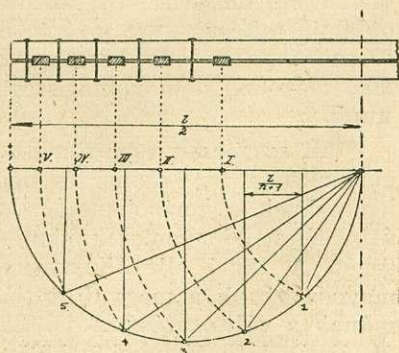

a.

b.

11. sz. ábra.
Ékek.

70.

12. sz. ábra.
Ékkiosztás szerkesztés útján

masztóponthoz legközelebb eső ékre vonatkozik, minden további ék magassága 0.5–1.0 cm-rel és a szélessége 1.0–2.0 cm-rel fogy.

Az ék vagy két darabból (11. a. ábra) vagy pedig egyetlen ékalakú darabból (11. b. ábra) áll. Ikertartóknál a két darabból álló ékek nem alkalmazhatók, mert a gerendák beszáradása esetén az ékek utánverése lehetetlen.

$$\text{Az ékek száma} = \frac{l}{0.8 - 0.9} \text{ drb.}$$

Az ékek egymástól való távolsága a híd tartó közepe felé nagyobbodik. A tartógerendák ék és csavarbeosztása a *Sobó Jenő*-féle „Erdészeti hídépítéstan“ 742–743. oldalain táblázatok találhatók.

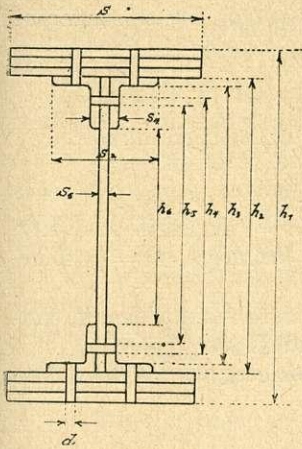
Az ékek kiosztása a legcélszerűbben a következő szerkesztés útján történhetik (12. ábra).

A féltámasztóközzel, mint átmérővel félkört írunk le, ezt eggyel több részre osztjuk be, mint ahány éket elhelyezni számunkunk. Az 1–5. pontokat körívvel levetítve, nyerjük az I–V pontokat, amelyek a híd tartóra felvetítve adják az ékek helyét, felezővonalai pedig a csavarok helyét. Példánkban a körívet hat részre osztottuk be, miután egy-egy féltartóra 5 éket számítottunk. A csavarok átmérője rendszerint 2 cm. Nagyobb hidaknál a támasztópontokhoz legközelebb eső csavarok átmérőjét a támasztópontban fellépő nyíróerőnek megfelelően méretezzük. A további csavarok átmérője kisebb lehet.

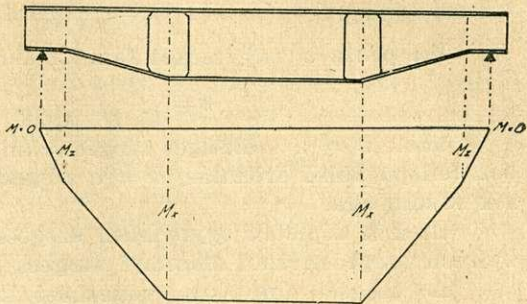
b) Gerendatartós hidak vasból:

Kisebb támasztóköznél hengerelt vastartókat alkalmazunk, nagyobb támasztóközöknél pedig szegecselt lemeztartókat. A szabványos méretű hengerelt vastartók méreteit, súlyát, valamint ellenállónyomatékát a *Sobó*-féle „Erdészeti hídépítéstan“ 856–857. oldalain találjuk meg, ezek az adatok a táblázatból közvetlenül kiolvashatók. Ha adott esetben a hengerelt tartók ellenállónyomatéka elegendő nem volna, szegecselt lemeztartókat kell alkalmaznunk.

A szegecselt lemeztartók (13. ábra) részei a következők: a gerinclemez, az övlemez és négy drb szögletvas, amelyek az övlemezeknek a gerinclemezhez való erősítésére szolgálnak és egyúttal ellenálló nyomatékukkal fokozzák a gerenda teherbíróképességét. A tartó ellenálló-nyomatéka változtatható a gerinclemez magasságának a megváltoztatásával, valamint az övlemezek számának a változtatásával is. Ennek a gyakorlati keresztülvitele a 14. ábrán látható, ahol a különböző hajlítónyomatékokhoz mérten változik a tartó magassága és esetleg az övlemezek száma is.

13. sz. ábra.

Szegecselt lemeztartó kereszt-
metszete.

14. sz. ábra.

Változó szelvényű szegecselt lemeztartó.

71.

A szegecselt lemeztartó ellennyomatékát a következő képlettel számíthatjuk ki:

$$W = \frac{1}{6} \left[\frac{s_1 (h_1^3 - h_2^3)}{h_1} + \frac{s_3 (h_2^3 - h_3^3)}{h_2} + \frac{s_4 (h_3^3 - h_4^3 + h_5^3 - h_6^3)}{h_3} + s_6 h_6^2 \right] \text{cm}^3.$$

A képletben: $s_1 = s - 2d$ és $s_3 = s_2 - 2d$

A szegecselt lemeztartók ellenállónyomatékát a *Sobó-féle* szakmunka 871–877. oldalain található táblázatokból közvetlenül is kiolvashatjuk.

Az övlemezeket a gerinclemezhez szögletvasak és szegecssek segítségével erősítjük hozzá. Az egyes lemezeket is hevederlemezekkel és szegecssekkel töldjük egymáshoz. A szegecsket az illető szelvényben fellépő nyíróerők alapján számítjuk. Ugyanannál a tartónál legfeljebb kétféle átmérőjű szegecsset használjunk, mert többféle szegecs alkalmazása esetén a szerelés nehezebb lesz. A szegecs átmérőjének lehetőleg a lemezvastagság 2.0–2.2-szeresével kell egyenlőnek lenni. Ha két lemez van összeszegecselve, akkor egynyírású, ha három lemez van összeszegecselve, akkor kétnyírású szegecselésről van szó. A szegecsket nyírásra, vagy falnyomásra számíthatjuk. Szabály az, hogy ha a szegecs átmérője kisebb a lemez, vagy lemezek vastagságának a 2.2-szeresénél, akkor a szegecsket a nyírásra, ha pedig nagyobb, akkor falnyomásra számítjuk a szegecsket.

ményeket kapunk. A 15. ábra a závadkai (Felső Garamvölgy) erdei iparvasút szabványos 7.0 m támasztóközű, átmenő kavicságyas hídszerkezet keresztmetszetét ábrázolja.

Ezeknek a híd tartóknak a méretezése a gyakorlatban a következő módon történik.

Megállapítjuk elsősorban, hogy a tartó ideiglenesen megválasztott méretei mellett nem léptük-e túl az építőanyagok részére előírt legnagyobb igénybevételeket, és pedig a betont nyomásra 40–45 kg/cm² és a betonvasat húzásra 1000–1200 kg/cm² határig. Ha tartó-keresztmetszvényünk ezen a határon aluli igénybevételeket eredményez, a tartó méreteit kisebbítjük, mindaddig, míg az építőanyagokat teljes igénybevételük határáig ki nem használhatjuk.

A számításhoz szükséges képletek:

A beton igénybevétele nyomásra: $\sigma_b = \frac{Mx}{J} \text{ kg/cm}^2$.

A vas igénybevétele nyomásra: $\sigma_{v_1} = \frac{15 \sigma_b}{x} v \text{ kg/cm}^2$.

A vas igénybevétele húzásra: $\sigma_{v_2} = 15 \frac{M(h_1 - x)}{J} \text{ kg/cm}^2$.

A képletekben (16. ábra): M = az egy tartóra eső maximális hajlítónyomaték, J = a teljes tartószelvény tehetetlenségi nyomatéka, x = a tartószelvény nyomott övének a magassága, v = a vastartó nyomott része, h_1 = a tartó teljes magassága, $h_1 - x$ = a vastartó húzott része.

Az $x-x$ tengely feletti rész nyomást, az alatta lévő rész pedig húzást szenved.

x értékét a következő képlettel határozzuk meg:

$$x^2 + 2 \left(\frac{F}{b_0} - h_1 \right) x = \frac{2}{b_0} \left(F h_1 - W \right) - h_1^2.$$

A képletben:

$F = bh + 15 F_e$ (ahol F_e a vastartó felülete cm²-ben kifejezve, amit a hengerelt szabványos vastartókra vonatkozó táblázatból közvetlenül kiolvashatunk),

$b_0 = b - \varepsilon =$ a tartó egész szélessége, levonva belőle a vastartó vastagságát, $W = \frac{b h_1^2}{2} + 15 F_e \frac{t}{2} =$ az ellenállónyomaték értéke a teljes szelvényre vonatkoztatva, ahol t a vastartó magasságát jelenti.

Ezeknek a birtokában most már kiszámíthatjuk az egész szelvény tehetetlenségi nyomatékát:

$$J = \frac{b x^3}{3} + 15 \left[J_e + F_e (h - a - x)^2 \right] \text{ cm}^4$$

Ebben a képletben: J_e = a vastartó tehetetlenségi nyomatéka, F_e = pedig a vastartó szelvényterülete, adataik a szabványos vastartókra vonatkozó táblázatból kiolvashatók.

$$a = \frac{t}{2} + d, \text{ ahol } t \text{ a vastartó magassága,}$$

d pedig a tartó alatti betonréteg, amelynek a vastagsága a gyakorlatban 0–5 cm között változik.

A tartók igénybevételének fenti módon való kiszámítása kissé hosszadalmas ugyan, de nem kerülhető el, mert erdei vasúti hidak tervezésére ilyen táblázataink nincsenek. A közismert *Kommerell*-féle táblázatok („Tafeln für Eisenbahnbrücken aus einbetonierten Walzträgern“) fővasúti és helyi érdekű vasúti hidak részére készültek, 20, illetve 17 tonna tengelynyomású mozdályokra.

d) Vasbetonhidak.

A vasbetonhidak az előbb leírt vastartós hidaknál gazdaságosabbak, mert kevesebb vasanyagot igényelnek. Mégis kevésbbé ajánlhatom, mert a vasbetétek kiosztásához és szereléséhez gyakorlott munkásokra van szükségünk, akik a forgalomtól távoleső erdei vasútaknál nem mindig állanak rendelkezésünkre.

Nagy gondot kell fordítanunk a betonkeverék helyes arányára és az alkalmazandó kavics és homok tisztaságára is, ami egyébként az előző pontban tárgyalt átmenő kavicságyas hidakra is vonatkozik. A beton keverési aránya a hídfőkben 1:7, a tartószerkezetekben pedig 1:4. Nagy gondot kell fordítanunk a deszka mintázóállvány pontos és lelkiismeretes elkészítésére, amelynek a beton megkötésének ideje alatt (mintegy 4–6 hét) sem elmozdulni, sem behajlani nem szabad.

A részletekre itt kiterjeszkedni nem óhajtok, mint jó gyakorlati kézikönyvet ajánlhatom *Uy Károlynak* „Vasbetonépítés“ című munkáját, amely az „Építő Munkavezetők Könyvtára“ című gyűjteményben jelent meg és a vasbetonépítést gyakorlati alapon tárgyalja.

A 17. ábrán bemutatom egy 12.40 m támasztóközü vasbetonhíd keresztmetszetét, amelyet annakidején a závadkai erdei vasút $\frac{1}{5}$ szelvényében lévő ékelt gerendatartós fahídszerkezet kicserélése céljából terveztem. Ez a hídszerkezet öt darab főtartóból áll, igénybevételük egyenként 4.680.000 kgcm legnagyobb hajlítónyomaték tekintetbevétele mellett a következő:

$$\text{A beton igénybevétele} = \frac{4.680.000}{3.766.453} \times 28 = 35 \text{ kg/cm}^2$$

$$\text{A vasbetétek igénybevétele} = \frac{4.680.000}{3.766.453} \times 15 (75-28) = 876 \text{ kg/cm}^2$$

Az igénybevételek kiszámítása, az előző pontban leírt elvek alapján, a következő képletek segítségével történt.

A semleges tengely $x-x$ távolsága a tartó felső szélétől (18. ábra):
 $b x^2 + 2 x [d (B - b) + 15 (F_{v1} + F_{v2})] = d^2 (B - b) + 30 (F_{v1} M + F_{v2} a)$.

A szelvény tehetetlenségi nyomatéka:

$$J = \frac{1}{3} (B x^3 - (B - b) (x - d)^3 + 15 F_{v2} (x - a)^2 + 15 F_{v1} (m - x)^2) \text{ cm}^4.$$

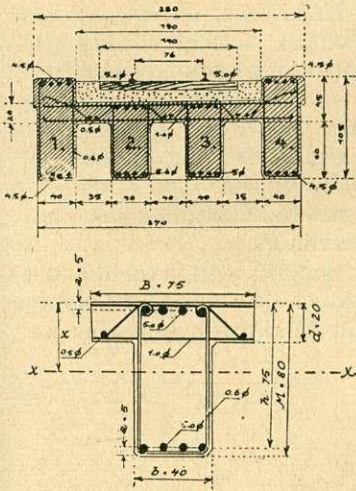
Az építőanyagok igénybevétele pedig:

a betonnál: $\sigma_b = \frac{M}{J} x \text{ kg/cm}^2$ a vasnál: $\sigma_v = \frac{M}{J} 15 (h - x) \text{ kg/cm}^2$.

A gömbölyű vasakat ott, ahol a csökkenő hajlítónyomaték miatt a vasbetétek egy része feleslegessé vált, felhajlítjuk a nyomott övbe. A felhajlítás rendszerint 45° szög alatt történik. A tartó-

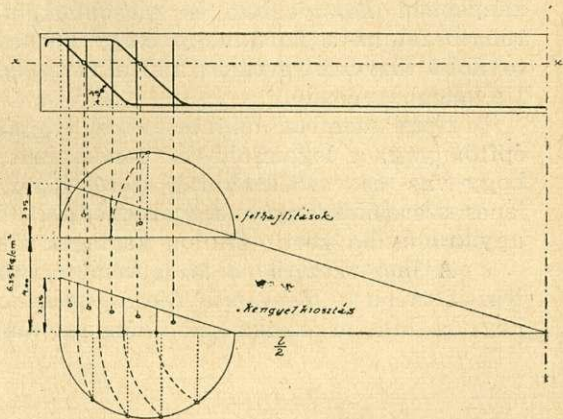
17. sz. ábra

Vasbetonhíd tartószerkezetének kereszt-szelvénye.

18. sz. ábra.

Vasbetontartó kereszt-szelvénye.

19. sz. ábra.

Vasbetétek felhajlítása és kengyelek kiosztása szerkesztés útján.

vasakat kihajlás ellen kengyelekkel biztosítjuk. A felhajtások és a kengyelek helyét szerkesztés útján szokás megállapítani, ami a következőképpen történik. (19. ábra.)

A támaszpontban fellépő nyíróerőkből megállapítjuk, hogy egy-egy tartó kereszt-szelvényét a nyíróerők hány kg/cm^2 -re veszik igénybe. A 17. ábrán bemutatott hídtartó esetében:

$$T = \frac{Q}{F} = \frac{12,500}{2000} = 6.25 \text{ kg/cm}^2.$$

Miután a betont csak 4 kg/cm^2 -ig szabad nyírásra igénybevenni, a fennmaradó $6.25 - 4.00 = 2.25 \text{ kg/cm}^2$ -nyi nyíróerőt a felhajlított vasbetéteknek kell viselniök.

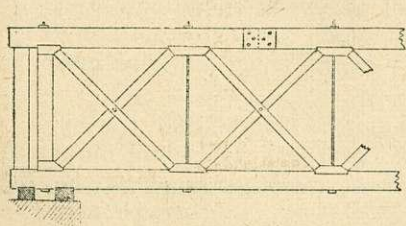
V. Rácstartós hidak tervezése.

Az erdei vasutaknál ritkábban előforduló, nagyobb támasztók között hidaknál — ahol a saját-súlyból és a mozgó megterhelésből előállott igénybevételek olyan nagyok, hogy azokkal szemben az előzőekben leírt, tömör gerendatartós hidak szelvényei nem tudnak kellő ellenállást kifejtetni — olyan tartószerkezetekre kell áttérnünk, amelyek — nagyobb szerkezeti magasság és az egyes szerkezeti tagok megfelelő keresztmetszete mellett — a fellépő erőhatásokkal szemben megfelelő biztonságot nyújtanak.

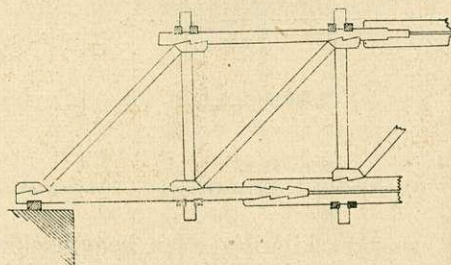
Ezek a tartószerkezetek a rácsos híd tartók. Tervezésük és fából való előállításuk nagyobb gondot igényel ugyan, mint az egyszerű gerendatartók készítése, de nagyobb hídníválásoknak közbelső pillérek nélkül való áthidalására csak ilyenek alkalmasak. Előnyük, hogy a hasonló vas- és vasbetonszerkezeteknél jelentősen könnyebbek és olcsóbbak, de másrészt hátrányukul róható fel az a körülmény, hogy élettartamuk sokkal rövidebb, továbbá tűzveszélyesek is, ami a fatüzelésű mozdonyoknál szintén figyelembe veendő.

Ezzel szemben tekintetbe kell vennünk azt, hogy a fa mint építőanyag, a legolcsóbb és rendszerint kéznél is van, továbbá, hogy vas- és vasbetonhidak szereléséhez, illetve építéséhez ideiglenes szerelőállványt vagy hidat kell építenünk, ami gyakran ugyanannyiba kerül, mint a végleges faszerkezet.

A faszerkezetű rácsos gerendatartók között leggyakoribb és legismertebb a *Howe-féle rácsos gerendatartó*. (20. ábra.) Előnye, hogy a hídszerkezetben az idők folyamán beállott beszáradás a

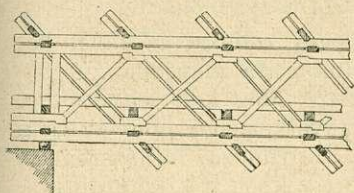

20. sz. ábra.
Howe-féle rácstartó.

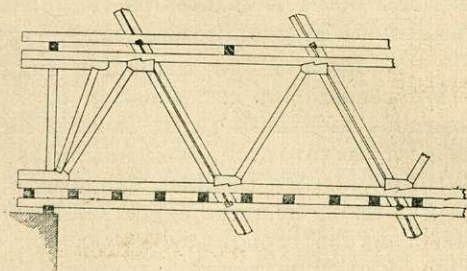

21. sz. ábra.
Rybter-féle rácstartó.

fügőleges csavarok meghúzása által könnyen kiegyenlíthető. Hátránya, hogy a hasonló faszerkezetek között a legtöbb faanyagot igényli. Hasonló faszerkezetek a *Rybter-féle* (21. ábra), továbbá a *Pintowski* (22. ábra) és *Ibjanski-féle* (23. ábra) rácsos gerendatartók, amelyeknél a tartószerkezetben beállott beszáradás ékek meghúzásával egyenlíthető ki. Ezeknek a tartószerkezeteknek az ábrázolásánál eltekintettünk a kereszttartók és szélrácszat beraj-

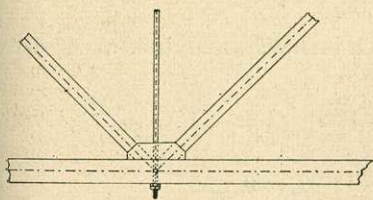
22. sz. ábra.
Pintorski-féle rácestartó.

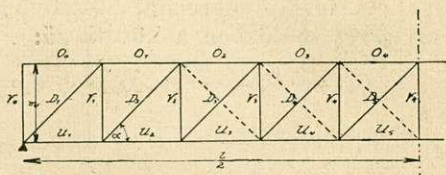
23. sz. ábra.
Ibianski-féle rácestartó.

zolásától, hogy ábráink egyszerűbbek és világosabbak legyenek. Meg kell jegyeznünk azonban, hogy rácsos hídtartáknál a kereszt-tartókat, illetve keresztaltpfákat mindig egy-egy csomópont alá, vagy fölé helyezzük, nehogy a rácsrudazatban a szokott igénybevételeken kívül, még forgató erőhatások is lépjenek fel. Ügyelnünk kell arra is, hogy az egyes szerkezeti részek tengelyvonalai egy ideális pontban találkozzanak (24. ábra), a hídtartó tehát tényleg háromszögekből álljon és az egyes szerkezeti részeket csupán húzás vagy nyomás terhelje. Ha hibás szerkesztés, vagy a csavaroknak a beszáradás miatt szükséges meghúzása következtében az alkatrészek tengelyvonalai nem egy ideális pontban metszik egymást, az egyes csomópontokban károsan ható hajlítóerők léphetnek fel.

Az erdei rácestartós vasúti hidaknál tekintetbe jöhető faszer-

24. sz. ábra.
Rácestartós híd rácsrudazatának
a csomópontja.

25. sz. ábra.
A Howe- és Rychter-féle hídtartó-
szerkezetek mintája.

kezetek két csoportba oszthatók. Ezek lényegileg a következőkben különböznek egymástól.

Az első csoportba tartoznak a *Howe* és *Rychter*-féle szerkezetek, amelyek mintáját a 25. kép ábrázolja. Ezek a tartók lényegileg derékszögű háromszögekből állanak. Megkülönböztetünk rajtuk felső (*O*) és alsó (*U*) övgerendákat, átlós rácsrudakat (*D*) és függőleges rudazatot (*V*). Az átlós rudak hajlásszöge rendszerint

45°. A *Howe*-féle tartónál a függőleges rudak gömbölyű vasak a beszáradás kiegyenlítésére, egyik végükön csavarmenettel.

A *Rychter*-féle tartónál a függőleges rudazat is fából készült, rendszerint kettős oszlop ú. n. cimborafa alakjában. A beszáradás kiegyenlítése itt ékekkel történik. Meg kell jegyeznünk, hogy a csavarok, ill. ékek meghúzása következtében elméletileg a tartó magassága csökken, valamint a ferde rudazat hajlásszöge is megváltozik, tehát az egyes szerkezeti részekben a kiszámítottaknál nagyobb erőhatások lépnek fel, amivel előre is számolnunk kell. Hogy a beszáradás következtében beálló alakváltozást lehetőleg a legkisebb mértékre szállítsuk le, ajánlatos tető alatt, légen szárított fát használni.

Vizsgáljuk meg már most, hogy az egyes szerkezeti részekben mily erőhatások lépnek fel.

Az alsó övgerendákban húzás lép fel, amelynek az értéke az egyes mezőkben a következő:

$$U_5 = \frac{M_{max}}{m}; \quad U_4 = \frac{M_4}{m}; \quad U_3 = \frac{M_3}{m}; \quad U_2 = \frac{M_2}{m}; \quad U_1 = \frac{M_1}{m}.$$

A fenti kifejezésekben M_1 — 5 az illető esomópontokban fel lépő legnagyobb hajlítónyomaték értéke, amit kötélpolygon segítségével állapítunk meg, vagy pedig a II. számú táblázatból olvasunk ki. Mivel a táblázatban csak a tartó közepére vonatkoztatott legnagyobb hajlítónyomatékok találhatók meg, a többi esomópontokra eső hajlítónyomatékokat a III. sz. táblázat segítségével állapítjuk meg. Így az adott esetben lesz:

$$M_5 = M_{max}; \quad M_4 = 0.992 M_{max}; \quad M_3 = 0.899 M_{max}; \quad M_2 = 0.703 M_{max} \\ \text{és } M_1 = 0.403 M_{max}.$$

A felső övgerendát összenyomás terheli, amelynek az értéke az egyes mezőkben a következő:

$$O_4 = -U_4 = -\frac{M_4}{m}; \quad O_3 = -U_3 = -\frac{M_3}{m}; \quad O_2 = -U_2 = -\frac{M_2}{m}; \\ O_1 = -U_1 = -\frac{M_1}{m}; \quad O_0 = 0,$$

vagyis a szélső mezőkben a felső övgerenda teljesen elhagyható. A gyakorlatban ezt az övgerendát azonban meg szoktuk hagyni.

Az átlós rudazatot váltakozva hol összenyomás, hol pedig húzás terheli, a vonat menetiránya szerint. Értéke az n -ik esomópontban:

$$D_n = \pm \frac{Q_n}{\sin \alpha}.$$

A függőleges rudakat húzás terheli, ennek az értéke

$$V_n = Q_n +_1 \text{ ha a hídpálya alul és}$$

$$V_n = Q_n \text{ ha a hídpálya felül van.}$$

A nyíróerőket a IV. sz. táblázat vagy pedig kötélpolygon segítségével határozzuk meg. Elég, ha számításainkat a híd tartó felére végezzük el, mert a híd tartó részarányos és így annak másik felében ugyanazok az erőhatások lépnek fel, csupán az átlós dúcokban lesz az erőhatás fordított előjelű.

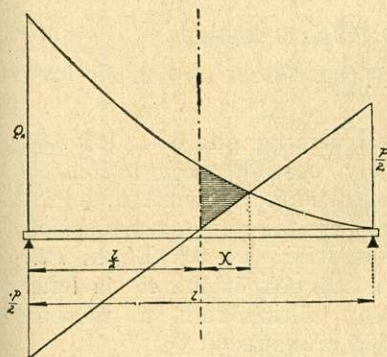
Egyenletes megterhelés mellett (saját-súly) a híd közepe felé emelkedő átlós rudak nyomást, az eső rudak pedig húzást szenvednek. Változó terhelésnél (mozgó vonat) ugyanaz az átlós rúd felváltva nyomást és húzást is szenvedhet. A változó igénybevétel övezetét a következő szerkesztéssel határozhatjuk meg (26. ábra).

Adott mértékarányban megrajzoljuk a híd támasztóközét, amelyre az A és B támaszpontokban ellenkező előjellel felhordjuk a saját-súly okozta nyíróerők értékét, a híd saját súlyának a felét $= P/2$. Megszerkesztjük továbbá a B pontból az A pont felé a mozgó megterhelés okozta nyíróerők görbéjét. Ahol ez a görbe a saját-súly okozta nyíróerők vonalát metszi, ott van a C pont, ennek a távolsága a híd közepétől adja a változó terhelések övezetét. Ez a zóna a híd közepétől jobbra és balra $x + x$ távolságra terjed, amit a támasztóköz mércéjével lemérhetünk az ábráról. Mennél nagyobb a híd saját súlya és mennél csekélyebb a mozgó megterhelés, annál kisebb lesz a váltakozó terhelések zónája is, ami egyébként az ábrából is kivehető.

A függőleges és átlós rudazatban fellépő erőhatások meg-

26. sz. ábra.

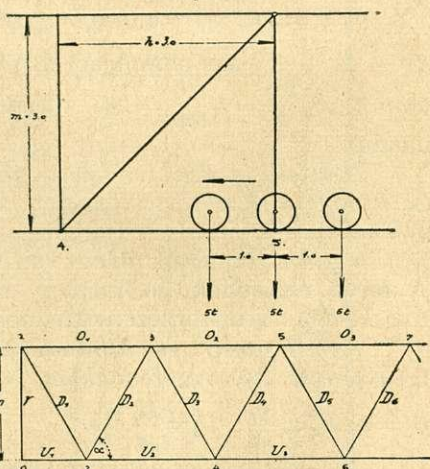
A változó terhelések övének a megállapítása szerkesztés útján.

77.

27. sz. ábra.

A legnagyobb nyíróerők ábrázolása a csomópontokban.

28. sz. ábra.

A Pintowski- és Ibjanski-fél híd tartószerkezetek mintája.

állapítása céljából szükségünk van a nyíróerők ismeretére. Legyen például a támasztóköz $30,0$, $m = h = \frac{l}{10} = 3,0$ méter (27. ábra). Megállapítandók az egyes csomópontokban fellépő nyíróerők:

Az 5. csomópontban a nyíróerő akkor lesz a legnagyobb, ha az első teher már túlhaladt a csomóponton és a csomópontba a 2. teher jutott. Ugyanez áll az 1., 2., 3. és 4. csomópontokra is.

Az egyes csomópontokban fellépő nyíróerőt a:

$$Qx = \frac{1}{l} \left(\sum_1^n P a_n + \sum_1^n P b \right)$$

képlet szerint számítjuk ki (7. ábra).

Öt tonnás vonatterhelés mellett az egyes csomópontokban fellépő nyíróerők értéke a következő.

Az 5. csomópontban

$$b_1 = 13,0; a_n = 2,0; Q_5 = \frac{1}{30} (43 \times 2,0 + 389) - 1,65 t = 14,18 t.$$

A 4. csomópontban

$$b_1 = 19,9; a_n = 0,0; Q_4 = \frac{1}{30} (51 \times 0,0 + 526) - 1,65 t = 15,88 t.$$

A 3. csomópontban

$$b_1 = 20,0; a_n = 2,0; Q_3 = \frac{1}{30} (55 \times 2,0 + 577) - 1,65 t = 21,25 t.$$

A 2. csomópontban

$$b_1 = 24,0; a_n = 1,0; Q_2 = \frac{1}{30} (63 \times 1,0 + 801) - 1,65 t = 27,15 t.$$

Az 1. csomópontban

$$b_1 = 27,0; a_n = 1,0; Q_1 = \frac{1}{30} (71 \times 1,0 + 994) - 1,65 t = 33,85 t.$$

A 0. csomópontban

$$b_1 = 30,0; a_n = 0,0; Q_0 = \frac{1}{30} (75 \times 0,0 + 1207) = 38,58 t.$$

Az 1–5. csomópontokban az első teher meghaladván a csomópontot, $P_1 \frac{1,0}{h} = 5 \frac{1,0}{3,0} = 1,65 t$ érték a nyíróerők összegéből levonandó.

A *Howe* és *Rychter*-féle tartóktól némileg eltérő az *Ibjanski* és *Pintowski*-féle tartószerkezet, amely egyenlőszárú háromszögekből áll (28. ábra). A függőleges rácsrudak hiányoznak, legfeljebb a támasztópontok felett van egy-egy függőleges tartóoszlop. A ferde rácsrudak hajlásszöge rendszerint $\alpha = 60^\circ$. Egyes *Pintowski*-féle tartószerkezetnél ennek a szögnek értéke 45° is lehet.

Az *Ibjanski* és *Pintowski*-féle híd tartóknál a húzásra igénybevett alsó övgerendákban fellépő erőhatások:

$$U_1 = 0; U_2 = \frac{M_3}{m}; U_3 = \frac{M_5}{m} \text{ stb.}$$

A felső övgerendákat nyomás veszi igénybe és pedig:

$$O_1 = -\frac{M_2}{m}; O_2 = -\frac{M_4}{m}; O_3 = -\frac{M_6}{m} \text{ stb.}$$

A függőleges és átlós rácsrudakban fellépő erőhatások:

$$V = Q_1; D_1 = \frac{M_2 - M_1}{m} \times \frac{1}{\cos \alpha}; D_2 = \frac{M_3 - M_2}{m} \times \frac{1}{\cos \alpha};$$

$$D_3 = \frac{M_4 - M_3}{m} \times \frac{1}{\cos \alpha} \text{ stb.}$$

Az U_1 és V rácsrudak el is hagyhatók, ilyenkor a tartót az 1. sz. csomópontban támasztjuk alá (29. ábra).

Húzott rudaknál a szükséges keresztmetszvény:

$$F = \frac{P}{\sigma} \text{ cm}^2.$$

A képletben F = a keresett keresztmetszvény; P = a rúdra ható erők összege és σ = a megengedett igénybevétel kg/cm^2 -ben.

Nyomott rudaknál a megengedett megterhelés:

$$P = \frac{10 EJ}{n l^2} \text{ kg,}$$

ahol E = a rugalmassági modulus, (amely fánál = 100,000), J = a keresztmetszvény tehetetlenségi nyomatéka; n = a biztonság mértéke, (fánál = 10); l = az oszlop nyomott hossza.

Az adatokat behelyettesítve:

$$P = 100,000 \frac{J}{l^2}.$$

A megengedhető legnagyobb megterhelések értékét faoszlopoknál a VII. sz. táblázathól közvetlenül olvashatjuk ki.

VII. sz. táblázat:

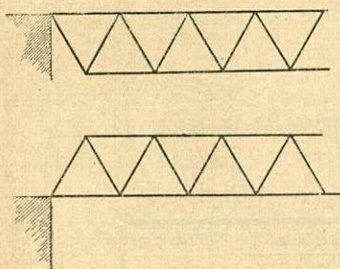
$m = s$ cm	Megterhelt hosszúság méterekben						
	3.0	3.5	4.0	4.5	5.0	5.5	6.0
	hordképesség kg-ban						
10	930	680	520				
12	1920	1410	1080	850	690		
14	3560	2610	2000	1580	1280	1060	890
16	6070	4460	3410	2700	2180	1810	1520
18	9700	7140	5470	4320	3500	2890	2430
20	14800	10900	8330	6580	5330	4410	3700
22	21700	15900	12200	9640	7800	6450	5420
24	30700	22600	17300	13700	11100	9140	7670
26	40600	31100	23800	18800	15200	12600	10600
28	47000	41800	32000	25300	20500	16900	14200
30	54000	54000	42200	33300	27000	22300	18700
32	61400	61400	54600	43100	35000	28900	24300
34	69400	69400	69400	55000	44500	36800	30900
36	77800	77800	77800	69100	56000	46300	38900
38	86600	86600	86600	85800	69500	57400	48300
40	96000	96000	96000	96000	85300	70500	59300

A rácsstartóknál a faalkatrészeket csavarok, vasrudak és vaslemezek segítségével kötjük össze. Nyomott rudaknál az illesztések a 30. ábra, húzottaknál pedig a 31. ábra szerint történnek. Az illesztéseknél változtathatjuk meg a gerendaszelvényeket is, aszerint, amint a kérdéses részre ható erők kisebbednek vagy nagyobbodnak. Húzott vasrudaknál azok keresztmetszévénye is ellenőrizendő az $F = P/\sigma$ cm² képlet szerint, amelyben F = a vasrúd keresztmetszévénye, P = a rúdra ható húzóerő nagysága, σ pedig a megengedhető legnagyobb igénybevétel, ez folyasztott vasnál 1000–1200 kg/cm², hegesztett vasnál pedig 900–1100 kg/cm².

Rácsstartós hidaknál szükséges még a szélnyomás okozta erőhatásokat is számba venni, amelynek az értéke kb. 250 kg/m².

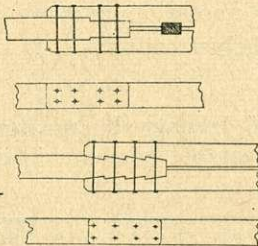
A vonat mozgása, illetve a fékezés előidézte dinamikus erőhatást, — az erdei vasutaknál szokásos csekély menetsebességekre való tekintettel — figyelmen kívül hagyhatjuk.

78.

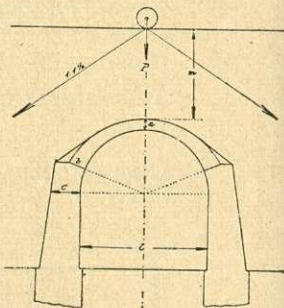
29. sz. ábra.

A Pintowsky- és Ibjanski-féle híd-tartószerkezetek alátámasztási módja.

30. sz. ábra.

Gerenda illesztések.

31. sz. ábra.

Körívalakú boltozott kövhíd keresztmetszete.

VI. Boltozott hidak tervezése.

Magas feltöltések alatt, vízlevezetésre és útaluljáró céljaira szolgáló hidak nyílt műtárgyak alakjában nem építhetők meg gazdaságosan, ilyen esetekben legcélszerűbb boltozott hidakat létesíteni.

A félkörboltozat egyenlő méretek mellett erősebb teherbírású a körszeletboltozatnál, ahol tehát a rendelkezésre álló magasság megengedi, ott félkörboltozatot alkalmazunk (32. ábra). Megjegyzem, hogy a boltvállaknak feltétlenül az árvíz szintje fölött kell maradni. A VIII. sz. táblázat a félkörboltozatú hidak tervezéséhez szükséges méreteket tartalmazza, különböző feltöltésmagasság mellett. 3 méter magas feltöltéseknél a táblázatok körszeletboltozatokra is érvényesek, magasabb feltöltésnél minden esetben félkörboltozatot létesítsünk. A táblázat kőből épült bolto-

zatokra vonatkozik, de használható téglaboltozatok méretezéséhez is, ilyen esetben a táblázat méreteit a téglaméreteknak megfelelően kell kikerekíteni. Ez a táblázat mindenféle erdei vasúti vonatterhelésnek megfelel, mert a magas feltöltésben a P tengelynyomás a feltöltés anyagának a természetes rézsúje szerint nagyobb felületre oszlik el (32. ábra) és a boltozatra tulajdonképpen közvetlen nyomást csak a feltöltés földtömege gyakorol.

VIII. sz. táblázat:

Hídnélkül	A boltozat feletti feltöltés magassága m-ben														
	0—3			3—6			6—9			9—12			12—15		
	a = zárókövastagság; b = vállerősség; c = ellenfal felső szélessége														
	m	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b
1.0	0.30	0.30	0.60	0.35	0.35	0.70	0.40	0.40	0.80	0.45	0.50	1.00	0.50	0.50	1.00
2.0	0.35	0.35	0.70	0.40	0.40	0.80	0.45	0.45	0.90	0.50	0.55	1.10	0.55	0.60	1.20
3.0	0.40	0.50	1.00	0.45	0.50	1.00	0.50	0.55	1.10	0.55	0.60	1.20	0.60	0.70	1.40
4.0	0.5	0.55	1.10	0.50	0.60	1.20	0.55	0.60	1.20	0.60	0.70	1.40	0.65	0.80	1.60
5.0	0.50	0.60	1.20	0.55	0.65	1.30	0.60	0.70	1.40	0.65	0.75	1.50	0.70	0.85	1.70
6.0	0.55	0.70	1.40	0.60	0.75	1.50	0.65	0.80	1.60	0.70	0.80	1.60	0.75	0.90	1.80
7.0	0.60	0.75	1.50	0.65	0.80	1.60	0.70	0.90	1.80	0.75	0.90	1.80	0.80	1.00	2.00
8.0	0.65	0.85	1.70	0.70	0.95	1.90	0.75	1.00	2.00	0.80	1.00	2.00	0.85	1.10	2.20
9.0	0.70	0.90	1.80	0.75	1.00	2.00	0.80	1.10	2.20	0.85	1.20	2.40	0.90	1.30	2.60
10.0	0.75	1.00	2.00	0.80	1.10	2.20	0.85	1.20	2.40	0.90	1.40	2.80	0.95	1.50	3.00

VII. Befejezés.

Leírtam mindazt, amire erdőmérnök-szaktársaimnak az erdei vasúti hidak tervezésénél szükségük lehet. Helyszűke miatt részletekérdésekre nem terjeszkedhettem ki, ebben a tekintetben utalok *Sobó* „Erdészeti hídépítéstan“-ára, valamint *R. Krüger* „Brückenbau“ című munkájára. Ez az utóbbi munka sztatikai számításokat egyáltalában nem közöl, de részletrajzai a tervezésnél jól felhasználhatók.

A hídtervezési munkálatokkal foglalkozó erdőmérnökök semmiesetre sem nélkülözhetik a grafosztatikai alapismereteket. Ezeket illetően utalok *Kövesi Antal*nak a „Grafosztatika és vasszerkezetek“ című tankönyvére.

A számítások megkönnyítése, illetve ellenőrzése céljából táblázatokat is közöltem. A II., IV. és VIII. számúakat az erdei vasúti hidaknál szokásos megterhelések figyelembevételével állítottam össze (3. ábra), az V. és VI. sz. táblázat a gerendatartós fahidaknál szokásos keresztmetszvények ellenálló-nyomatékainak a meghatározására szolgál, míg a VII. sz. táblázat segítségével a fából készült rácestartó szerkezetek nyomott dúcainak a teherbírását állapíthatjuk meg.

Ezeket a táblázatokat főleg azoknak a szaktársaimnak szántam, akik erdei vasuti hidak terveimek a felülvizsgálatára nyertek megbízást, de hasznát látják e táblázatoknak a tervező mérnökök is, a számítás, vagy szerkesztés útján nyert adataik ellenőrzésénél.

Az erdei vasuti hidak építése körül szerzett tapasztalataim alapján ajánlom kartársaimnak, hogy *ideiglenes jellegű erdei vasuti hidjaikat fából készült tartószerkezettel lássák el, a hídfőket és pilléreket azonban feltétlenül kőből vagy betonból készítsék.* Állandó jellegű vasuti hidaknál, ha azt költségvetésünk megengedi, tervezzünk átmenő kavicságyas tartószerkezetet, vastartókkal. Miután ezek a hidak 10—15 méteres hidnyílásnál, illetve támasztóköznél már nem gazdaságosak, az ilyen nagyobb nyílásokat vasbetonszerkezettel hidaljuk át.

Nagy támasztóközök áthidalására készítsünk rácsstartós híd-szerkezeteket *fából*. Ezek a legolcsóbbak, ha nem is a legtartósabbak. Úgyes ácsmester majdnem mindenütt akad, aki a tervek alapján ezeket a szerkezeteket el tudja készíteni.

El ne mulasszuk az építés megkezdése előtt hídterveinket hatósági felülvizsgálás és jóváhagyás végett bemutatni. A tervezethez csatolni kell számításokat is, amelyek igazolják, hogy az építőanyagok megengedett igénybevételét nem léptük túl.

Tanulmányomat abban a reményben bocsátom útjára, hogy hídtervezéssel foglalkozó szaktársaim megtalálják benne mindazt, amire tervezési munkálataiknál szükségük lehet.

Entwurf von Waldeisenbahnbrücken. Von L. Lángos.

Der Verfasser gibt eine kurze theoretische u. praktische Anleitung für den Entwurf v. Waldeisenbahnbrücken, mit Tragkonstruktionen aus verschiedenem Baumaterial, mit besonderer Rücksicht auf hölzerne Balkenbrücken und Fachwerke. Zwecks Erleichterung u. Kontrolle der numerischen u. graphostatischen Berechnungen stellt er einige praktische Tabellen zusammen für die Ermittlung der Biegemomente (Tafel II.) und Querkräfte (Tafel IV.) für die bei den Waldeisenbahnen üblichen Belastungen (Abb. 3.) Weitere Tabellen für die Bestimmung der Widerstandsmomente von einfachen Balken (Tafel V.) und verdübelten Balken (Tafel VI.) ferner eine Tabelle für die Bestimmung der zulässigen Belastung von gedrückten Holzbalken (Tafel VII.) und schließlich eine Tabelle für die Dimensionierung gewölbter Steinbrücken (Tafel VIII.) werden dem Aufsatz beigelegt.

*

Projets de ponts pour chemins de fer forestiers. Par L. Lángos.

Résumé bref pour la pratique, des méthodes de construction utilisant divers matériaux.

*

Planning of Railway Bridges. By L. Lángos.

A short summary for practical use, how the bridges from different materials are to be built.

Az erdő és a hangya.

Írta: Rösler Pál.

Az ember úgy véli, hogy mindaz, amit tud, kizárólag a mai kor eredménye, pedig igen sokszor kell azután elismernie, hogy amit ma, mint jelentős sikert könyvel el, azt őseink már régen — ha más alakban is — ismerték és alkalmazták. Akkoriban talán nem kerestek mindenhez tudományos magyarázatot, hanem úgy vették a dolgokat, ahogy adódtak; ami előnyösnek látszott, azt hasznosították, a károsat irtották, avagy pedig nem törődtek vele. Így volt ez a hangyákkal is.

A kínaiakról már a XII. század óta tudjuk, hogy hangyákkal védették meg mandarinligeteiket a rovarok kártevése ellen. A holland-indiai kakaóültetvényeken nagy figyelmeztetőtáblák hirdetik: Fekete hangya nélkül nincsen kakaó. Texasban szintén hangya óvja a gyapotültetvényes vagyonát a kártevő rovarokkal szemben. A jávaiak mangófaikat védetik meg hangyákkal, Észak-Olaszországban a gyümölcsfák védelmében segédkeznek stb.

Joggal kérdezhetjük tehát, miért nem alkalmazzák a hangyákat rendszeresen a káros rovarok ellen az erdőgazdaságban is? Miért nem szaporítják őket mesterségesen?

Escherich írja: „Megkísérelték a hangyabolyokat megosztani, de ezek a kísérletek, sajnos, eredménytelenek maradtak. Mégsem volna szabad a próbálkozást abbahagyni, sőt fokozni kellene és főleg a hangyák ma még nem eléggé ismert ételszokásait kellene kideríteni.” Az illusztris szerzőnek nemcsak igaza van, hanem lehetősége is nyílt ezzel a kérdéssel foglalkozni és nagyrészt az ő útmutatásai alapján sikerült a kérdést megoldani. A kezdeményezés, a keresztülvitel és a siker német eredmény. Dr. *Gösswald* Károly a „Biologische Reichsanstalt für Land- und Forstwirtschaft”-ban beható tanulmányozás alá vette a hangyák élettanát és legfontosabb megállapítása az volt, hogy a *Formica rufa* L. — ellentétben az eddigi felfogással — nem telepíthető bármikor és bárhova. Nem mindegy az sem, hogy *Formica rufa* L., *Formica pratensis* Retz. vagy *Formica rufa-pratensis* For. a telepítés tárgya. (Az első kettő igen közeli rokon, a harmadik kettejük keveréke.) A *F. rufa* életterébe nem telepíthető *pratensis* és fordítva. Ahol ma ez a hangya hiányzik, ott nem azért keressük hiába, mert a hely neki nem alkalmas, hanem azért, mert onnan az emberek erőszakos beavatkozása szorította ki.

Ezek alapján ismertetöm két részre oszlik.

1. A hangyák védelme:

Hogy az erdei vörös hangya erdeinkben — és itt főleg a Budapest-környéki erdők jutnak eszembe — olyan kevés, annak

fő oka maga az ember. Egy kis hangyaszesz, alom, vagy pedig a szedett „hangyatojás“-okért kapható néhány fillér a pusztítás magyarázata. A hangyák és fészük különböző célokra való gyűjtése évszázadokra nyúlik vissza.

A felsorolt garázdálkodások — mert másképp ezt az eljárást nevezni nem lehet — legsúlyosabbja mindenestre a „hangyatojás“ szedése. Tudjuk, hogy a bábokat (a köznyelven hangyatojásnak nevezett „árucikk“ a hangyák bábja) halak és madarak etetése céljából gyűjtik; ez a szükséglet már szinte külön kereseti forrást jelent. Nem vagyok a kérdés alapos ismerője, tehát nem akarok a dolog felett pálcát törni, de saját kísérleteim alapján állítom, hogy kanári madaramat minden különösebb baj nélkül etetem a káros hangyafajták bábjaival és a kis madár nagy előszeretettel fogyasztja — minden különösebb baj nélkül — azokat. Kétségre kell tehát vonnom, hogy azoknak a madaraknak az életfenntartásához, amelyek olyan tájakról származnak, ahol a *Formica rufa* elő sem fordul, ennek a bábjaira is szükség lenne. A halak eledelére vonatkozólag, nem tudok nyilatkozni, de valószínűnek tartom, hogy ezeknek is megfelelne a káros fajták bábja, amivel a kérdés minden tekintetben közmegelégedésre volna elintézhető. De tegyük fel, hogy valóban van ilyen bábokra szükség, akkor is van arra mód ezt a rablást olyan formában végrehajtani, hogy a bolyok állományában jelentősebb kár ne keletkezzék. A Németbirodalomban a *Formica rufa* és rokonai védett állatok. Gösswald írja: „...különösen rossz következményei vannak az ú. n. „hangyatojás“ szedésének, amely mint hal- és madáreléség nyer elhelyezést. A múlt évben egymaga Berlin-Moabit kerületben több mint 150 per folyt ilyen ügyben. A vörös erdei hangya igen nagy haszna miatt védelem alatt áll. Csupán egy esetet óhajtok kiemelni. Egy ember 1938-ban kb. 635.— márka értékben gyűjtött és adott el a tilalom ellenére hangyatojásokat. A bábokat literenként értékesítik. Egy liter kb. 20.000 bábót tartalmaz. Literenként a gyűjtő 90 Pfennig körül kap, az adott esetben tehát kb. 700 l. báb került a tilalom ellenében a piacra, ami viszont 14 millió elpusztult bábna felel meg. Ez csak egy eset a sok közül.“

A bábgyűjtés kihatásai természetesen mindig a körülményektől függnék. Ha a gyűjtő kontár, akkor egy és ugyanazon fészekből minél többet akar kitermelni és ezzel a bolyt rövid idő alatt tönkreteszi. Ha bolyonként „csupán“ egy litert vesz ki, akkor is öt éven belül tönkretesz egy 100.000 dolgozóból álló bolyt. Ez a szám természetesen nem reális, mert a kiemelt bábokból is hangyák lettek volna, amelyek tevékeny részt vettek volna újabb bábok felnevelésében. A báb-kiszedés kérdésének a tanulmányozásánál arra is gondolnunk kell, hogy a művelettel a bolyt éppen a kikelés előtt álló új és életerős segítségtől fosztjuk meg. Bár a

dolgozók kedvező körülmények között 5—6 évig is élélnek, az állandó fosztogatás idővel kiöregedésre is vezet. Egy másik következménye a bábrablásnak, hogy a dolgozók kis száma miatt a bolyoknak állandóan dolgozókat kell termelni és nem kerülhet ivarállatok nevelésére sor. Hogy ez idővel egy bizonyos területen a faj kiveszésére vezet, azt nem szükséges külön részletezni.

A leglényegesebb kár azonban, amit a fosztogatás okoz, az, hogy a hangyaboly egész hógazdaságát tönkreteszi. Ez pedig egymaga tán nagyobb baj, mint az egy-egy liter báb, amit a boly lead.

Az, hogy az erdei vörös hangya olyan bolyokat épít, mint amilyenek mi azokat ismerjük, nem véletlen és nem is csupán szokás, hanem hógazdaságilag kellően megalapozott tevékenység. Ezért van az, hogy száraz és meleg időben egy és ugyanaz a boly más alakot ölt, mint nedves és hűvös időben, azonkívül zordabb éghajlat alatt is más a boly alakja, mint a mérsékeltbb helyeken. Sok élőlénynek egyhelyben való élése esetében is lényegesen nagyobb belső hőmérséklet keletkezik, mint a környezet hőmérséklete és az állatoknak erre a hőmérsékleti különbségre igen nagy szükségük van. Gondoljunk csak arra, hogy egy-egy nagyobb hangyabolyban több százezer hangya tanyázik, ezek pedig néha igen tekintélyes hőmérsékletet tudnak termelni. Ha ezt erőszakkal megszüntetjük, az állatok összességét és a fiasítást hirtelenül nagy hőmérsékletvesztés éri, amit csupán nagyobb idő elteltével tud a boly némiképen pótolni. Ez olyan katasztrófára vezethet, amely messze felülmúlja az egész évi báb-termés elvesztését. Tehát már egymaga az a tény, hogy a boly hógazdálkodását megzavarjuk, a legkomolyabb zavarokat okozhatja az állam berendezésében, különösen akkor, ha éppen abban az időben a külső, környező hőmérséklet is alászáll. A hógazdálkodás kényes volta adja meg arra a kérdésre is a választ, hogy miért nem találunk sohasem az erdőszélen nagy bolyokat, hanem mindig csak az erdő sötétebb belsejében. Amíg a boly nem elég erős, kénytelen az erdő napos részét lakhelyül választani, hogy a nap sugarakkal pótolhassa azt a hőmennyiséget, amelyet maga nem tud kitermelni. Amikor azután a bolyok megerősödnek, maguktól vándorolnak mind mélyebben az erdőbe és minél sötétebb helyen tanyáznak, annál nagyobb a fészük. Minthogy azonban a hangyákra éppen és fokozottan az erdőben van szükség, minden körülmények között gondoskodni kell arról, hogy a felerősödött, tehát az erdő sűrűjébe hatolni tudó bolyok védelem és felügyelet alá kerüljenek. Ebből megérthetjük azt is, hogy az erdő sűrűjében levő boly zavarása milyen káros, mert a beavatkozás biztos pusztulással jár.

A védelem kérdését Gösswald dr. a „Zeitschrift für angewandte Entomologie“ 1938. évfolyamában tárgyalja, ahol ezeket írja: „Mereven ki kell amellett tartani, hogy a védelem alatt álló erdei vörös hangyát csak a legritkább és legszükségesebb esetben szabad fiasításától megfosztani. A nagy, ivarállat-bábok szedése tilos. A gyűjtés július—szeptember hónapokra korlátozandó és csak az erdőszélen, valamint a nagyobb tisztásokon és napsütötte széles utak mentén engedhető meg. Az erdő sűrűjében való gyűjtés minden körülmények között tilos és üldözendő. Évenként és bolyonként legfeljebb 1 liter báb szedhető. Az engedélyes gyűjtőnek annyi nagy fészket kell kimutatni tudni, ahány liter báb szedésére az engedélyt kéri és kapja. A kifosztandó fészek alapátmérőjének legalább 1 métert kell kitennie, kisebb fészek nem bonthatók meg. Minden tizedik fészket mint tenyészet fenntartandó, abból gyűjteni tilos; ezek külön jelzőtáblával látandók el és ellenőrzéskor az eljáró közegeknek bemutatandók. Ezekben a fészekben biztosítani kell az ivarállatok felnevelését. Olyan erdőkben, amelyekben rovarkárosítások figyelhetők meg, a gyűjtés minden körülmények között tilos.

A hangyabolyok őrzőiül olyan egyéneket kell kiszemelni, akik bábszedéssel foglalkoznak. Ezek egyrészt ismerik a hangyák életét, másrészt egyéni érdekük is, hogy minél több nagy fészket legyen területükön, mert a kitermelhető bábmennyiség a területükön levő nagy bolyok számával egyenes arányban van.

Ez nem jelenti azt, hogy mindenhol, ahol hangyák vannak, gyűjtőket alkalmazzanak. Csupán arról van szó, hogy olyan esetekben, ahol a gyűjtés elengedhetetlenül szükséges, a gyűjtők felelősségre vonhatók legyenek és értsék a munkájukat. A legjobb azonban, ha az erdő mentesül a hangya-bábok szedőitől.

Tudom, hogy a bábok gyűjtésének végleg gátat vetni nem lehet. Véleményem szerint az engedély nélküli gyűjtés sokkal károsabb, mint az, amelynél a gyűjtők nyugodtan dolgozhatnak, mert nincsen mitől tartaniok. A gyűjtés folytán keletkező károk azonban a közlekedési eszközök gyorsulása folytán is tetemesen megnövekedtek és ma már az orvgyűjtők olyan helyeken is tesznek kárt, ahová eddig a hosszú út miatt nem fizetődött ki el látogatni.

Csak egynéhány, jól őrzött erdőben találhatunk nagyobb számú hangyabolyt. A legtöbb erdő, sajnos, nélküli ezeket és így a kártevők szabadon pusztíthatnak bennük. A védekezés — különösen vegyszerekkel — igen sok pénzbe kerül és nem biztosítja a jövőt. Arra kell törekedni, hogy az erdőben a kívánt egyensúly honoljon és maga az erdőszervezet is le tudjon számolni az ellenfeleivel. A hangyabolyok természetes elszaporodása olyan helyen, ahol azokat egyszer már kiirtották, nagyon nehéz.

szinte a lehetetlenséggel határos. Nem marad tehát más hátra, mint ezeket a hasznos állatokat mesterségesen elszaporítani.

Gösswald dr. szavai tömören és világosan szegeznek le mindazt, amit erről a tárgyról ebben a vonatkozásban tudni kell, vizsgáljuk meg tehát, mi a módja, hogy jóvá tegyük az eddig elkövetett bűnöket?

3. A hangyák telepítése.

Mindenekelőtt tisztában kell lennünk azzal, hogy milyen körülmények között és milyen erdőkben él és telepíthető az erdei vörös hangya. Fenyvesekben és magasabb helyeken főleg a *Formica rufa* L. él, de megtaláljuk a tölgyvel elegyes fenyvesben is, különösen, ha a fenyves van túlsúlyban. A nedvesebb talajú, zárt lomberdőkben inkább a *Formica pratensis* Retz. tanyázik. Kettőjüket igen könnyű megkülönböztetni mind színre, mind a fészkek alakja és anyaga szerint. Az utóbbinak a hátrészén nagyobb fekete folt van, míg a *F. rufa* rendszerint teljesen vörös hátú. A *F. pratensis* fészke alacsonyabb és főleg kis lombgallyacskákból és -levéltöredékekből áll, viszont a *rufa* inkább fenyőtűkből és -gallyacskákból építi a fészket, sőt az elegyes erdőben is ehhez az anyaghoz látszik ragaszkodni. A *Formica ruforataensis* For. színeződése ingadozik, aszerint, melyik előbb említetthez áll közelebb. Ugyanígy viselkedik a fészkek építésénél is.

A *Formica rufa* az igazi vadásza az erdőnek. Sokkal harciasabb, kitartóbb és rendszerint bolyainak a száma is lényegesen nagyobb a rokonáénál. Nem véletlen, hanem a természet törvénye viszont, hogy éppen a *F. rufa* találja meg jobban az egyébként silány fenyves-talajon az életlehetőségét és éppen ott tevékenykedik nagy hasznára a természetnek, ahol a káros rovarok is számosabbak és az erdőt is több veszély fenyegeti: a fenyvesben. Hogy a fenyvesekben milyen arányokat ölthet a *F. rufa* L. elterjedése, arra ismét Gösswald ad ízelítőt az „N. S. B. Z.” 1938 decemberi számában, ahol, egy ilyen óriás hangyatelepet ír le. Ezt egyik idős, tiszta fenyvesben találta, 18 nagyobb fészkekből állott és kb. 20.000 m² területet foglalt el. „A telep kb. 10 millió lakosból áll és vadászterülete bolyonként általában 2–3 hektár, rovarszegény években ennek a kétszerese is lehet. Itt felvetődik a kérdés, miből táplálkoznak ezek az állatok túlnépesedés esetén és rovarszegény években. Gösswald megfigyelte, hogy a nyár végén rovar alig vittek a hangyák a fészkekbe. Van azonban egy tetűfajta, amely édes váladékával — úgy látszik — pótolni tudja a hangyák húseledelét. (Minden hangya „betegesen” rajong az édes-ségeért.) Ez tehát a titka a hangyák „átvészelésének”, olyan időkben, amikor részükre az erdő a kellő rovar táplálékot már nem szolgáltatja. Az erdő külön törvényei nem engedik meg, hogy leghűségesebb munkatársa élelem híján elpusztuljon.

A hangyafészkek többnyire olyan talajon figyelhetők meg, amely teljesen vagy nagyobbreszt fűnélküli. A fű t. i. a talaj lassúbb felmelegedését és a felvett meleg gyorsabb leadását okozza. Ahol mégis magasabb fű között találunk hangyafészkeket, ott valószínű, hogy a fű a telep létesülése után gyökerezett meg.

A hangyák életének egyik lényeges feltétele, hogy minden bolyának legyen királynője. Ha ez a hangyabolyból hiányzik, akkor az állam elveszti a rendeltetését és előbb vagy utóbb, de minden körülmények között elpusztul.

Hogyan történik tehát a szabad természetben a bolyok szaporodása és hogyan jut egy-egy új boly királynőhöz.

Az egyetlen szaporodási lehetőség: *a boly megoszlása*. A nagy bolyokból egy vagy több nőstény és számos dolgozó különválnak, „önállósítja magát” és teljesen új életet kezd. Ez az önállósítás lehet eleinte egy fiók-boly, amely a régivel minden kapcsolatot fenntart és lehet teljes leválás, ahol a rokon és baráti viszony véglegesen megszűnik és az állatok egymással szemben mint ellenségek viselkednek.

A tudományos alapon történő mesterséges szaporítás esetében erre a körülményre is figyelemmel kell lenni, mert *a kitelepített új bolyok feltétlenül mint ellenségek kerülnek a régi környezetébe*. Ügyelni kell tehát arra, hogy új boly ne kerüljön túl közel a meglevőhöz, mert az esetleg mindkét félre nézve csak káros lenne.

Nőstény nélkül minden telepítés meddő. Hogyan jutunk azonban ilyenhez? Legegyszerűbb volna a téli időszakban, amikor a hangyák dermedten alusznak, a meglevő bolyból néhány királynőt kiemelni. Ez azonban végzetes beavatkozás a régi bolyok életébe. Sokkal egyszerűbb és minden körülmények között célravezetőbb, ha leendő telepeinkhez a nőstényeket *a rajzás idejében* fogdossuk össze. Ilyenkor ugyanis olyan tömegben találunk a bolyok közelében szűz és megtermékenyített nőstényeket, hogy szinte fáradságba sem kerül azok közül akár több ezret is összefogni. Ennél a befogásnál kétféle módon járhatunk el. Vagy lepárizott nőstényeket fogunk össze vagy pedig gondoskodunk arról, hogy minden nőstény részére egy hímet is szerezzünk és azzal a nőstényt fogságban megtermékenyítettjük. A hangyák t. i. nem ragaszkodnak nászrepüléshez, hanem az esetek többségében a földön párosodnak és így nyugodtak lehetünk, hogy feltétlenül megtermékenyített anyaállat került az új bolyba. Ez az eljárás körülményesebb, mint a megtermékenyített állatok összefogása, mégis inkább ez ajánlatosabb.

A második és a telepítés sikeréhez feltétlenül szükséges követelmény, hogy a megtermékenyített anyaállatok *azonnal dolgozókkal kerüljenek egybe*. Erre a célra mindenkor gipsz műfész-

keket kell készítenünk és ügyelnünk kell arra, hogy az összezárt kis társaságnak feltétlenül kellő nedvesség, meleg és élelem álljon rendelkezésre. (Az ilyen műfészkek készítésének a módját l. „Magyar Cserkész“ XIX. évf. 5. szám. 1937 nov. 15-i számában.) Élelmül mindenkor gyengén higított mézet adjunk, ezt a hangyák igen kedvelik és kezelése is a legegyszerűbb.

A telepítéshez mindenekelőtt szemeljük ki magunknak a „törzsbolyt“. Ennek lehetőleg igen nagynak és jól betelepítettnek kell lennie; belőle vesszük már a műfészkekbe szükséges dolgozókat is. A törzsfészkekből néhány zsákban dolgozót, ivadékok és fészekanyagot készítünk elő. A zsákok tartalmát aztán 5–6000 dolgozót tartalmazó egységekben helyezzük el oda, ahová új telepeinket tervezzük. Különösen kell ügyelnünk arra, hogy ezek a helyek lehetőleg napos és megfelelő talajú helyen legyenek. Ha pedig a kiszemelt hely — kényszerítő körülmények folytán — így nem választható meg, akkor nem marad más hátra, mint nagyobb — mondjuk 50–60.000 dolgozót tartalmazó — telepet létesíteni. A kitelepítésnél tehát lehetőleg olyan helyre kerüljenek az új fészkek, amelyeknek déli, délkeleti fekvése van és minden fészket egy féregrágtá, terjedelmesebb, de 30–40 cm-nél nem magasabb fatuskóra vagy ilyennek a közelébe kell helyezni. A tuskó jelenléte olyan nagyon fontos körülmény, hogy enélkül szinte kizártnak látszik a telepítés eredményessége. Megfigyelhetjük, hogy az állatok a kiöntés után azonnal birtokba veszik a tuskót. Minden nyílását kikutatják, a fiasítást azonnal az arra alkalmasaknak talált üregekbe hordják és a velük hozott fészekanyaggal azonnal hozzálátanak a tuskó eltakarásához. Ha ehhez az odaszállított fészekanyag kevés, hordjunk a kezdőboly közelébe magunk minél többet oda, hogy az állatoknak eleinte ne kelljen feleslegesen nagyobb utakat megtenni. Így elérjük azt, hogy az állatok helyüket alkalmasnak találják, fészkeiket hamarosan rendbe hozzák és hamarabb látnak hozzá a vadászathoz is. Az eddigi megfigyelések szerint jobb az eredmény, ha a fiatal telepet a tuskó *közvetlen közelében* helyezték ismét szabadlábra.

A külső munkálatokkal párhuzamosan otthon ugyanabból a törzsfészkekből származó 50–100 dolgozót telepítünk egy műfészkekbe. Ezeket néhány napig koplaltatjuk. 4–5 nap múlva közéjük helyezzük a szabadból befogott, megtermékenyített vagy műfészekben megtermékenyített nőtényt, de ugyanakkor élelmet is adunk az új együttesnek. Ez igen fontos, mert a szabadból befogott „vad“ állatok, jóllakott állapotban, rögtön elpusztítják a leendő királynőt; ha azonban előbb éhezettük őket, akkor — apróbb esete-patéktól eltekintve — nem történik különösebb baj. Az utólag nyújtott élelem elfogyasztása közben eltelt idő t. i. elegendő ahhoz, hogy a betelepített idegen nőtény testszagát

megszokják és már 1–2 napon belül teljesen helyreáll a kívánt egyetértés. Ezt abból tudhatjuk meg, hogy a dolgozók szeretettel gondolják az új királynőt, ellátják élelemmel stb. Ha minden rendben folyik az új családban, akkor az állatokat 9–10 napig hagyjuk együtt a műfészekben. Ez az idő elegendő ahhoz, hogy a nőtény a dolgozók testszagát vegye fel és így semmi veszély nem fenyegeti akkor, ha a szabadban kitelepített hangyákhoz csempésszük. Ezek már nem érzik idegennek és boldogan fogadják be, mint saját királynőjüket. A nőténnyel kitelepített dolgozók viszont saját fészektestvéreik.

Ezeknek a munkálatoknak az elvégzése után már nem marad más kötelességünk, mint az új bolyt ellenőrizni, hogy nem történik-e ott valamilyen rendellenesség. Szükség esetén azonnal közbelépünk.

A következő kérdés: mikor telepítsünk? Erre röviden azt feleljük: minél előbb! A hazai viszonyok szerint ez az időpont — rendes időjárás esetén — május harmadik negyedétől június közepéig terjed. Ha a tél túlhosszúra nyúlik, az időpontot késlelteti, augusztus elejéig telepíthetünk. Ilyen esetekben azonban nem elégedhetünk meg kis létszámú bolyokkal, hanem legalább 80–100 ezres új telepeket kell létesítenünk még akkor is, ha azok egyébként minden tekintetben megfelelő helyre kerülnek. Elvünk a telepítésnél mindig az legyen, hogy — ha csak más kényszerítő körülmények nem akadályoznak — inkább kevesebb, de nagyobb létszámú új telepet létesítsünk, mint fordítva.

Az eddigi megfigyelések szerint olyan években, amikor az időjárás kedvező, egy igen jól hasznosítható, másik segédeszközzel is dolgozhatunk. A hangyák a természetben rendszerint ellenősen viselkednek egymással. Nem így azonban a fiasítás. Egy meglevő bolyt minden különösebb nehézség nélkül lehet olyan módon is megerősíteni, hogy egy másik bolyból, amelynek abban az évben erős fiasításpótlása van, a bábokat áttesszük egy gyengébb létszámú bolyba. Ezeket a bábokat az idegenek éppen olyan szeretettel és gonddal nevelik fel, mintha sajátjuk volna. Különösen akkor igen nagy előny a hangyáknak ez a tulajdonsága, amikor csak egy vagy esekély számú „törzs”-bolyunk van. Ilyenkor úgy segítünk magunkon, hogy kevesebb dolgozót telepítünk az új bolyokba és a hiányt bárhonnan származó bábmennyiséggel pótoljuk. Ennek az eljárásnak a gazdasági előnyön kívül még az a haszna is van, hogy az állatok a kitelepítés után — rengeteg munkájuk közben — hamarabb szoknak egy esetleg nekik kevésbé megfelelő helyhez, mint ha a költözködésen kívül egyéb gondjuk nincsen. Helyzetük előnytelenége viszont a hamarosan kikelő nagy hangyalétszám után megszűnik és így több reményünk van arra, hogy akkor is megmaradnak a részünkről kiszemelt helyen,

ha az számukra tán nem is egészen „eszményi“ és alkalmazkodnak a mi kívánságunkhoz, illetve szükségletünkhöz. Olyan esztendőben viszont, amelyekben kedvez a szerencse és a szükségnél több megtermékenyített nőtényt sikerül szereznünk, a gyorsabb szaporodást oly módon is elősegíthetjük, hogy egy-egy kitélepített bolyba már eleinte is két vagy három királynőt adunk.

Az elmondottak természetesen nem előírások, hanem egyszerű tájékoztatás. A teendőket mindenkor a hely, a körülmények és a kívánságok szabják meg és a helyes telepítést az átgondolt, minden körülményre kiterjedő telepítési terv irányítja. Az itt lefektetett alapelvek betartása nélkül azonban vajmi kevés a remény arra, hogy a műveletek sikeresek legyenek.

Egy, az egész országra kiterjedő telepítéshez az illetékesek közös munkálkodása lenne szükséges és erről a tárgyról beható, állandó eszmecserének kellene indulnia. A legfontosabb azonban, hogy az érdekeltek is felismerjék a kérdés fontosságát és minél előbb tegyenek a cél elérése érdekében kísérleteket, mert ezek nélkül siker nem remélhető.

*

Der Wald und die Ameise. Von P. Rösler.

Die nützlichen Ameisenarten sind für den Forstschutz von grosser Bedeutung. Verf. schildert — auf Grund der Forschungsergebnisse *Gösswalds* und *Escherichs* sowie eigener Erfahrungen — eingehend jene in Deutschland bereits angewandten Massnahmen, die den Schutz und die Vermehrung der Ameisen besonders erfolgreich fördern können.

*

La forêt et la fourmi. Par P. Rösler.

L'article fait connaître la protection des fourmis utiles pour la forêt et leur acclimatation artificielle.

*

The Wood and Ants. By P. Rösler

Propositions concerning the protection and artificial multiplication of those ant species which are useful for forestry.

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK

Az árellenőrzés országos kormánybiztosának 117.100/1941. Á. K. számú rendelete a hazai származású (fenyő- és lombosfából termelt) gömbölyegrudak, hasított- és faragottrudak, illetve ezekből készített gyártmányok, továbbá kivágások, hasított és faragott félgyártmányok és gyártmányok ármegállapítása tárgyában.*

A 4.110/1939. M. E. számú rendelettel módosított 2.220/1938. M. E. számú rendelet 2. §-ában kapott felhatalmazás alapján a hazai származású (fenyő- és lombosfából termelt gömbölyegrudak, hasított és faragott rudak, illetve ezekből készített gyártmányok, továbbá kivágások, hasított és faragott félgyártmányok és gyártmányok legmagasabb eladási árának megállapítása tárgyában a következőket rendelem:

1. §. Termelői árak.

(1) A jelen rendelet hatálya alá tartozó árucikkek legmagasabb eladási árát az I. számú mellékletben megjelölt árak megfelelő alkalmazásával kell megállapítani. Az I. számú mellékletben meghatározott árak termelők vagy előállító üzemek vagóntételekben történő eladásainál vasúti kocsiba rakott árura vonatkoznak (a darabárukra is), beleértve minden feladóállomási költséget és a forgalmiadóváltást is. A mellékletben „helyt feladóállomás” megjelölt árak az ország területén bármely feladóállomáson érvényesek, a „helyt Budapest” cím alatt megjelölt árak pedig a különböző feladóállomásokon a következő módon alkalmazandók.

(2) A budapesti leadóállomásokra meghatározott árakból a legmagasabb feladóállomási árakat úgy kell kiszámítani, hogy a legmagasabb budapesti leadóállomási árból le kell vonni a szóbanlévő árura a Máv érvénybelévő díjszabása szerint feladóállomástól budapesti pályaudvarokra érvényes, 15 tonnás díjtétel alapján, 10.000 kg-ra eső fuvar-költséget, vagy hajófuvar esetén a MFTR helyi árudíjszabása szerint 10 tonnás díjtétel alapján 10.000 kg-ra eső hajófuvar teljes összegét. A kárpátaljai, keletmagyarországi és erdélyi olyan feladóállomásokról történő szállításoknál, ahol a Máv átrakási díjat számít fel, az átrakási díjakat is le kell vonni.

(3) A nem budapesti rendeltetésű állomásokra eladott áru legmagasabb leadóállomási árát úgy kell kiszámítani, hogy a (2) bekezdésben foglaltak szerint kiszámított feladóállomási árhoz hozzá kell adni a feladóállomástól leadóállomásig felmerülő vasúti fuvar költség (15 tonnás rakomány alapulvételével) és a leadóállomáson esetleg felmerülő külön díj (közvetvám) összegét.

(4) A vasúti fuvardíjak számításbavételénél az egyes választékokból 10 tonnánként a következő átlagos terhelést kell figyelembevenni.

1. Fenyőrud (lúc- és jegenyefenyőből)	
a) dunántúli származású árunál	17.8 m ³
b) egyéb származási helyről származó anyagnál	15.— „
2. Erdeifenyőrud és -kivágások	16.— „
3. Nyírrúd	13.5 „
4. Akác-, kőris- és szilvákivágások, illetve bognárfa	10.— „

A vasúti kocsikat teljes raksúlyukig ki kell használni. Az esetleg előálló holtfuvar az eladót terheli, tehát az ebből eredő fuvardíjkülönbözet a vevőre át nem hárítható. Amennyiben a szállítás a vevő kívánságára nem légszáraz állapotban lévő áruból történik, az ennek folytán előálló fuvardíjkülönbözetet a vevő viseli, azonban ennek áthárítására saját eladási árának megállapításánál nem jogosult.

* Megjelent a „Budapesti Közlöny” 1941. évi július 30-i 171. számában.

2. §.

(1) Az I. §-ban meghatározott árak a jelen rendelethez csatolt II. számú mellékletben foglalt minősítési irányelveknek megfelelő minőségű és a kereskedelmi szokásoknak megfelelő méreteken termelt árukra vonatkoznak.

Amennyiben a termelő nem a kereskedelmi szokásoknak megfelelő méreteken adja át az árut, az I. §-ban körülírt legmagasabb feladó állomási árból 4%-ot kell levonásba hozni.

Abban az esetben, ha a vevő a jelen rendelethez csatolt minősítési feltételektől eltérő jobb minőségű, vagy nem a kereskedelemben szokásos méretben termelt áru szállítását kívánja, a feladóállomási árat a vevő és eladó közös megegyezéssel állapíthatják meg. Amennyiben azonban a vételár összege 1000.— P-t meghalad, az eladó köteles az ügyletkötést — részletes kalkulációval együtt — az Árellenőrzés Országos Kormánybiztosának (Budapest, VI., Nagymező-utca 1.) bejelenteni.

(2) Abban az esetben, ha a termelő a jelen rendelet hatálya alá tartozó árut nem vasúti kocsi **vagy hajóba berakva, hanem** úgy adja, hogy a szerződés szerinti teljesítési hely a kitermelés helyén tövön vagy tő mellett, erdei rakodón, továbbá a feladóállomáson lévő, illetőleg annak közelében vagy egyebütt fekvő rakterületén van, vagyis ha a szóbanlévő árunak a kitermelését, az állomásra beszállítását, vasútra vagy hajóra feladását, vasúti kocsi **vagy hajóba berakását** a vevő végzi, az I. és 2. §. szerint megállapított legmagasabb feladóállomási árnál annnyival olcsóbban köteles eladni, amennyit a fenti költségek kitesznek. E költségeket a kitermelés helyén szokásos tényleges kiadások alapján az eladó és vevő közösen állapítják meg.

(3) Ha a termelők a jelen rendelet hatálya alá tartozó árukat — kivéve az I. számú mellékletben 92—103. tételszámok alatt felsoroltakat — eladási telepükről (erdei rakodók, faraktárak, stb.) kisebb tételekben közvetlenül fogyasztóknak adják el, az I. számú mellékletben feltüntetett feladóállomási árakhoz 10 (tíz) % felárat jogosultak felszámítani.

3. §. *Nagykereskedői ár.*

(1) Ennek a rendeletnek a hatálya alá tartozó árucikkeket forgalombahozó, iparjogosítvánnyal rendelkező nagykereskedők — akik az árut termelőtől saját számlára vagóntételekben vásárolják és telepes kereskedőknek vagy közvetlenül fogyasztóknak ugyancsak vagóntételben, saját nevükben adják el — az I. számú mellékletben meghatározott árakhoz a következő haszontételt számíthatják:

a) az I. számú melléklet 1—29., továbbá 41—91. tételszámok alatt megjelölt árucikkeknél (kivéve a 18—19. számokat) 10%,

b) a 18—19 és 30—40. tételszám alatt megjelölt árucikkeknél (10 tonnánként) 25.— P,

c) a 92—103. tételszámok alatt megjelölt árucikkeknél az I. számú mellékletben meghatározott árakból legfeljebb 10% engedményre van igényük.

(2) A 2. §. (1) bekezdésében említett levonások külön veendőek figyelembe.

4. §. *Telepes kereskedők eladási ára.*

(1) Azok a kereskedők, akik a vagóntételben beszerzett árut eladási telepükről közvetlenül a fogyasztóknak adják el (detaíl), ennek a rendeletnek a hatálya alá tartozó árukért legfeljebb a következő tényezők figyelembevételével megállapított árat számíthatják fel.

1. Ehhez a rendelethez fűzött I. számú mellékletben meghatározott árakból az I. §-ban foglaltak figyelembevételével kiszámított beszerzési (leadóállomási) ár.

2. A vasúti kocsiból való kirakás, telepre szállítás, kezelés és osztályozás címén az 5. §-ban meghatározott összegek.

3. Az 1. és 2. pontban tárgyalt költségek együttes összegéből előálló beszerzési árhoz bruttó haszon címén legfeljebb 20% számítható.

(2) Az előző bekezdésben foglaltak szerint kiszámított eladási árat az árucikkeknek az I. számú mellékletben megjelölt eladási egységeire vonatkoztatva egész fillérekből kell meghatározni. A számítás szerint adódó egységeket egész fillérekre lehet kikerekíteni úgy, hogy 0.5 fillérenél alacsonyabb törtrészek esetén lefelé, 0.5 fillérenél magasabb törtrészek esetén pedig felfelé kell kiegészítést venni.

5. §.

(1) Telepes kereskedők a jelen rendelet hatálya alá tartozó árucikkek beszerzésével kapcsolatban vasúti kocsiból történő kirakás, telepre fuvarozás, raktározás, osztályozás, kezelés címén felmerült költségek fejében legfeljebb a következő összegeket vehetik az ármegállapításnál figyelembe.

Budapest székes- főváros területén	Egyéb helyeken
iparvá- gánnal nem	iparvá- gánnal nem
rendelkező telepen 10 tonnánként	P

Fenyőrudak és erdeifenyő-kivágások; akác-kivágások (gömbölyeg kerítésoszlop, akác-, kőris- és szil-bognárfa), rönkö és nyírrudak; szőlőkaró, keréktalp, küllő és egyéb hasított vagy faragott árunál . . .

35.— 45.— 30.— 35.—

(2) A fenti összegek 10 tonnás vasúti koci rakományára vonatkoznak és a szállított mennyiség, illetve az 1. §. (4) bekezdése szerint figyelembeveendő átlag-mennyiségek alapján kell az árucikk eladási egységeire (fm., drb., stb.) felosztani.

(3) Az (1) bekezdésben fel nem sorolt egyéb, gyártmányoknál (92—103. tételszámig) kirakás, telepre fuvarozás, raktározás, osztályozás címén külön díj nem számítható fel.

(4) Azok a telepes kereskedők, akiknek telephelyén nincs vasút, vagy hajóállomás, az (1) bekezdésben megjelölt költségek címén a következő összegeket számíthatják fel.

1. akác-kivágásoknál (gömbölyeg kerítésoszlop, akác-, szil- és kőris-bognárfa és rönköknél), valamint nyír-rúdnál 10 tonnánként legfeljebb 40.— P.

2. szőlőkaró, keréktalp, küllő és egyéb faragott vagy hasított árunál 10 tonnánként legfeljebb 45.— P.

(5) Amennyiben ugyanazon község, vagy városban telephellyel bíró kereskedők közösen szereznek be olyan árucikket vagon-tételben, amelyből forgalmuk egy vasúti kocsi rakományt nem ér el, a fentebb megjelölt költségeket csak együttesen számíthatják fel.

6. §.

(1) A jelen rendelet hatálya alá tartozó árucikkekhez hasonló, de az I. számú mellékletben fel nem vett rudak (hasított- és faragott rúd is) és egyéb ú. n. erdei félgyártmányok ármegállapítása az eladó és vevő szabad megállapodásával történhetik. A szóbanlévő árucikkeket forgalombahozás, termelő, illetve nagykereskedő azonban köteles részletes árjegyzékét a jelen rendelet hatálybalépésétől számított 15 napon belül né Árelenőrzés Országos Kormánybiztosához (Budapest, VI., Nagymező-u. 1.) beterjeszteni. Az árjegyzékben bejelentett árak esetleges megváltoztatását az új árak életbelépésétől számított 8 napon belül ugyancsak be kell

jelenteni. Az első bejelentésben azt is fel kell tüntetni, hogy mi volt a megfelelő árucikknek 1939 augusztus 26-án érvényben volt eladási ára, a későbbi változások bejelentésénél pedig mindenkor utalni kell arra, hogy a megváltoztatni tervezett ár mióta van érvényben és közölni kell az árkormánybiztos hivatalához történt bejelentés keltét is. A bejelentéseken mindenkor hivatkozni kell ennek a rendeletnek számára is.

(2) Az előző bekezdésben említett árucikkek eladásánál a termelői árakhoz

1. nagykereskedők eladásánál legfeljebb a 3. §-ban,

2. telepes kereskedők eladásánál a 4. §-ban meghatározott — a hasonló árucikkre megállapított — bruttó haszonösszegek számíthatók.

7. §. *Vegyes rendelkezések.*

(1) Minden termelő, nagykereskedő és telepes kereskedő, aki ennek a rendeletnek a hatálya alá tartozó árucikkek termelésével és forgalombahozatalával foglalkozik, köteles részletes (választékonkénti) árjegyzékét az Árellenőrzés Országos Kormánybiztosához (Budapest, VI., Nagymező-u. 1.) az ezen rendelet életbelépésétől számított 15 napon belül betérjeszteni. Az árjegyzékben az eladás természetének megfelelő eladási árakat kell fel tüntetni. (A termelőnél feladóállomási, nagykereskedőnél feladóállomási, vagy leadóállomási, telepes kereskedőnél eladási ár.) Az 1. §. (4) bekezdésében nem említett áruajtáknál azt is fel kell tüntetni, hogy a feladóállomási árat a Budapestre megállapított árakból 10 tonnánként hány egység (mennyiség) figyelembevételével határozták meg.

(2) Telepes kereskedők a különféle helyről beszerzett hasonló árucikkekre a 10.300/1939. Á. K. számú rendeletben szabályozott átlagárszámítás alkalmazásával egységes eladási árakat kötelesek megállapítani. A 10.300/1939. Á. K. számú rendelet intézkedései (a 28.000/1940. Á. K. sz. rendeletben foglalt módosításokkal, amennyiben az ezen rendeletben foglaltakkal nem ellentétesek, úgy ennek a rendeletnek hatálya alá tartozó árucikkekre is irányadók.

8. §.

Minden olyan termelő, illetve nagykereskedő és telepes kereskedő, aki ennek a rendeletnek hatálya alá tartozó árut hoz forgalomba, vevőjének számlát köteles adni. A számlában fel kell tüntetni a vevő nevét, az eladott áru minőségét, mennyiségét, egységárát és a vevőnek bármely címen nyújtott engedmény összegét is.

9. §.

Minden termelő, illetve kereskedő, aki ennek a rendeletnek hatálya alá tartozó árut hoz forgalomba, köteles ezekre vonatkozó részletes árjegyzékét a telepén a vevő által könnyen hozzáférhető helyen kifüggeszteni.

10. §.

Az olyan ármegállapítások, amelyeket ennek a rendeletnek hatálya alá tartozó árukra egyeseknek külön kérelemre kiadtam, ezen rendelet életbelépése után felvett megrendelésekre nem alkalmazhatók.

11. §.

Az eladási, hitelezési és fizetési feltételekre vonatkozólag a 28.000/1940. Á. K. sz. rendelet (megjelent a Budapesti Közlöny, 1940. évi december hó 3-iki 203. számában) 11. §-ában előírt rendelkezések a jelen rendelet hatálya alá tartozó áruk eladásánál is érvényesek.

12. §.

Ez a rendelet kihirdetésének a napján lép hatályba.

Budapest, 1941. évi július hó 28-án.

Dr. Illyefalvy Lajos s. k.
az árellenőrzés országos kormánybiztosa.

I. számú melléklet a 117.100/1941. Á. K. számú rendelethez.

Kimutatás

a 117.100/1941. Á. K. számú rendelet hatálya alá tartozó különféle árucikkek legmagasabb eladási áairól, termelők eladásainál a megjelölt vasút- (hajó-) állomáson vasúti kocsiba rakva, a forgalmiadó-váltással együtt.

A) Fenyőgömbölyegrúd, kútostor stb.

Tételszám	V á l a s z t é k	Mérték- egység	Ár helyt vasúti kocsi Budapest		Megjegyzés
			P	f	
	Lúc- és jegenyefenyőből:				
1	I. o. 3—8 m h-ig, 3—4 cm csúcs- vastagsággal	fm	—	30	1—9. t.-számhoz.
2	II. o. 3—8 m h-ig, 3—4 cm csúcs- vastagsággal	»	—	21	A 8'— m-nél hosszabb rudaknál fm-ként 1 fillér felár számítható.
3	III. o. 3—8 m h-ig, 3—4 cm csúcs- vastagsággal	»	—	15	10—15. t.-számhoz.
4	I. o. 3—8 m h-ig, 5—6 cm csúcs- vastagsággal	»	—	36	A 8'— m-nél hosszabb rudaknál 2 fillér felár számítható fm-ként.
5	II. o. 3—8 m h-ig, 5—6 cm csúcs- vastagsággal	»	—	27	
6	III. o. 3—8 m h-ig, 5—6 cm csúcs- vastagsággal	»	—	18	1—15. t.-számhoz.
7	I. o. 3—8 m h-ig, 7—8 cm csúcs- vastagsággal	»	—	50	Erdeifenyőből készült rudak ára 5 ⁰ / ₆ -kal alacsony- nyabb, vörösfenyőből ké- szült rudak ára 15 ⁰ / ₆ -kal magasabb.
8	II. o. 3—8 m h-ig, 7—8 cm csúcs- vastagsággal	»	—	37	
9	III. o. 3—8 m h-ig, 7—8 cm csúcs- vastagsággal	»	—	25	
10	I. o. 3—8 m h-ig, 9—10 cm csúcs- vastagsággal	»	—	62	
11	II. o. 3—8 m h-ig, 9—10 cm csúcs- vastagsággal	»	—	52	
12	III. o. 3—8 m h-ig, 9—10 cm csúcs- vastagsággal	»	—	31	
13	I. o. 3—8 m h-ig, 11 cm csúcs- vastagsággal	»	—	66	
14	II. o. 3—8 m h-ig, 11 cm csúcs- vastagsággal	»	—	57	
15	III. o. 3—8 m h-ig, 11 cm csúcs- vastagsággal	»	—	32	
16	Kútostor 6—9 m h. 9—11 cm, 3—4 cm csúcsvastagsággal	»	—	32	
17	Gömbölyeg szőlőkaró 1'2—2 m h. 6—9 cm k. átmérővel	»	—	10	
18	Kivágások (erdeifenyőből is) 1-3 m hosszban 6—7 cm k. átm.	10 t	500	—	
19	Kivágások (erdeifenyőből is) 4-6 m hosszban 6—7 cm k. átm.	»	610	—	

B) Fűrészben hasított háromélű szőlőkaró.

Tételszám	V á l a s z t é k	Mérték- egység	Ár feladó- állomá- sokon		Megjegyzés
			P	f	
Fűrészben hasított szőlőkaró:					
20	1'2—1'25 m hosszú I. o.	1000 db	65	—	
21	1'2—1'25 » » II. o.	»	55	—	
22	1'3 m hosszú I. o.	»	70	—	
23	1'3 » » II. »	»	60	—	
24	1'4 » » I. »	»	75	—	
25	1'4 » » II. »	»	65	—	
26	1'5 » » I. »	»	80	—	
27	1'5 » » II. »	»	70	—	
28	1'6 » » I. »	»	85	—	
29	1'6 » » II. »	»	75	—	

C) Lombosfából előállított rudak, gömbölyegfa, hasított és faragott áruk stb.

Tételszám	V á l a s z t é k	Mérték- egység	Ár helyt Budapest		Megjegyzés
			P	f	
	<i>Akác kivágások (oszlopnak) (7—15 cm középátm.-vel, 2—2·5—3—4 m h.):</i>				
30	I. o.	10 t	495	—	30—32. t.-számhoz. Ugyanezen árak érvényesek a tölgyfából készült, ugyanezen célra termelt anyagra is. Egyéb kikötés hiányában a következő méretek elosztásban szállítandó: 150/0 = 2'— m. 650/0 = 3'50 „ 150/0 = 3'— „ 50/0 = 4'— „
31	II. o.	»	425	—	
32	III. o.	»	365	—	
	<i>Akác kivágások (szőlőkaróké- szítéshez) (16 cm középátm.-től felf. vastagság): 1'2—2 m hosszúságig</i>				
33	I. o.	»	465	—	
34	II. o.	»	395	—	
35	III. o.	»	365	—	
	<i>Akác szerfa (3 m hosszúságtól és 16 cm középátm.-től felf.):</i>				
36	I. o.	»	530	—	
37	II. o.	»	415	—	
38	III. o.	»	365	—	

Tételszám	V á l a s z t é k	Mérték- egység	Á r				Megjegyzés
			helyt feladó- állomás		helyt Buda- pest		
			P	f	P	f	
39	Kőrisbognárfa	10 t	—	—	515	—	
40	Szilbognárfa	»	—	—	415	—	
	<i>Nyírfarudak</i> (gömbölyeg állapotban):						
41	Petrencserúd (3·5 m h. 4 cm felső átm.)	db	—	—	45	—	41—42. tsz.
42	u. a. 5 cm f. átm.-vel	»	—	—	68	—	Felső végén 1— m hosszban kérgeletlenül szállítható.
43	Vendégoldalak 4·5 m h. 6 cm felső átmérővel	»	—	—	1 10	—	
44	U. a. 7 cm felső átmérővel	»	—	—	1 50	—	
45	U. a. 5 m h. 6 cm felső átm.-vel	»	—	—	1 24	—	
46	U. a. 7 cm felső átmérővel	»	—	—	1 60	—	
	<i>Gömbölyeg kocsirudak</i> (faragatlan) 3·5 m h.:						
47	7 cm felső átmérőjű	»	—	—	70	—	47—50. tsz.
48	8 » » »	»	—	—	90	—	Fűstölt nyírrúd fm- ként 8 cm csúsvastag- ságig 20 fillérrel több.
49	7 » » » 3·8 m h.	»	—	—	74	—	
50	8 » » » 3·8 m h.	»	—	—	92	—	
51	13 » » » 4'- m h.	»	—	—	2 56	—	
52	14 » » » 4'- m h.	»	—	—	2 96	—	
53	15 » » » 4'- m h.	»	—	—	3 40	—	
54	15 » » » 4·5 m h.	»	—	—	3 85	—	
55	15 » » » 5'- m h.	»	—	—	4 36	—	
	<i>Felkész és kész erdei termékek</i> (hasított és faragott áruk)						
	<i>Akác- és tölgyfából hasított</i> <i>szőlőkarók:</i> *						
56	1·3—1·4 m h. I. oszt.	1000	68	—	—	—	* Ezen árak vonatkoz- nak a szelődagesztenye- fából hasított szőlőka- rókra is.
57	1·3—1·4 » » II. »	»	53	—	—	—	
58	1·5—1·6 » » I. »	»	89	—	—	—	
59	1·5—1·6 » » II. »	»	74	—	—	—	
60	1·7 » » I. »	»	92	—	—	—	
61	1·7 » » II. »	»	77	—	—	—	
62	1·8 » » I. »	»	95	—	—	—	
63	1·8 » » II. »	»	80	—	—	—	
64	2'- » » I. »	»	107	—	—	—	
65	2'- » » II. »	»	92	—	—	—	
	<i>Keréktalpak és küllők</i> ** (kinagyolva).						
	a) Bükkfából:						
66	I. oszt. (4" v. 24—25" h.) egyes	db	—	—	37	—	** Cser keréktalp ára 10%-kal kevesebb, szőlő- keréktalp és tölgykerék- talp ára u. a., mint a bükké.
67	II. » (3" v. 20—21" h.) »	»	—	—	34	—	
68	I. » kettes	»	—	—	75	—	
69	II. » »	»	—	—	68	—	
	b) Kőrisfából:						
70	I. oszt. egyes	»	—	—	50	—	
71	II. » »	»	—	—	26	—	
72	I. oszt. kettes	»	—	—	1	—	
73	II. » »	»	—	—	54	—	

41—42. tsz.

Felső végén 1— m
hosszban kéregtelenül
szállítható.

47—50. tsz.

Füstölt nyírrúd im-
ként 8 cm csúcsvastag-
ságig 20 fillérrel több.* Ezen árak vonatkoz-
nak a szelídgesztenye-
fából hasított szőlőka-
rókra is.** Cser keréktalp ára
100%-kal kevesebb, szil-
keréktalp és tölgykerék-
talp ára u. a., mint a
bükké.

Tétel szám	V á l a s z t é k	Vérték- egység	Á r				Megjegyzés
			helyt feladó- állomás		helyt Buda- pest		
			P	f	P	f	
	<i>Küllő:</i>						
74	Kőrisfából: (egyes)	db	—	—	—	20	
	A k á c k ü l l ő:						
75	Egyes(21"×1.5"×2" mérethet)...	100	—	—	14	—	
76	Kettes(24"×2.5"×3" ")...	"	—	—	31	—	
	<i>Faragott nyírfarúd:</i>						
77	4— m hosszú	db	—	—	4	—	
78	4.5 " "	"	—	—	4	50	
79	5— " "	"	—	—	5	—	
	<i>Faragott tölgy-kerítésoszlop:***</i>						
80	8/8 cm k. szelvényig I. oszt.	m ³	35	—	—	—	*** Akác fából faragott oszlop ára 50%-kal kevesebb. Fűrészelt oszlop ára 100%-kal több. Sze: lédgesztenyéből faragott oszlop ára u. a., mint a tölgyfából faragotté. 3 m hosszon felül m ³ -ként 50% felár számítható.
81	u. a. II. "	"	30	—	—	—	
82	u. a. III. "	"	25	—	—	—	
83	10/10 cm k. szelvényig I. "	"	37	—	—	—	
84	u. a. II. "	"	30	—	—	—	
85	u. a. III. "	"	27	—	—	—	
86	13/13 cm k. szelvényig I. "	"	38	—	—	—	
87	u. a. II. "	"	31	—	—	—	
88	u. a. III. "	"	28	—	—	—	
89	16/16 cm k. szelvényig I. "	"	39	—	—	—	
90	u. a. II. "	"	32	—	—	—	
91	u. a. III. "	"	29	—	—	—	
	<i>Különféle nyelek:****</i>						
92	Kapanyél bükkfából (145—150 cm h.)	db	—	40	—	45	**** Kistermelők által, vagy házi iparban előállított gyártmányoknál a feladóállomási ár akár feladóállomásra ki szállítva, egy a vevő telepére beszállítva értendő.
93	Lapátnyél (fűz-, nyár- és hársfából, 125—130 cm hosszú)	"	—	33	—	36	
94	U. a. bükkfából (130 cm h.)	"	—	41	—	45	
95	Csákánynyel gyertyánfából 1 m h. 40×65 mm fokvastagságú	"	—	44	—	49	
96	Somfanyél, kalapácsnyél, 60—80 cm h. (30—32 mm k. átm.)	"	—	30	—	32	
97	U. a. 80—90 cm h. (35—39 mm k. átmérővel)	"	—	37	—	40	
98	U. a. 90—100 cm h. (40—50 mm k. átmérővel)	"	—	55	—	60	
99	Kaszanyelek bükkfából 2 kaccsal, 1.60 m h. 34—36 mm f. átm.	"	1	06	1	10	
100	U. a. 1 kaccsal	"	—	97	1	—	
101	Thomka-féle kaszanyél bükkfából	"	—	—	1	52	
102	Kaszanyél kőrisfából 1 kaccsal, 1.6 m h. 34—36 mm. f. átm.	"	1	07	1	10	
103	U. a. 2 kaccsal	"	1	16	1	20	

II. számú melléklet a 117.100/1941. Á. K. számú rendelethez.

Minősítési irányelvek.

a) *Fenyő-gömbölyegrúd, kivágások, stb.*

I. oszt. *gömbölyegrúdnak* teljesen egyenesnek, egészségesnek kell lenni. Csak téli döntésű anyagból termelhető, kapari kéreggel (karcolva) szállítható.

II. oszt. *gömbölyegrúd* lehet téli és nyári termelésű is, tehát kapart kéreggel (karcolva) és fehérre kérgezetten is szállítható. Kisebb — a közép-átmérőt meg nem haladó — magasságú görbeség, repedések, vörösség nem kifogásolható.

Tövön száradt, szűrágott anyag esakis a vevő és eladó közös előzetes megállapodásával és csak a megállapított mennyiségben szállítható, ennek ára 50%-kal olcsóbb, mint az I. o. gömbölyegrúd ára (III. oszt.).

Kútostor teljesen egyenes, egészséges lú- és jegenyefenyőből előállított áru.

Gömbölyeg- és kerítésléc: Csak teljesen egyenes, egészséges anyag szállítható. Fülledt, szűrágott, tövön száradt anyagból nem készülhet. Lú-, jegenye-, erdei- és feketefenyőből állítható elő.

Szőlőkaró-kivágások: Teljesen egyenes, egészséges, göcsöktől simára lefaragott anyag lehet, durva ággöccsel bíró darabokat nem tartalmazhat, bekéült, fülledt, tövön száradt anyagból termelt, gyengén szűrágott anyag az összmennyiség 10%-áig előfordulhat.

b) *Hasított szőlőkaró (fenyőből).*

Háromoldalú hasított szőlőkaró bármilyen fenyőből előállítható. A minimális összességnek minden irányban legkevesebb 26 mm-nek kell lenni. Csak egyenes, egészséges, legfeljebb kissé bekéült anyagból állítható elő. Egyik végén hegyezettnek kell lenni. (I. oszt.)

A mérethiányos, erősen bekéült vagy durvagöcsű anyagból előállított áru a II. osztályba tartozik.

c) *Lombosfából előállított gömbölyegrúdnak, kivágások.*

Akác-kivágások (7–15 cm középátmérővel). — Teljesen egyenes, egészséges anyagból termelhetők. Az egész mennyiség legfeljebb 10%-ban tartalmazhat olyan síkgörbe darabokat, melyeknél a görbület ívmagassága nem haladja meg a vastagság felerészét. Térgörbe darabok és erősen sudarlós növesű, valamint ormosnövesű, fagyrákos anyag nem szállítható. Az esetleg előforduló nem durva ággöcsöket, — melyekből fm-ként egy db megtűrhető — teljesen simára le kell faragni. Kéregben szállítható. (I. oszt.)

II. osztályba sorozhatók az olyan darabok, amelyeknél kezdődő korhadás mutatkozik, tehát sudarlós növesű, fm-ként egynél több — simára lefaragott — durva göccsel bíró, gyengén fagyléces és ormos növesű darabok és az olyanok, melyek síkgörbék és a görbületi ívmagassága a darabok 20%-ánál a fél átmérőt meg nem haladja.

III. osztályba sorozhatók az olyan darabok, amelyek egyébként a II. oszt. anyag minőségének megfelelnek, de térgörbeséggel is bírnak.

Akác-szőlőkaró-kivágások: (16 cm k. átm.-től felf.) Kéregben szállíthatók. Egyenes, egészséges anyagból termelhető és szállítható. Csavarodott és erősen sudarlós növesű, bélkorhadásos, gesztelválásos, rákos, kéregbenövessel bíró, ormosnövesű anyag nem szállítható. — Durva és korhadt ággöcsökkel bíró darabok a szállításból ki vannak zárva. A kisebb egészséges göcsök száma legfeljebb fm-ként 1 db lehet. Fehér vagy szürkén fehéres gesztel bíró anyag nem szállítható.

II. oszt. anyagba sorolandók az olyan anyagok, amelyek síkgörbességgel bírnak, az ivmagasság azonban 3 cm-t meg nem haladhat, kisebb mérvű, az átmérő $\frac{1}{2}$ részét meg nem haladó kezdődő bélkorhadás, gyengén ormos növéssű és kis kéregbenövésekkel, helyenként kezdődő gesztelválással bírnak. Durva göcsök előfordulására az I. oszt. anyag előírásai irányadók. Csavart növéssű anyag nem szállítható.

III. osztályba sorolhatók az olyan anyagok, amelyek részben még karótermelésre alkalmasak. Nagyobb mérvű bélkorhadásos, benőtt kérgű és ormos növéssű anyagokat is tartalmazhat. Lehet sudarlós növéssű is, azonban csavartnövéssű anyag ebben a minőségben sem szállítható. Benőtt egészséges és korhadt ággyöcsök csak olyan mennyiségben fordulhatnak elő, amelyek a karótermelésre való felhasználást még lehetővé teszik.

Akácognárfa. (30 cm k. átm.-tól 2.50 m hosszától felf.) Kéregben szállítható. Egyenes, egészséges anyagból termelhető és szállítható. Csavart- és sudarlós növéssű, bélkorhadásos, rákos, kéregbenövéses anyag nem szállítható. Teljesen benőtt egészséges, simára lefaragott ággyöcsök száma 2 m hosszön felül legfeljebb 2 db lehet fm-ként. Gesztelválásos darabok nem szállíthatók. Síkgörbességgel bíró darabokból az egész mennyiség 10%-áig csak olyan görbülettel bíró anyag szállítható, melyeknél a görbület ivmagassága 5 cm-t meg nem halad. A bütükön előforduló repedés mélysége legfeljebb a k. átmérő fele mélységéig terjedhet. II. osztályú anyag 10%-ig előfordulhat. (I. oszt.)

II osztályba (0.65 cm hosszától, vagy cvvel osztható hosszban 16 cm Ø-től felfelé) az olyan anyag sorolható, amelyben kezdődő bélkorhadás van, melynek átmérője azonban az 5 cm-t meg nem haladhatja. Kiseb gesztelválás, kéreg benövés, enyhén ormos növés és mérsékeltén sudarlós növéssű anyag nem kifogásolható. A durva, egészséges ággyöcsök száma 2 m hosszúságon felül fm-ként 4 db lehet. Olyan síkgörbe darabok is szállíthatók az összmennyiség 10%-áig, melyeknél a görbület ivmagassága legfeljebb 10 cm. Csavart növéssű anyag nem szállítható. A bütükön előforduló repedések mértéke k. átmérő felét meg nem haladhatja.

III. osztályba azon anyagok sorolhatók, melyek legalább részben még ognárfa célokra alkalmasak és olyan méretben termeltettek, amelyek a célnak megfelelnek.

Hasított akác-szölőkaró.

Minőség: Szölőkarók egyenes, egészséges és göcsmentes kivágásokból termelhetők, 10 cm-nél vékonyabb törzs. vagy ágfából szölőkarót készíteni nem szabad. A karók toporral hasítandók. A hánscrészek és rostszakadások vonókéssel lesimitandók. Saroktól, élektől teljesen lehúzva tisztítandók meg. A karókat vastagabb végükön kell olyképpen meghegyezni, hogy a karók erőssége a felső úgynevezett ütővégükön 3–5 cm legyen. A felső ütővégtől — lefelé számítva — 20–30 cm hosszban gömbölyítendők. Tört, repedt, fordítva hegyezett anyag nem szállítható. A kész karók — szokás szerint — 20–25 db-ként vashuzalba kötözendők. (I. osztály.) Mérethiányos, vagy az előbbi kikötéseknek meg nem felelő minőségű karók II. osztályba sorolandók.

Egyéb hasítványok és ognárfák.

Küllők, kerékagyak, keréktalp, bükk hasítványok és egyéb ognárfák fel- és egészgyártmányok minőségére vonatkozólag a Fakereskedelmi Szokványok előírásai az irányadók. (F. Sz. 117. §.)

Az árellenőrzés országos kormánybiztosának 119.400/1941. Á. K. számú rendelete a faszén legmagasabb eladási árának megállapítása tárgyában kiadott 108.000/1941. Á. K. számú rendelet módosítása tárgyában. *)

A 4.110/1939. M. E. számú rendelettel módosított 2.220/1938. M. E. számú rendelet 2. §-ában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendelem:

1. §.

A 108.000/1941. Á. K. számú rendelet 2. §-ának (1) és (2) bekezdése helyébe a következő szöveg lép:

(1) Kemény fából (bük, gyertyán, cser, kőris, stb.) termelt, jól kiégetett, száraz, darabos, hektoliterenként 24—25 kg-nál nem súlyosabb, villázott — a dara és porfaszén, valamint a 2—5 cm szemnagyságú ú. n. apró darabos faszén kiválasztásával osztályozott — I. osztályú darabos boksa faszén legmagasabb ára 10.000 kilogrammonként:

1. termelők eladásainál azokon a feladóállomásokon, amelyekről
 - a) a Budapestig fizetendő vasúti fuvar költség 100 kilogrammonként 2.25 pengőnél kevesebb 1.400 pengő;
 - b) a Budapestig fizetendő vasúti fuvar költség 100 kilogrammonként 2.70 pengőnél kevesebb 1.380 pengő;
 - c) a Budapestig fizetendő vasúti fuvar költség 100 kilogrammonként 2.70 pengőnél több 1.360 pengő.
2. Nagykereskedők eladásainál:
 - az 1. a) pontban feltüntetett esetekben 1.490 pengő,
 - az 1. b) pont alatt feltüntetett esetekben 1.470 pengő,
 - az 1. c) pont alatt feltüntetett esetekben 1.450 pengő.

(2) Az (1) bekezdésben megjelölt feltételeknek megfelelő boksa faszén, amennyiben abból a 2—5 cm szemnagyságú, ú. n. apró-darabos nincsen kiválasztva, csupán a dara- és a porfaszén, II. osztályú boksa faszénnek minősül és a legmagasabb eladási ára az (1) bekezdés megfelelő pontjainál meghatározott esetekben 10.000 kilogrammonként:

1. termelők eladásainál 1.300, 1.280, illetve 1.260 pengő,
2. nagykereskedők eladásainál 1.390, 1.370, illetve 1.350 pengő.

2. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép hatályba.
Budapest, 1941. évi augusztus hó 5-én.

Dr. Illyefalvy Lajos s. k.
az árellenőrzés országos kormánybiztosa.

Az árellenőrzés országos kormánybiztosának 120.644/V/1941. számú leirata a cserzőanyagok ármegállapítása tárgyában

Országos Erdészeti Egyesület,

Budapest.

Értesítem a t. Címet, hogy az 1941. évben kitermelt és forgalomba hozandó hazai származású cseranyagok árát a következőképpen állapítottam meg:

A 102.765/V/1941. Á. K. számú rendelettel termelők részére nyers, kötegelt, originál minőségű árura q-ként feladóállomásokon, vagy cserőrlő malmokba beszállítva 7.70 P-be. A tört cserkéreg árát az 1941. évi

*) Megjelent a „Budapesti Közlöny” 1941. évi augusztus hó 10.-i 181. számában.

május, június, július hónapokra q-ként a Magyar Bőripari Nyersanyagbeszerző és Elosztó Rt. részére 12 30 P-ben állapítottam meg, azzal, hogy ez az ár az 1941. évi augusztus hónaptól 1942 május hónap 1-ig bezárólag havi 10 fillérrel emelhető q-ként.

A 112.031/V/1941. Á. K. számú rendelettel engedélyt adtam a Magyar Bőripari Nyersanyagbeszerző és Elosztó Rt. bizományosai részére, hogy a vasútállomásokra, illetve cserőrlő malmokba beszállított olyan tölgy cserzőkéregért, amelyben 70 %-nál több a tüköreser, a 102.765/V-1941. Á. K. számú rendelettel az originál kéregre megállapított legmagasabb áron felül 5% felárat fizethessenek.

A 105.616/V/1941. Á. K. számú rendelettel a cserzésre alkalmas lucfenyő-kéreg tőárát q-ként 1 pengőben állapítottam meg.

A 117.514/V/1941. Á. K. számú rendelettel a lucfenyő-cserzőkéreg árát a következőképpen állapítottam meg q-ként.

Termelői ár (nyers, kötegelt, originált minőség) 12 pengő. A Magyar Bőripari Nyersanyagbeszerző és Elosztó Rt. bizományosainak a tört, originál minőségű árura 16.50 pengő. Ugyanezen Rt. által felszámítható elosztói árat a tört lucfenyő-cserzőkéregre 16.75 pengő.

Ugyanezen rendelettel a cserzési célokra begyűjtendő gubacs árát a következőképpen állapítottam meg: A gyűjtőnek fizetendő ár, zöld árura, beváltó telepére beszállítva I. osztályú minőségű 17 pengő, II. osztályú minőségre 15 pengő. A gyűjtőtől vásárló beváltók részére megállapított ár I. oszt. minőségnél 27 pengő, II. oszt. minőségnél 25 pengő. A Magyar Bőripari Nyersanyagbeszerző és Elosztó Rt. bizományosainak fizetendő ár I. osztályú minőségnél 29.40 pengő, II. oszt. minőségnél 27.40 pengő. Ugyanezen Rt. részéről felszámítható elosztói árak az I. osztályú minőségnél 29.80 pengő, II. osztályú minőségnél, q-ként 27.80 pengő.

A tört lucfenyő-cserkéreg bizományosai elosztó ára az 1941. évi augusztus hónaptól 1942 július hónap végéig havonta 10 fillérrel emelkedik.

Illyefalvi s. k.,

az árelenőrzés országos kormánybiztosa.

A m. kir. földművelésügyi miniszter 160.000/1941. F. M. számú rendelete a vadászati tilalmi idők megállapítása tárgyában.*)

A vadászatról szóló 1883:XX. törvényekben meghatározott vadászati tilalmi idők módosítása tárgyában kiadott 1925:XXIV. t.c. 1. §-ában foglalt felhatalmazás alapján a következőket rendelem:

1. §.

(1) Tilos vadászni:

- a) szarvasbikára október hó 16. napjától szeptember hó 1. napjáig; szarvastehénre és szarvasborjura február hó 1. napjától szeptember hó 1. napjáig;
- b) dambikára december hó 1. napjától szeptember hó 16. napjáig; dámtéhnre és damborjura február hó 1. napjától október hó 16. napjáig;
- c) őzbakra október hó 16. napjától május hó 1. napjáig; őzsutára és gidára január hó 1. napjától november hó 1. napjáig;
- d) zergére egész évben;
- e) muflonra egész évben;
- f) mezei nyulra január hó 16. napjától november hó 1. napjáig;
- g) siketfajd-kakasra május hó 16. napjától április hó 16. napjáig; tojóra és jérecére egész évben;

*) Megjelent a „Budapesti Közlöny” 1941. évi július hó 20.-i 163. számában.

- h)* nyírfajdra egész évben;
i) császármadárakra november hó 1. napjától augusztus hó 16. napjáig;
j) tűzokkakasra június hó 1. napjától április hó 1. napjáig;
 tojóra és jércére egész évben;
k) fácánkakasra február hó 1. napjától október hó 1. napjáig;
 fácányukra január hó 1. napjától november hó 1. napjáig;
l) fogolyra egész évben;
m) fűrjre, harisra és vadgalambokra (kék és örvös) január hó 1. napjától augusztus hó 1. napjáig;
n) gerlére január hó 1. napjától július hó 16. napjáig;
o) erdei szalonkára április hó 16. napjától augusztus hó 16. napjáig;
p) nyári ludra március hó 1. napjától augusztus hó 1. napjáig;
r) kis és nagy kócsagra, kanalas gémre, üstökös gémre, batlára (fekete ibiszre), fehér és fekete gólyára, gólyatöcsre, gulipánra, godára, bibicre és dankasirályra egész évben;
s) a kacsák minden fajára, kárókatonára és a *p)*–*r)* pontokban említett vízimadarakon kívül egyéb vízimadarakra április hó 16. napjától július hó 16. napjáig;
t) vándorsólyomra, rárósólyomra és hollóra február hó 1. napjától október hó 1. napjáig;
u) éneklő madárakra, reznek-tűzokra, ugartyukra, kis véresére, vörös és kék véresére, egerész-ölyvre, barátkeselyűre, fakókeselyűre, dögkeselyűre, kigyászölyvre, darázsölyvre, közönséges seregélyre, valamint a sasok és a baglyok valamennyi fajára egész évben;
 (2) Nem terjed ki az előbbi bekezdés *u)* pontjában említett tilalom a szőlőkben és gyümölcsösökben található közönséges seregélyre.

2. §.

A tilalmi idők alatt nem szabad sem a vadak fiait, sem a madarak fészkeit szándékosan érinteni, vagy tojásaikat elszedni. Madarak tojásainak szedésére a földművelésügyi miniszter ad — kizárólag vadtenyésztés céljából — engedélyt. Ilyen engedélyt a vadászati jog bérletje csak a bérbeadó hozzájárulása mellett kaphat.

3. §.

(1) Tilos vadászni:

- a)* mindenféle vadra hajtókutyával (agárral, kopóval, tacsókóval vagy más hajtóebbel) január hó 1. napjától augusztus 1. napjáig;
b) mindenféle vadra fényszóró alkalmazásával, valamint repülőgépről, gépkocsiról, általában motoros járműről vagy járművel egész évben;
c) mindennemű csülkösvadra és medvére söréttel és póstával, vagy vágott ólommal — beleértve a kegyelemlovást is — egész évben;
d) hasznos vadra hajtókkal — kivéve az átvonuló vízimadarakat — április hó 16. napjától augusztus hó 1. napjáig;
e) hasznosvadra lesgödörből — kivéve az átvonuló vízimadarakat — egész évben.

(2) Az előbbi bekezdés *a)* pontjában említett tilalom nem terjed ki a kotorékebbel végzett kotorékmunkára, továbbá a vizslával, a pórázon vezetett vérebbel és a véresapára bevezetett tacsókóval, vagy friss disznó — (medve) nyomra eresztett, úgynevezett disznós-kutyával való vadászatra.

4. §.

(1) Ez a rendelet az 1941. évi augusztus hó 1. napján lép hatályba; hatálybalépésével a 145.900/1940. F. M., a 197.565/1940. F. M., a 199.685/1940. F. M. és a 246.832/1940. F. M. számú rendeletek hatályukat veszítik.

(2) Nem érinti ez a rendelet a Magyar Szent Koronához visszaszatolt keleti és erdélyi országrészen a vadászat szabályozásáról szóló 3.940/1941. M. E. számú rendelet végrehajtása tárgyában kiadott 158.120/1941. F. M. számú rendelet (megjelent a Budapesti Közlöny 1941. évi június hó 17-i számában), valamint a Magyar Szent Koronához visszatért Kárpátaljai területen a vadászati jog gyakorlásának szabályozásáról szóló 194.100/1940. F. M. számú rendelet (megjelent a Magyarországi Rendeletek Tára 1940. évfolyamának 2073. számú oldalán) rendelkezéseit.

Budapest, 1941. évi július hó 18. napján.

Báró Bánffy Dániel s k.,
m. kir. földművelésügyi miniszter.

A m. kir. kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter 110.262/VI./1941. sz. rendelete a tűzifaküldemények vasúti fuvardíjának visszatérítése tárgyában.

M. Kir. Államvasutak Igazgatósága,

Budapest.

Az ország tűzifaellátásának biztosítása és a tűzifaküldemények zavartalan lebonyolítása érdekében intézkedtem aziránt, hogy a tűzifaküldemények időközben felemelt vasúti fuvardíja ez évi szeptember hó 30-ig tartó hatállyal a felemelés előtti eredeti mértékre szállíttassék le.

A felemelés időpontjától, ez évi július hó 1-től a fuvardíjak leszállításának időpontjáig, ez évi július hó 26-ig az államvasutak vonalain továbbított tűzifaküldemények után azonban a fuvaroztató közönség a magasabb vasúti fuvardíjakat volt kénytelen fizetni.

Méltányosnak tartom, hogy a fentemlített időszakban továbbított tűzifaküldemények után a magasabb és a jelenleg érvényben levő díjtételek közötti mutatkozó különbözeteket az Igazgatóság által a fuvaroztató feleknek annál is inkább térítse vissza, mert ellenkező esetben éppen azokat a feleket érné károsodás, akik a tarifaemelés következtében beállott árbizonytalanság ellenére szállítási kötelezettségüknek pontosan eleget tettek.

Felhívom tehát az Igazgatóságot, hogy a fentemlített fuvardíjkülönbözeteket az Igazgatóság mindama tűzifafuvaroztatók részére térítse vissza, akik a jelzett időszakban történt tűzifafuvarozást a fuvarlevelek felmutatásával igazolni tudják és a fuvardíjak visszatérítését kérelmezik.

Budapest, 1941. évi augusztus hó 5-én.

A miniszter helyett:
Dr. Algyay Hubert s. k.
államtitkár.

IRODALOM

Kelle Arthur: A „szilfabetegség“ elsősleges okai. (A M. Kir. József Nádor Műegyetem Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Kara Könyvkiadó Alapjának a kiadása, Sopron, 1940.)

A szerző 39 oldalas tanulmányában igen érdekes, a gyakorlati erdőgazdák számára felette hasznos fejtegetésekben és megállapításokban kimerítő képet ad a szilfbetegség irodalmáról és a saját vizsgálatainak az eredményéről. Rámutat az eddigi közlések ellentétes állításaira, valamint arra a fontos körülményre, hogy a legtöbb növénypatológus nem a beteg fát, hanem a rajta megtelepedett élősdit tekintj vizsgálata főtárgyának. A szerző nem osztózik sok kutatónak abban a nézetében, hogy a szilfák pusztulását — mint elsősleges kórokozó — az *Ophiostoma* (*Ceratostomella*, *Graphium*) *ulmi* nevű gomba vagy más élősködő idézi elő. A hatalmas irodalom gondos áttanulmányozása után meggyőző okfejtéssel és példák-kal bizonyítja saját gyökérvizsgálatai alapján azt a véleményét, hogy a szilfák pusztulását nem az élősdiek okozzák, mert ezek csak a már legyengült növényeken másodlagosan telepednek meg. Az elsősleges kórokok szerinte a szárazságban, a lecsapolásban, a szilfa gyakori sekélygyökérezettségében és a talaj kelleténél kisebb oxigéntartalmában (amely iránt a szil különösen érzékeny) kell keresni. Megállapítja, hogy már régen is mentek tönkre szilfák, és most simesen szó olyan járványszerű vészről, amely a szilek teljes kipusztulásával fenyegetne. A kedvező termőhelyi és időjárási viszonyok közt tenyésző szilfák ezután is gondoskodnak fajuk fenntartásáról.

A magyar szöveget bő németnyelvű kivonat kíséri. A munkát mint tanulságos olvasmányt melegen ajánljuk az erdőgazdák figyelmébe.

H.

Grünwoldt: Az erdő- és fagazdaság, a természetvédelem és vadászat folyóiratainak a címjegyzéke. (*Répertoire International des Périodiques Forestiers, Sylviculture, Économie du Bois, Protection de la Nature et Chasse.*) A Nemzetközi Erdészeti Központ (C. I. S.) kiadása, Berlin, 1940.

Szakunk előkelő nemzetközi intézményének „*Silvae Orbis*“ címen megindított kiadvány-sorozata első köteteként látott napvilágot, a szerző munkája, amely igen figyelemreméltó vállalkozás. Mégpedig azért, mert első ízben ad teljes áttekintést az erdőszetnek és rokonszakmáinak az irodalmi terméséről.

Az előszót az intézet igazgatója dr. dr. Köstler írta; ez, valamint a kellő felvilágosítással szolgáló bevezetés 5 nyelven jelent meg és így gyakorlatilag az egész világ számára hozzáférhetővé teszi a szerző munkáját.

Az összeállítás földrészek és országok szerint csoportosítja az adatokat az 1940. jan. 1-i állapot szerint.

A folyóirat fogalmát a szerző a szó legtágasabb jelentésében értelmezte és jegyzékébe a tulajdonképeni időszak kiadványokon kívül az esetenként megjelenő törvénygyűjteményeket, egyesületi közleményeket stb. is felvette.

Anyagának legnagyobb részénél a következő adatokat találhatjuk meg: a kiadvány teljes és — a „Code international d'abréviations des titres de périodiques“ szerint nemzetközileg elfogadott — rövidített címe, a kiadó és szerkesztő neve és címe, az alapítás éve, a megjelenés ideje, a kiadvány alakja és ára. A kötet használatát egy betűrendes címjegyzék, a földrajzi fogalmak külön névszerinti felsorolása, egy vezérszó-

jegyzék és a folyóiratok minőség szerinti csoportosítása is nagyon megkönnyítik.

Az összefoglalás 1255 tételt tartalmaz, amelyek a következő 76 ország között oszlanak meg. *Afrika*: Angol-Egyiptomi Sudan, Aranypart, Belgakongó, Elefántcsontpart, Észak-Rhodézia, Kenya, Mauritius, Nigeria, Tanganyika, Tunisz, Uganda; *Ázsia*: Brit-India, Brit-Északborneó, Burma, Ceylon, Cyprus, Fülöp-Szigetek Holland-India, Hongkong, Indokína, Kína, Japán, Malaia, Palesztina, Sarawak, Törökország; *Ausztrália és Oceánia*: Ausztrália, Hawaii, Újzéland; *Európa*: Anglia, Belgium, Bulgária, Cseh-Morva Védnökség, Dánia, Esztország, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Írorság, Izland, Itália, Jugoszlávia, Lettorság, Litvánia, Luxemburg, Magyarország, Németország, Norvégia, Oroszország, Portugália, Románia, Svájc, Svédország, Szlovákia; *Közép- és Délamerika*: Argentína, Brazília, Brit-Guayana, Brit-Honduras, Chile, Ecuador, Jamaica, Kuba, Mexiko, Peru, Porto-Rico, Trinidad és Tobago, Uruguay, Venezuela; *Északamerika*: Egyesült Államok, Kanada.

Nyelv szerint a folyóiratok megoszlása a következő: Angol: 704, német: 168, francia: 125, holland: 33, spanyol: 28, finn: 26, orosz: 26, svéd: 21, japán: 19, norvég: 19, olasz: 16, bolgár: 14, román: 14, dán: 13, jugoszláv: 13, észt: 12, portugál: 12, lett: 10, cseh: 8, magyar: 8, litván: 5, görög: 1, szlovák: 1, török: 1.

Aki szakunk irodalmi eszközeiről nemzetközi vonatkozásban megfelelő áttekintést akar nyerni, az nem nélkülözheti az igazán német alappossággal összeállított munkát.

Vitéz Nádujfalvy József dr.: Új munkabérhelyzet a magyar mezőgazdaságban. (Különlenyomat a „Magyar Statisztikai Szemle” XIX. évfolyamának a 3/4. számából, Budapest, 1941.)

A gazdasági munkabérek szabályozása (legkisebb és legnagyobb mértékű rögzítése) új munkabérhelyzetet teremtett a mezőgazdaságban. Erről ad szakszerű tájékoztatást országos és helyi viszonylatban a gazdaságtársadalom és a szakhivatalok részére a szerző igen alapos tanulmánya, amely: 1. az országos gazdasági munkabérmegállapító bizottság megszabta iránymunkabérekét, 2. az iránymunkabérek alapján és termelési ágankint a kézimunkaköltséget, 3. a vármegyei (városi) munkabérmegállapító bizottságok részéről az 1941. évre megállapított és fizethető gazdasági munkabérekét, végül 4. a megállapított munkabérek alapján a szegedményesek, idénymunkások, napszámosok, kertészek, részesmunkások és szakmunkások keresetére vonatkozó átlagszámításokat ismerteti.

Ma, amikor a munkabérmegállapításnál követendő törvényes rendelkezésekkel, a munkának és a munkabérnek a szerepével, valamint azokkal a következményekkel, amelyeket az új munkabérhelyzet a termelésben előidézhethet, a munkaadónak és a munkavállalónak egyaránt tisztában kell lennie, a kitűnő vezérfonal igen értékes segítséget jelent.

A 60 nagyterjedelmű lapból álló és 30 táblával ellátott füzet megrendelhető postautalványon vagy esekklapon az alábbi címre küldött 2.50 pengő ellenében: *vitéz Nádujfalvy József dr.* miniszteri titkár, Budapest, VIII., Tisza Kálmán-tér 14.

HAZAI FOLYÓIRATOK.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye. (LXXV. kötet, 1941.)

27—28. sz. — *Dr. Náray-Szabó I.*: Magyar ipari önellátás. — *Pirovits A.*: Városszépészeti kihágások.

Értekezések és Beszámolók: — *Bardócz A. dr.*: Ötvöztött szerkezeti acélok hegeszthetősége. — —: A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet évi rendes (XCIII.) közgyűlése.

29—30. sz. — *Szilvay G.*: Tervszerű anyaggazdálkodás és iparszervezés a gépköcsi-ügy szolgálatában.

A Műszaki Világ. (V. évf. 1941.)

14. sz. — *Szőcs J.*: Tervgazdálkodás részletekben.

15. sz. — —: A főváros műszaki igazgatásának korszerű reformját csak mérnöki képeztetésű szakember hajthatja végre. — —: Új irányt szab a városépítésben a légvédelem.

16. sz. — *Árvay J. dr.*: Nem szabad tovább halasztani a főváros műszaki igazgatásának reformját és a mérnök-alpolgármester kinevezését. — *Szőcs J.*: Tervgazdálkodás részletekben.

A Vadászkutya. (II. évf. 1941.)

7. sz. — *Forti J. dr.*: A foxterrier használata mindenek vizsla munkára. — *Kovács J.*: Néhány szó a pudelpointerről. — *Felix E.*: Alapfeltételek. — *Csizmadia Gy.*: Miként tanítottam vadászkutyámat helyére viszszaemenni. — *Kiss F.*: Vérebverseny.

Bányászati és Kohászati Lapok. (LXXIV. évf. 1941.)

14. sz. — *Székely L.*: A bányásznevelés, a balesetelhárítás és a termelés szolgálatában.

15. sz. — *Dinda J.*: A nyersolaj termelését befolyásoló főbb tényezők. — *Terényi J.*: A bányászjelvény.

Gazdatisztek Lapja. (XLV. évf. 1941.)

8. sz. — *Szuly E.*: Gazdatiszti fizetések a múltban és napjainkban. — *Rhédey L.*: A gépiprónők, eséplőellenőrök, intéző-helyettesek és kisegítő alkalmazottak nyugdíjbiztosítása.

Halászat. (XLII. évf. 1941.)

7. sz. — *Maucha R. dr.*: A vízi álettér biológiai egyensúlya (5. közl.) — *Corchus Z.*: Küzdelem a „vöröskóróság“ (hasvízkóróság) ellen. — *ifj. Lokodi G.*: Székelyföldi pisztrángosomról.

Kémikusok Lapja. (II. évf. 1941.)

8. sz. — *Szlatinay L. dr.*: A kémiai szintézis szerepe a nyersanyagellátásban. — *Mester L.*: Állati eredetű szálak anyagok mikroszkópos vizsgálata.

Kertészeti Szemle. (XIII. évf. 1941.)

8. sz. — *Preczner G.*: Természetes motívumok a kertben. — *Madarász A.*: Monstera. — *Scholtz G.*: Egy kilogramm alma termesztési költsége.

Köztelek. (LI. évf. 1941.)

27. sz. — *Danisska J. dr.*: A Helminthia-mag értékrontó szerepe a magyar lucernában. — *Balaton B.*: Szénaszárítás esőben. — *Sass G.*: Az aratás újabb eszközei. — *Rázgha K.*: A Kisalföld állattenyésztésének helyzete ma és az elmúlt két évtizedben. — *Kisfaludy Á.*: Tanácsok a légi gyújtólapok okozta tűz elleni védekezésre.

28. sz. — *Th.*: Gazdasági főiskolák. — *Westsik V.*: A napraforgómag betakarítása. — *Danisska J. dr.*: Mégegyszer a vetőmagismeretről és vetőmagvizsgálatról. — *Weiser I. dr.*: A köles. — *Legány Ö.*: Máktermesztésünk veszedelme. — *V. A.*: A nemzetközi gabonatermelés és gabonapiac helyzete.

29. sz. — —: Mezőgazdasági termények és termékek 1941/42. gazdasági évre érvényes legmagasabb árának megállapítása. — *Grábner E.*: A műtrágyák gyakorlati értéke a rozs jövedelmező termésfokozásában. — *Surányi J. dr.*: Szemle a kukoricaüszőgről. — *v. Benke Gy. dr.*: A népies lótenyésztés fejlesztésének fontossága napjainkban.

30. sz. — *P. J.*: A búza kiörlési arányának fenntartása csökkenti a rozsfogyasztást. — *Legány Ö.*: A rozsvetőmag felújítása. — *Zajtay A. dr.*: A lovak bélesatornájába jutó homok mennyisége. — *v. Horváth L.*: A hússertés-tenyésztés időszerű kérdései. — *v. Bittera M. dr.*: A műtrágyázás időszerű kérdései.

31. sz. — *Faber Gy.*: Újabb mezőgazdasági főiskolák szervezésének kérdése. — *László Z. dr.*: Ukrajna Európa élettára. — *Várallyay Gy.*: A gyakorlati trágyakezelési eljárások. — *Pető F.*: A vetőmag kérdése Dél-Bácskában. — *v. Hellebronth G.* — *Schandl J. dr.*: A gyapjú és a birka-tenyésztés kérdése. — *Gruzl F. dr.*: Az esőverte búza használati értéke.

Magyar Fapiac. (III. évf. 1941.)

27. sz. — —: Lombosfa-szabványtervezet.

28. sz. — —: Új vasúti díjtételek. — —: A keményfapiac rendezése.

29. sz. — *Szabó Ö.*: A boksafaszén-termelés és értékesítés.

30. sz. — *Veress L.*: Mit végeztünk Erdélyért.

31. sz. — —: A 117.100/1941. Á. K. sz. rendelet.

Magyar Méh. (LXII. évf. 1941.)

8. sz. — *Koppán J. dr.*: Hányféle betegsége van a méhanyának? — *Noga T. dr.*: A ligeterdő és rét méhészeti értéke. — *Szell E. dr.*: Méztermelési fogások. — *Kelecsényi E.*: A Mátyás-féle „Hungária“ köpenyes kaptár készítése és gyakorlati észrevételek. — *Ott B.*: Milyen a jó telelő kaptár. — *Békly A.*: A Békly-kaptár és keret.

Magyar Statisztikai Szemle. (XIX. évf. 1941.)

5. sz. — *v. Náduffalvy J. dr.*: Új munkabérhelyzet a magyar mezőgazdaságban. — *Földváry L. dr.*: Általános időszaki erdőgazdasági összefoglalás időszerűsége és lehetőségei. — *Szalay Z.*: Magyarország hűtőháza. — *P. Horváth M. br. dr.*: Vámhatárainkon át közlekedett gépjárművek forgalma 1940-ben.

6. sz. — *Heller A. dr.*: A sommások munkabére. — *Mozolovszky S. dr.*: Halálos kimenetelű balesetek 1940-ben és az adatgyűjtés kezdete óta eltelt első évtizedben. — *v. Guothfalvy Dorner Z. dr.*: Az ipar telephelyválasztása és az észszerűség elve. — *Gombás G. dr.*: A könyvtermelés nemzetközi és hazai adatai.

Magyar Vadászujság. (XLI. évf. 1941.)

19. sz. — *Gy. Takách Gy.*: Területhalmazás. — *Szent-Ivány G. dr.*: Felhívás a vadászapákhöz. — *A. Balogh A.*: Az állami és magánuradalmaknál alkalmazott szakiskolát végzett erdővédek jövőjének biztosítása baleset és munkaképtelenség esetére. — *Kovács M.*: Egymás megértése.

20. sz. — *Panka K. dr.*: A Magyar Vadászok Országos Szövetségének első elnöke. — *Szent-Ivány G. dr.*: Amit a vadásznak tudnia kell.

21. sz. — *Mészáros P.*: A magyar vadászat jelentősége. — *Berényi V.*: Adatok a róka s vadmacska táplálkozásához.

22. sz. — *Szent-Ivány G. dr.*: Becsüljék meg munkatársainkat.

Mezőgazdasági Közlöny. (XIV. évf. 1941.)

7. sz. — *Nagy L. dr.*: Állatállományunk ellátásának racionalizálása. — *Böde I.*: Az aratás.

Nimród Vadászlap (II. évf. 1941.)

20. sz. — *Kunsági*: A második augusztus felé. — *Thurn-Rumbach I.*: Rendeletek új szelleme. — *Veress G.*: A dámszarvas (1. k.).

21. sz. — *Sólyom*: Időszerű kérdések. — *gr. Wass A.*: Az őzhívás tudománya. — *Veress G.*: A dámszarvas (2. k.). — *Potoczky B.*: Nagy sietőség sosem volt jó.

22. sz. — *Fenczik J. dr.*: Vadász kultúra és szaklapkérdés. — *Veress G.*: A dámszarvas (3. közl.). — *Vidonyi Z.*: A modern golyós fegyverek és töltények gyakorlati értéke.

Természettudományi Közlöny. (73. köt. 1941.)

7. sz. — *Falk A.*: A gőzmozdony versenye. — *Koczkás Gy.*: Az energia megmaradásának elve. — *Kolosváry G.*: A kacsatermő fa története. — *Z. Fr. dr.*: Az étkezési jég és a fagylalt vizsgálatának nagy közegészségügyi jelentősége. — *Baskai E.*: Napon süritett lenolaj. — *Erdey-Gruz T. dr.*: Az ólom szerepe a talajban.

Vadászat. — Halászat. (LX. évf. 1941.)

13. sz. — *Malkai J.*: A zergetöll. — *P. H. R.*: Élet a hámbori tóban.

14. sz. — —: Egy és más a szarvas agancsáról. — *v. Nagy I.*: Kisebb megfigyelések (3. közl.). — *Somogyi Z. dr.*: Még ebben az évben megalakul a „Horgász Szövetség”.

KÜLFÖLDI LAPSZEMLE.

ZEITSCHRIFT FÜR WELTFORSTWIRTSCHAFT. VIII. köt. 7—8. sz. 1941.

Buchholz: Az erdő mint éghajlati tényező az orosz síkságon. (Der Wald als Klimafaktor in der russischen Ebene.) 355—390. old.

Az Oroszországi viszonyokat kitűnően ismerő szerzőnek már több tanulmányáról számoltunk be lapunkban. Az „*Internationaler Holzmarkt*” f. évi IV. számában megjelent közleményéből* is megítélhetjük, hogy a vízgazdálkodás javítására való törekvésnél a feladatok milyen óriási halmaza hárul az orosz kormányra. Az évtizedekig tartó erdőpusztítás folytán t. i. a *dél-orosz* síkság természeti viszonyaiban mélyreható kedvezőtlen változások következtek be (a talajvízszint süllyedése, tartós aszály, stb.) és a birodalom valamikor erdőben gazdag *középső* részén ma már erős fűnség érezhető, az *északi* őserdőkben pedig a rendszertelen használat és a felújítások elmaradása következtében az elmoetasarodás ijesztő méreteket öltött.

A szerző Oroszország növényi-éghajlati öveinek és az erdősteppe fáiban való fokozatos elszegényesedésének az ismertetése után azokat a vízi mérnöki és erdőművelési eljárásokat írja le, amelyekről a kormány a nagyhorderejű kérdés megoldását várja. Ez természetesen több évtizedet vesz igénybe, hosszas elméleti előtanulmányokat, átfogó tervezést, céltudatos és elhatározó erőfeszítést, valamint hatalmas anyagi befektetéseket igényel. A szerző nézete szerint a megindult munka első eredményei igen dicsőreteksek; hogy az időközben kitört háború folytán hogyan alakul majd a helyzet, ezidőszent nem tudhatjuk.

Gonda: Szlovákia erdő- és fagazdasága. (Die Forst- und Holzwirtschaft der Slowakei.) 427—450. old.

Szlovákia 3.8 millió hektár összes területéből közel másfélmillió hektárt borít erdő, és így 39%-os erdőszűtséggel Finn-, illetőleg Svédország után a 3. helyen áll Európában.

* E. L. 1941. II. 80. old.

Érthető tehát, hogy a kormány minden törekvése az erdészet belterjességének és a fagazdaság jövedelmezőségének az emelésére irányul. A természeti adottságok rendkívül kedvezőek, a talaj- és éghajlati viszonyok sok és kitűnő minőségű fa termelését teszik lehetővé. Az évi használat mennyisége 5 millió m^3 körül van, vagyis a ha-kénti növedék meghaladja a 4,7 m^3 -t. A hozam a közel jövőben még fokozható is lesz, mert a kb. 300.000 ha-t kitevő őserdők feltárása hosszú évtizedek megtakarításának az értékesítésére ad módot. A tulajdonjogi viszonyok is igen előnyösek, mert az 50 ha-on aluli erdőbirtokok összesen 190.000 ha-t tesznek ki, a nagyobbakból pedig csak 300.000 ha van magánkézben. Az állami és közületi erdők a tartamos gazdálkodás szempontjából megfelelnek a korszerűség kívánalmainak.

A szerző igen jó áttekintést ad hazája fatermeléséről, fakereskedelméről és faiparáról. A statisztikai adatok világosan mutatják, hogy a fakivitelre, mint legfőbb jövedelemforrásra támaszkodó országnak törvényhozási, gazdasági és szociális téren mindent el kell követnie, hogy az erdőnek a teljesítőképessége továbbra is az eddigi szinten maradjon, sőt lehetőleg fokozódjék. Néhány remek fénykép is hozzájárul annak a megértéséhez, hogy a természetadta egyszerű alapokon a szaktudás és szorgalom milyen sokirányú és virágzó fejlődést eredményezhetnek.

Nem hallgathatjuk el azonban egy kifogásunkat. A törvényes intézkedések ismertetésénél az 1879. évi XXXI. magyar t.-e.-ről, a szerző csak annyit tud mondani, hogy „szélsőségesen feudális alapja volt, liberális mezben”. Az 1898. évi XIX. t.-e.-ről elismeri, hogy a községi erdők állami kezelése tekintetében egész Európa számára példát mutatott.

A tanulmányt kísérő angolnyelvű összefoglalás a mi régi erdőtervezényünkről is megállapítja, hogy az megalkotásának az idejében világviszonylatban is a legjobb volt. Nem értjük tehát, miért kell ezt az eredeti szövegezésben elhallgatni? Azért, mert magyar törvény volt?...

ALLGEMEINE FORST- UND JAGDZEITUNG. 1941. 6—7. sz.

Albrecht: Az erdészeti munka alapjai a Felső-Rajna mentén. (Zu den Grundlagen forstlicher Arbeit in den Oberrheinlanden.) 153—166.

A Rajnának Baseltől Mainzig terjedő, 300 km. hosszú szakasza mentén elterülő német tartományok (Baden, Württemberg, Hessen, Pfalz és Elsass) nemcsak földrajzilag, hanem termőhely tekintetében is jelentősen eltérnek egymástól. Természetes következménye ennek, hogy a gazdálkodásnak is mindenütt a helyi adottságokhoz kell igazodnia, mert az általánosítás könnyen súlyos következményekkel járhat.

A szerző a különböző erdőalakok és kezelésük példáival világítja meg, milyen fontos a fajok természetes elterjedésének az ismerete és megállapítja, hogy a belterjes gazdálkodás további fejlődésének az elegyes állományokhoz való visszatérés az egyik igen fontos előfeltétele.

Lang: Átmérőfokok és vastagsági osztályok alakítása az erdőrendezésben. (Ein Vorschlag zur Bildung von Durchmesserstufen und Stärkeklassen bei der Forsteinrichtung.) 166—172. old.

A „Reichsholzmessanweisung” („Homa”) előírásaihoz alkalmazkodó 5 — egyenként 12—12 cm-es — vastagsági osztály alakítására vonatkozó javaslat, amelynél elegendő 4 cm-es vastagsági fokokkal végezni az átlalózást, hogy a választékok várható arányáról kielégítő képet kapjunk. A szerző azonban hangsúlyozza, hogy növedék-vizsgálatok és erdőbecselési munkálatok esetén a felvétel csak a szokásos — 1—2 cm-t felülelő — vastagsági fokok mellett ad kellő pontosságot.

Ostwald: Az erdő gazdaságelméleti természetének a kérdése. (Zur Frage der wirtschaftstheoretischen Natur des Waldes.) 177—185. old.

Az igen érdekes gazdaságelméleti megfontolások után — amelyek a kamatozó és járadékot szolgáltató vagytonokat, illetőleg a tőkét elfogyasztó és gyümölcsözően használó üzemeket állítják szembe egymással — a szerző a német erdőgazdaság jelenlegi nagy teherpróbájának (évi 50%-os túlhasználat!) a vizsgálatából arra a megállapításra jut, hogy az erdőtőke megmentése érdekében nemcsak a magángazdasági elveket kell — az üzemtervekben, illetőleg a termelésben — a közellátás jogos szempontjainak alárendelni, hanem az *adópolitikának* is az adott helyzethez kell idomulnia és az erdőt, mint a legértékesebb nyersanyagforrások egyikét, nem szabad merev adózási előírásokkal teljesítőképességétől megfosztani.

Neuhoeffer: Két lucfenyő-törzsválasztéktábla összehasonlítása. (Vergleich zweier Fichten-Stammsortentafeln.) 186—194. old.

Mitscherlichnek a „Mitteilungen aus Forstwirtschaft und Forstwirtschaft“ 1939. évi kötetében közzétett tábláját *Lang*-nak a lapunkban is ismertetett (1938. VII—VIII, 656. old.) hasonló munkájával hasonlítja össze és kimutatja, hogy az utóbbi az általános gyakorlati követelményeknek jobban megfelel. A részletek taglalására nem térhetünk ki.

DER DEUTSCHE FORSTWIRT. 1941. 53/54—61/62. sz.

Mahler: Az erdőgazdasági termelésfokozás sürgős feladatai. (Vordringliche Aufgaben der forstwirtschaftlichen Erzeugungssteigerung.) 433—436., 449—452. és 461—463. old.

Az egyre fokozódó fafogyasztás Németországot újabb erélyes rendszabályokra kényszeríti. A szerző a cél elérése érdekében szükséges tennivalókat két csoportba foglalja össze. Ezek: 1. a termelés fokozásának az erdőművelési előfeltételei és 2. a kopárok, gyenge mezőgazdasági területek erdősítése a *nyárfanevelés kiterjesztésével*.

Bevezetőül hangsúlyozza, hogy komoly eredményekre csak akkor lehet számítani, ha az erdészeti termelésben a telepítésnél, állományápolásnál és kihasználásnál a termőhelyi, illetőleg gazdasági adottságokhoz igazodó tervszerű rend és *irányítás* érvényesül és a jelenleg még mindig túlságosan nagy *vadállományt* az erdők területéhez és összetételéhez igazodó létszámmra szállítják le.

Az erdőművelési előfeltételek taglalásánál sorra veszi a fafajok megválasztásánál, az állomány ápolásánál ill. a felújításnál követendő szempontokat és kitér a trágyázás kérdésére is.

A felújítandó kopárok, átalakítandó rottott állományok és hátralevő erdősítések összes területét — a lengyel főkormányzóságiakkal együtt — 4 millió hektárra teszi. Ha ezen eredményes erdőgazdálkodást lehet megvalósítani, az évi 16 millió m³-rel növelné Németország fatermését.

Ostwald: A mérleg az erdőgazdaságban. (Die Bilanz in der Forstwirtschaft.) (477—479. és 489—492. old.

A mérleg meglehetősen idegen fogalom az erdőgazdaságban, pedig a szerző fejtegetései meggyőzhetnek bennünket arról, hogy ma, amikor az erdőtőke értékének az állandó ellenőrzésére fokozott szükség van, csak a megfelelően szerkesztett erdőgazdasági mérleg adhat megnyugtató felvilágosítást.

INTERNATIONALER HOLZMARKT. 1941. 25/26—29/30. sz.

A folyóirat 25/26. kettős száma teljes egészében a Cseh és Morva Védnökség erdő- és fagazdasági viszonyaival foglalkozik. Bevezetőül

Neurath báró birodalmi védnök, *Bubna-Litic* gróf földművelésügyi és *Kratochvil* kereskedelem- és iparügyi miniszter méltatják az ismertetések jelentőségét, amelyeknek legnevesebb szakemberek (*Adolf, Hart, Hellendorff, Freyka, Richter, Kunovsky, Müller, Entner, Kucera, Zieris, Martinek, Prohaska, Basek, Weingartl, Kolár, Linhart, Francke és Hodek*) a szerzői. Az erdészet, faterkedelem és faipar minden ágát felölelő közleményekről bővebb tájékoztatást adni, lapunk korlátolt terjedelme miatt, nincs módunkban.

Buchholz: Szovjetoroszország faipara. (*Die Holzindustrie der UdSSR.*) 27/28. sz. 7—12. old.

Az időközben kitört háború kétszeresen érdekessé teszi a szerző adatait. Megtudjuk belőlük, hogy Oroszország faszükségletét a termelés az utóbbi években az óriási erdőségek mellett sem tudta ellátni s a hiány egyre növekvő méreteket öltött. Ennek elsősorban a könnyen hozzáférhető erdők kipuuszítása és a távolabbiak feltáratlansága az oka, de súlyosbította a helyzetet az is, hogy a külkereskedelmi mérleg kedvezőbbé tétele céljából a kormány fokozta a kivitelt, anélkül, hogy a belöldi fogyasztás igényeit kellőképpen figyelembe vette volna. Érthető a következménye az ilyen politikának, hogy a régebbi fűrésztelepek — természetes tápláló területük kimerülése után — mind válságba kerültek és munkájuk minőség tekintetében is egyre romlik. Hasonló a helyzet a bútor-, gyufa- és papíriparban, annak ellenére, hogy az illetékes tényezők a rendszabályok egész sorozatát léptették életbe megsegítésük érdekében.

Kriš: Az erdőgazdaság saját kezelési fűrésztelepének a jelentősége. (*Betrachtungen über die Bedeutung eines forsteigenen Sägewerkes.*) 27/28. sz. 18—27. old.

Az erdei termelésnek a feldolgozással való hasznos kapcsolata olyan közgazdasági előnyöket biztosít, amelyek ma, amikor a fának, mint nyersanyagnak a jelentősége egyre növekszik, komoly megfontolásra kell hogy intsenek. A szerző érvelése teljesen meggyőzhet bennünket arról, hogy a megfellelő méretezett, minden igazgatási szállagtól mentes és szakemberrel vezetett fűrészüzem milyen hasznos és jövedelmező kiegészítője az erdészetnek.

Hilf: A fagazdasági oktatás. (*Das Studium der Holzwirtschaft.*) 29/30. sz. 15—17. old.

Az eberswalde-i erdészeti főiskolán újonnan létesített különleges fagazdasági kiképzés jelentőségét ismerteti, amiről a „Különfélék“ között számolunk be részletesebben.

LES A DREVO. 1941. 27/28—28/29. sz.

Bokor: A fa természetes szárításának a meggyorsítása. (*Zrychlenie prirodzeného schnutia dreva.*) 27/28. sz. 5—7. és 29/30. sz. 8—9. old.

A lapunk f. évi VI. füzetében közölt tanulmány csaknem teljes szövegű szlovák és német fordítása.

Šuran: A rostély befolyása a fának és szénnek a házi eszerépkályhákban való elégésére. (*Vliv roštu na spal'ovanie dreva a uhlia v domácich kachliach.*) 29/30. sz. 5—7. old.

A Szlovákiai Erdő- és Fagazdasági Tanács propaganda-osztálya részéről végzett kísérletek eredményeit ismerteti, amelyek élesen megvilágítják, hogy a tüzelés csak akkor gazdaságos, ha mind a fánál, mind pedig a szénnél az elégésükhöz leginkább alkalmas — egymástól eltérő alakú és felületű — rostélyt használunk.

Kittredge, Loughead és Mazurak: A koronák elnyelte és a törzsön lefolyó esapadékmennyiség a fenyőfiatalosokban. (Interception and Stem-flow in a Pine Plantation.) 505—522. old.

A talajra jutó esapadék az erdőben természetsszerűleg lényegesen kisebb, mint szabad területen. Annak a pontos megállapítására azonban, hogy az egész mennyiségből mennyit fog fel a koronaszint és mennyi kerül ebből is mint a törzseken lefolyó víz a földre, mindeztideig nem történtek kielégítő vizsgálatok.

A szerzők 7 évi gondos megfigyelésen alapuló munkája éppen ezért igen jelentősnek mondható, mert a kérdést széles alapokra fektetve tisztázza. A vizsgálatnál a szél sebessége és iránya is kellő figyelemben részesült és ennek megfelelően a nyert adatok még azonos állomány-viszonyok és összes-esapadék mellett is igen eltérnek egymástól.

A koronák alakja, magassága, sűrűsége és terjedelme nemcsak a befogott, hanem a törzsön lecsurgó víz mennyiségét is erősen befolyásolja, amely átlagosan az előbbinek csak 1%-a. Szélárnyékban nagyobb a befogott vízmennyiség, mint a széllal szemben lévő koronarészekben; a szél erejének a növekedésével emelkedik az elnyelt esapadék, de a törzstől való távolsággal csökken a korona vízfelfogó képessége. Az igen érdekes fejtegetéseket számos táblázat és rajzra világítja meg.

Kopitke: Káliumsók hatása a tülevelű csemeték ellenállóképességére. (The Effect of Potash Salts Upon the Hardening of Coniferous Seedlings.) 555—558. old.

A szerző kísérletei szerint, káliumtrágya alkalmazásával jelentősen növelni lehet a fenyőcsemeték szilárd tápanyagtartalmát, ozmotikus nyomását és ezzel a faggyal szemben való ellenállóképességüket is. Hol-danként kb. 150 kg. K_2O az a mennyiség, amely a kívánt cél elérésére elegendő.

JOURNAL FORESTIER SUISSE. 1941. 4—6. sz.

Bourquin: Téli vágású lúcfenyő kérgének a lefejtése cersav-nyerés céljából. (La récolte des écorces à tan dans les coupes d'hiver.) 73—80. old.

Miután a téli vágású törzsekben is jelentkezik a döntés után bizonyos idővel a nedvkeringés, elméletileg a téli vágású lúcfenyő is hántható. Németországban *Fabricius*, Svájcban a szerző végzett erre vonatkozólag kísérleteket. Mindketten azonos eredményekre jutottak. Az ilyen hántás hátrányai: 1. a nyert cersavanyag rosszabb minőségű a nyári döntésű lúcfenyő termeltnél, 2. sok munkatöbblettel jár, ami a termelt kérget megrá-gítja és 3. a hántatlanul huzamosan az erdőn fekvő törzseknél szűk-káro-sítás léphet fel. Végeredményében a szerző az eljárást még nem tartja olyan tökéletesnek, hogy ez a gyakorlatban alkalmazható lenne.

Petitmermet: Faellátásunk áttekintése. (Aperçu sur notre ravitaille-ment en bois.) 97—103. old.

A szerző, mint a szövetségi államrendészeti igazgatás főnöke, azokat a nehézségeket ismerteti, amelyekkel Svájcban az utolsó két télen meg kellett küzdeni. A következő, vagyis 1941/42. évi télen a nehézségek fokozódására van kilátás. Ezt a szerző a jövő tél szükségletére és kitermelhető fa mennyiségére vonatkozó számadatokkal is igazolja.

Aubert: Néhány szó a sziklás talajok növényi történő betelepüléséről. (A propos de la colonisation des sols rocheux.) 126—129. old.

A svájci Alpések sziklái végbemenő lassu növénytelepülési folya-matot ismerteti. A zuzmókat felváltó növények közül a *Globularia cordi-folia*, *Campanula pusilla* és *Salix retusa* szerepét írja le.

LA RIVISTA FORESTALE ITALIANA, 1941. 3. sz.

De Gardio: Albánia fával való ellátásának a kérdése az ország erdeinek a fennmaradására és feljavítására való tekintettel. (Il problema dell'approvvigionamento della legna in Albania in relazione alla conservazione ed al miglioramento dei boschi.) 80—87. old.

Albániában a fával való önellátás elérése céljából két irányú intézkedés szükséges: a termelhető famennyiség szaporítása és a fafogyasztás csökkentése. Az előbbi új erdők telepítése, állománynevelő rendszeres előhasználatok és tisztító vágások bevezetése útján érhető el. A fafogyasztás csökkentésére pedig a lignittel való tüzelést, a lakóházakon kettős ablakok építését ajánlja a szerző.

Giordano: A kéreg lehántása és a törzs csúcsainak lemetszése következtében előálló fatömegvesztesség nagyságának az elméleti meghatározása. (La determinazione teorica delle perdite per deduzione della corteccia e del cimale.) 108—112. old.

A szerző képleteivel a számítás is egyszerű és gyors.

Cristofolini: A *Pinus halepensis* a Spoletina és a Nera völgyében. (Il pino d'Aleppo nella Valle Spoletina e nella Valnerina.) 113—121. old.

A címben megjelölt fenyőfajnak közép-olaszországi tenyésztését s a kopár-erdősítéseknél történő alkalmazását ismerteti.

REVISTA PĂDURILOR 1941. 3—4. sz.

Savulescu: Fatömegtáblák gyéritésekből származó lüefenyőtörzsekre. (Tarife de cubaj pentru molift arbori din răritura.) 125—135. old.

A szerző több mint 600 törzs részletes közbőzése alapján állította egybe fatömegtábláit. A törzs fatömegének a fa magasságához és átmérőjéhez való viszonyára s az alakszámra vonatkozó kutatások eredményeit rajzabrákban is bemutatja.

Pascovschi: Vadkárosítások parkokban és csemetekertekben. (Asupra pagubelor produse de vânat în parcuri și pepiniere.) 145—150. old.

1939/40 telén a Casa-verde-i (Vadászerdő?) erdészi szakiskola tanulmányi erdejében a vad nagyobb károkat okozott. Az alkalmazandó rendszabályok a tanulmányból önként adódnak.

Georgescu: Néhány szó a esertölgy elterjedéséről s a lelőhelyein előforduló fagykárosításokról. (Considerațiuni asupra răspândirii cerului și efectele gerurilor în cereturi.) 197—204. old.

Erdészeti földrajzi tárgyú tanulmány.

Coman: Az *Euphrasia* faj Máramarosban. (Genul *Euphrasia* în Maramureș.) 205—208. old.

A szerzőnek Máramaros erdei növényvilágáról ez már a hatodik közleménye. (Az előbbieket lásd: E. L. 1940. évi II. sz. 129. old., VI. sz. 400. old., VIII. sz. 523. old., 1941. évi IV. sz. 233. old. és VI. sz. 333. old.) Ebben a cikkben az *Euphrasia* kilenc különböző válfajának a növénytani leírását és máramarosi előfordulási helyét ismerteti. A rendszerbe foglalásánál Jávorka: „Flora Hungarica” című munkáját követi.

Barbulescu: Tűzifaellátás. (Aprovizionarea cu lemne de foc.) 209—213. old.

A romániai közhatalóságok tűzifával való ellátásának a biztosítása érdekében a szerző azt javasolja, hogy: 1. az államerdészeti igazgatás mellé rendelve olyan irodát kell létesíteni, amely a vágásterületekre és a tűzifa közelítésére és szállítására vonatkozó adatok összegyűjtésével foglalkozik; 2. a földm. minisztérium „fa-hivatal”-át (Biuroul lemnului) újra

kell szervezni és 3. a kitermelt fa szállítását szabályozó törvényt módosítani kell.

Witting: Hozzászólás az erdélyi szárnyas vadak történetéhez. (Contribuții la istoria vânatului cu pene în Transilvania.) 214—223. old.

Az utolsó 50 év alatt Erdélyben nagyon megfogyatkozott a szárnyas vad. A fogoly, fürj, vadkacsa, szalonka, siketfajd valamint a sasok létszáma jelentékeny visszaesést mutat; a nyírfajd, tuzok és szakállas-keselyű pedig már úgyszólván ki is pusztult. A szerző ismerteti a régi magyar törvények és a mostani román vadászati törvénynek a szárnyas vad lelőhetésére vonatkozó intézkedéseit.

KÜLÖNFÉLÉK

HALÁLOZÁSOK.

Egly József ny. m. kir. főerdőtanácsos július hó 29-én életének 60. évében Budapesten elhunyt.

A Megboldogult 1905-ben kezdte meg szolgálatát a besztercei m. kir. erdőigazgatóságnál, ahonnan Trianon üzte el a csonkaország szűk határai közé. 1920-tól kezdve Zalaegerszegen, Miskolcon és Szekszárdon vívta a magyar erdőmérnök reménytelennek látszó nehéz harcát, amely lassanként egészségét is aláásta. Mikor a budapesti m. kir. erdőfelügyelőségről 1939 végén nyugalomba vonult, örömmel kívánt résztvállalni a feltámasztásunkkal járó munkatöbbletből, de a kegyetlen halál nem engedte.

Szakunk egyik sűrű hű katonáját veszítette el benne; a melegszívű embert és önzetlen jóbarátot mindnyájan őszinte szívvel gyászoljuk.

Jeszzenszky Kálmán ny. m. kir. főerdőtanácsos — amint utólag értesültünk — június hó 15-én 68 éves korában Nagykőrösön elhunyt.

Nyugodjanak békében!

SZEMELYI HÍREK.

A *Kormányzó Úr* Öföméltósága a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére a kir. közalapítványi fogalmazási szak egyesített létszámában: *Schenkengel László* kir. közalapítv. igazgatói címmel és az V. fizetési osztály jellegével felruházott közalapítv. főerdőtanácsost miniszteri tanácsossá, *Szporni Károly* kir. közalapítv. főerdőtanácsosi címmel és jelleggel felruházott kir. közalapítv. erdőtanácsost kir. közalapítv. főerdőtanácsossá a VI. fizetési osztályba kinevezte, és *Leicht Ottó* kir. közalapítv. erdőtanácsosnak a kir. közalapítv. főerdőtanácsosi címet és jelleget adományozta.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter a kir. közalapítványi fogalmazási tisztviselők egyesített létszámába *Tóth János* kir. közalapítv. erdőtanácsosi címmel és jelleggel felruházott kir. közalapítv. főerdőmérnököt kir. közalapítv. erdőtanácsossá a VII. fizetési osztályba, *Choma Ödön* kir. közalapítv. erdőmérnököt kir. közalapítv. főerdőmérnöké a VIII. fizetési osztályba, *Szabolcs József* kir. közalapítv. segéderdőmérnököt kir. közalapítv. erdőmérnöké a IX. fizetési osztályba kinevezte.

A m. kir. földművelésügyi miniszter a szolgálat érdekében *Rohosy Soma* m. kir. erdőtanácsost Léváról a m. kir. erdőigazgatósághoz Miskolcra, *Stefáits István* m. kir. erdőmérnököt pedig Balassagyarmatról Lévára áthelyezte és utóbbnevezettet a m. kir. erdőfelügyelőség vezetésével megbízta.

A m. kir. földművelésügyi miniszter a szolgálat érdekében *Szilas Károly* m. kir. segéderdómérnököt Esztergomból a m. kir. erdőigazgatósághoz Ungvárra áthelyezte.

*

A magyar királyi földművelésügyi miniszter a szolgálat érdekében áthelyezte *Palkó László* m. kir. s. erdómérnököt Léváról Budapestre és szolgálattételre a m. kir. földművelésügyi minisztériumba osztotta be.

GAZDASÁGI TÉRKÉPEK.

(Különös tekintettel azokra a községekre, amelyekben a telekkönyvi betétek elkészültek, illetőleg újabb állami földmérés volt.)

Gyakorlatunk általában három féle térképet készít erdészeti vagy más gazdasági célokra, és pedig egy alap-, egy gazdasági és egy átnézeti térképet.

Térképeinkre birtok-nyilvántartási és termelési szempontból van szükségünk, tehát minden igyekezetünkkel olyan műszaki alapot kell teremtenünk, amely ezeknek a feltételeknek mindenben megfelel és előállítására a legkevesebb terhet rója gazdaságunkra.

A fenti célokat legjobban kielégítik a m. kir. állami földmérés hivatalai készítette 1":40-es, vagy 1:2000 méretarányú térképek és ezek átnézeti, kezelési célokra történő kisebbítése.

Felesleges munka tehát más-más méretarányú alap-, gazdasági és átnézeti térképet készítenünk. Ehelyett megfogadjuk az illetékes földmérési felügyelőségtől a rendezésre kerülő gazdaság hitelesített nyilvántartási térkép-kivonatait és ezt használjuk fel alap- és egyszersmind gazdasági térképnek, míg kezelési célokra ezekből kisebbítünk szelvényt kerettel és számozással ellátott átnézeti térképet.

Az üzemtervi térképet több példányban kell elkészítenünk, ezért célszerű térképeinket is több példányban megrendelni, mert a házilag készített másolat drágább.

Egy példányt megrendelünk vászonra húzott rajzpapíron, átszúrással készített kézi másolatban, természetesen szelvény kerettel ellátott egész szelvényben még akkor is, ha a rendezésre kerülő terület csak fél, vagy negyed szelvényt foglal el. (Hogy a másolás, ill. átszúrás költségeit csökkentenünk a szelvényen lévő és bennünket nem érdeklő részleteket nem rajzoltatjuk be.) A többi térképet rendelhetjük fénymásolási eljárással, mert az lényegesen olcsóbb, mint a szúrt, kézi másolat.

Így megszereztük a minden vonatkozásban mértékadó, leghasználhatóbb kiindulási alapot gazdaságunkról és a további műszaki munkák a vászonra húzott rajzpapíron lévő, szúrt, kézi másolatu, hitelesített nyilvántartási térképen folytathatók.

Megfogadjuk az egyes helyrajzi számokhoz tartozó, hitelesített terület-adatokat (összeadási jegyzőkönyveket) és így a jövőben az erdő-részletek, vagy egyéb területegységek rajzi úton kimutathatók helyrajzi számok szerint, amire mindig szükségünk van.

Ugyancsak megvesszük a térképeinkben lévő alappontok összerendezőinek a jegyzékét, valamint a határainkhoz közel lévő alappontokét, összehalható, távolabb lévő magas pontok (gula, torony) összerendezőit; ezeket pontsűrítési munkáink alkalmával tájékozási irányoknak használhatjuk fel.

Nagy gonddal megőrizzük ezeket az alapadatokat és róluk nyilvántartást vezetünk.

A. M. Kir. Térképészeti Intézet végezte háromszögeléseket is igen gyakran fel tudjuk használni üzemrendezési, birtoknyilvántartási és

határkitűzési munkáink alkalmával; ezeket a pontokat is be kell szereznünk és a természetben is őriztetnünk. A Térképészeti Intézet alappontjainak az adatai a M. Kir. Állami Háromszögölő Hivatalnál kaphatók.

Az erdők nyilvántartása akkor lenne a leghelyesebb, ha összhangba tudnók hozni a kataszteri és telekkönyvi adatokat az erdők törzskönyvével, az üzemtervvel és a tényleges állapottal.

Célunkat csak úgy érhetjük el, ha az üzemtervi térképet a mindenkor érvényben lévő, mindenben mértékadóul elfogadott kataszteri nyilvántartási térkép hitelesített szelvénymásolataira készítjük.

A művelési ágak változásainak a bemérése tulajdonképpen nem erdészeti feladat. Ezt, ha elég tisztviselője lenne az állami földmérésnek, nekünk csak be kellene jelenteni.

A rendszeres nyilvántartás csak a betétes, továbbá a nem betétes, de új felmérésű községekre terjed ki.

A művelési ágakban bekövetkezett változásokat a tényleges birtokos a földadóra vonatkozó jogszabályok értelmében köteles bejelenteni a községi előljárásnál, mint földadónyilvántartó hatóságnál, s ha ez a változás helyszíni bemérést igényel, akkor a pénzügyigazgatóság megkeresésére a földmérési felügyelőség végrehajtja.

Ha a munkát a földmérési felügyelőség nem tudja kellő időben vállalni, akkor nincs más hátra, mint elvégezzük magunk, még pedig az állami földmérés utasításainak a szellemében és előírásainak megfelelő módon. Ha ezzel elkészültünk, munkánk hitelesítését, valamint a változásoknak megfelelően az állami földmérés nyilvántartási térképeinek az átdolgozását és az új helyrajzi számozás megállapítását is kérünk kell.

A tulajdonképpeni erdészeti, vagy gazdasági földmérés feladata az egyes erdőrészek bemérése, olyan alacsonyabbrendű utak stb. felvétele, amelyek az állami földmérés előírásai szerint figyelmen kívül hagyandók, de erdő, vagy más gazdasági szempontból szükségünk van rá.

Ha tehát új üzemterv készül, akkor első dolgunk legyen megvizsgálni, helyszínelni, hogy nincs-e változás az egyes művelési ágakban. Ha igen, bejelentjük és kérjük a kiegészítő felmérést, megokolva annak a sürgősségét az üzemrendezéssel.

Ha, ez megtörtént, megkapjuk az átdolgozott szelvényeket, kiigazított helyrajzi számokat, ill. területeket és erre a mértékadó alapra építjük fel az egész munkánkat.

Az üzemtervi térképek méretaránya, ha azok kataszteri szelvényeken készülnének, vagy 1":40°, vagy méterrendszerben 1:2000. Ha ezek a térképek nem kezelhetők célszerűen, akkor meg kell elégedni a jövőhagyó hatóságnak egy-egy 1":160°-es, illetőleg 1:8000-as, szelvénykerettel és számozással ellátott, átnézeti térképpel, amelyek a kataszteri vonalakat már nem tüntetik fel.

Az üzemtervhez csatolandó lenne egy területgeveztetés, amely az állami nyilvántartás adatait tüntetné fel az erdészeti részterületek egybevetésével.

Az üzemtervben hivatkozni kellene arra, hogy a hitelesített nyilvántartási térkép az üzemterv jóváhagyását kérelmező irattárában fekszik, minden műszaki munka azon, mint alap- és egyszersmind gazdasági térképen készült.

Ha a fent elmondottak alapján szervezzük meg birtoknyilvántartásunkat, erre építjük erdőgazdasági, mezőgazdasági üzemterveinket és a jövőben bekövetkező változásokat ezen átvezetjük, akkor a vitás határkérdéseket bármikor saját adataink alapján megoldhatjuk, mindig tiszta kép lesz előttünk és a legtokéletebben rendezett állapotot teremtettük.

Tóth Imre

A VILÁG FAKÉSZLETE ÉS FAFOGYASZTÁSA.

A Hamburgban működő „Külföldi és Gyarmati Erdőgazdaságok Birodalmi Intézete“ (*Reichsinstitut für Ausländische und Koloniale Forstwirtschaft*) évek óta szorgos kutatásokat folytat többek között annak a megállapítására is, mekkora a világ összes erdőterülete, mennyi ezen az élő fakészlet, mekkora az erdők növedéke és az egyes államok évi fafogyasztása?

Ezekre a kérdésekre minél kielégítőbb választ kapni nem öncélú statisztikai játék. Jól tudjuk, milyen hihetetlen mértékben növekszik az emberiség szaporodásával és a kultúra fejlődésével a fafogyasztás és nincs messze az idő, amikor a ma még teljesen feltáratlan, sőt megközelíthetetlen erdők készleteit is igénybe kell venni.

Az „Internationaler Holzmarkt“-ban *W. Junghans dr.* nemrégiben igen érdekes tanulmányban ismertette az intézet eddigi kutatásainak az eredményeit, amelyek — úgy véljük — a magyar szakközönséget is érdekelni fogják.

Lapunk korlátozott terjedelmére való tekintettel az országokonkénti felsorolást és az erdő-, illetőleg fagazdasági viszonyok közelebbi megvilágítását sajnos, mellőznünk kell.

Az itt közreadott két táblázat azonban kellő tájékoztatást nyújt arról, merre kell az újabb nyersanyagforrásokat kutató felelős tényezőknek a figyelmüket fordítaniok és egyáltalában nem csodálhatjuk, hogy Németország Afrikát ma már Európa kizárólagos érdekkörébe tartozó területnek tekinti, amelyen — német vezetés alatt — a *Monroe*-elvét kívánja érvényesíteni.

I. Erdősültségi viszonyok.

T e r ü l e t e k	Terület millió ha	Lakosság millió lélek	Erdőterület				Megjegyzés
			millió ha	az egész terület o/0-ában	egy lélekre esik ha		
Eurázia	2.310	220	515	22.3	2.34		
Eurázia európai része	645	175	205	31.8	1.11		
Középeurópa	100	125	25	25.0	0.20		
Nyugateurópa	93	110	13	14.0	0.12		
Földközi-tenger melléke	800	157	45	5.6	0.29		Észak-Afrika- val
Afrika	2.455	120	350	14.3	2.92		Észak Afrika nélkül
Amerikai Egyesült Államok	770	130	250	32.9	1.92		
Kanada, Alaszka és Új- fundland	1.120	10	385	34.4	38.50		
Északamerika összesen	1.890	140	635	33.6	4.54		
Délamerika	2.150	130	800	37.2	6.15		Közép-Ameriká- val és Nyugat Indiával
Közélkelet	940	390	200	21.3	0.51		Brit-Indiával
Japán	70	100	45	64.3	0.45		
Kína	690	430	50	7.2	0.12		
Távolkelet összesen	1.380	610	150	10.9	0.25		
Ausztrália	795	10	40	5.0	4.00		
Ausztrália körüli szigetek	315	80	200	63.5	25.00		Maláji félszi- gettel
Ausztráliai Szigetvilág összesen	1.110	90	240	21.6	2.67		Új Zeelanddaj
Összesen:	13.228	2.092	2.973	—	—		

II. A fatermelés és -fogyasztás mérlege.

T e r ü l e t e k	Növedék		Faszükséglet		Mérleg	
	hektár- ronként m ³	összesen millió m ³	egy lélekre m ³	összesen millió m ³	felesleg vagy hiány millió m ³	
Eurázia	1.0	450—650	1.2	265	+	300
Eurázia európai része . .	1.3	265	1.2	210	+	55
Középeurópa	3.0—3.5	75—90	1.0	115	—	40
Nyugateurópa	2.0	30	0.9	100	—	70
Földközi-tenger melléke .	3.0—4.0	135—180	0.8—0.9	140	+	0
Afrika	2.0	350	0.5	60	+	290
Amerikai Egyesült Államok	1.25	250	1.5	200	+	0
Kanada, Alaszka és Új- fundland	0.7	170	3.0	30	+	100
Északamerika összesen . .	1.0	420	1.65	230	+	100
Délamerika	3.0	1.200	1.2—2.0	130—260	+	1.000
Közélkelet	1.0	200	0.5	200	+	0
Japán	2.0—2.5	100	1.0	100	+	0
Kína	0.4	30—40	0.2	90	+	60
Távolkelet összesen	1.7	250	0.4	230	+	20
Ausztrália	1.0	30	1.0	10	+	20
Ausztrália körüli szigetek.	4.5	760	0.25	20	+	740
Ausztráliai Szigetvilág összesen	4.0	800	0.3	30	+	760

OKLEVELES FAGAZDÁK — NEMETORSZÁGBAN.

A német közoktatásügyi miniszter és a birodalmi erdőmester f. évi április hó 1-én kelt közös rendelete alapján az eberswalde-i erdészeti főiskolán ösztől kezdőleg különleges fagazdasági oktatás is lesz.

Tekintettel az erdészettel való szoros kapcsolatokra, nem volt szükség önálló főiskolai kar alakítására, a kiképzés a tantárgyak célszerű csoportosítása alapján történik.

A tanulmányi idő 6 félév elméleti oktatás és 7 hónapi — különböző üzemekben végzett — gyakorlati munka. Az előírt összes tantárgyból le-tett vizsga és a gyakorlat teljesítésének az igazolása után a hallgatók teljesértékű főiskolai oklevelet nyernek, amelyek alapján joguk van az „okleveles fagazda“ („Diplomholzwirt“) címet viselni.

A rendelet gondoskodott arról, hogy okleveles erdőgazdák néhány tárgyból tett különbözeti vizsga alapján a fagazdasági oklevelet is megszerezhessék. Hasonlóképpen: az okl. fagazdák kiegészítő tanulmányok alapján erdészeti oklevelet nyerhetnek.

A német birodalom ezzel az intézkedéssel is újabb jelentős fejlődési lehetőséget nyitott meg gazdasági élete számára. Mert kétségtelen, hogy a faipar és fakereskedelem egyetemi fokon való tanítása, illetőleg az erdészeti felső oktatással való szoros kapcsolata mind a két ágazatra csak termékenyítőleg fog hatni és további eredményes munkának veti meg a biztos alapjait.

A FA BEHATÓ VIZSGÁLATA ÉS JOBB FELHASZNÁLÁSA
— SVÁJCBAN.

A háborús viszonyok Sváje gazdasági életét is igen megrendítették. A külföldi nyersanyagok behozatala jóformán teljesen megszűnt, az idegenforgalom, mint kereseti forrás, már alig jön számításba és így a kis-zövetéses államnak a belföldi termelvények kihasználására és azok elő-nyösebb értékesítésére fokozott gondot kell fordítania.

Ezek között kétségtelenül a fa áll az első helyen. Az országnak ez a legfontosabb, kitűnő nyersanyaga azonban — a felelős kormánytényezők véleménye szerint — még korántsem részesül olyan méltánylásban, mint amilyent közgazdasági jelentősége megérdemelve.

A mostoha elbánásnak részben az az oka, hogy Svájc erdeinek csak csekély hányada magánbirtok, legnagyobb részük a községek tulajdonában van. A gazdálkodásnál tehát a vállalkozó szellem és a nagyobb nyereségre való törekvés alig érvényesül, aminek megint természetes következménye, hogy sem a több-, sem a jobbtermelés szempontjai nem kerülnek annyira az előtérbe, mint olyan államban, ahol nagyobb magántőke is fekszik az erdőgazdaságban.

Néhány évvel ezelőtt már több kísérlet is történt a helyzet megváltoztatására és a svájci erdőbirtokosok szövetségének, valamint a „Lignum“ nevű faipari érdekeltségnek a megalapításával nemcsak a fa kihasználása és értékesítése terén állott be számottevő javulás, hanem a fának, mint nyersanyagnak behatóbb vizsgálatok alapján való fokozott feltárását is komoly lépések vitték előre.

Ezt a mozgalmat a svájci kormány jelenlegi feje, *Etter* szövetségi tanácsos is teljes erejével támogatja. A megfelelő alkalmazásnak az anyag minél tökéletesebb ismerete az előfeltétele és ehhez további kiterjedt természettani és vegyi elemzésekre van szükség, amelyek viszont jelentős költségeket igényelnek. Miután pedig a jobbértékesítés ma Svájc számára szinte életkérdés, *Etter* tanácsos a tudományos vizsgálatokhoz szükséges anyagi fedezetet az érdekelt erdőbirtokosok és fakereskedők bevonásával kívánja előteremteni. Mégpedig úgy, hogy kormányrendelet alapján a kitermelésre engedélyezett minden m³ fát 0.20 és minden eladott m³ fát 0.30 sv. frank illetékkel kíván megterhelni. Az így begyűlt összeg hova fordítása ügyében egy az összes érdekeltségek kiküldötteiből álló bizottság fog dönteni.

A példa igen figyelemreméltó és véleményünk szerint minden nehézség nélkül követhető lenne...!

NAGY ERDŐSÍTÉSEK — SPANYOLORSZÁGBAN.

A középkori spanyol nagyhatalom fokozatos lehanyatlásának az egyik legjelentősebb oka kétségtelenül az erdők pusztulásával járó gazdasági nehézségek növekedése és a lakosság fokozatos elszegényedése volt.

A rendszeres gazdálkodás külföldi példái már a század elején az erdő közgazdasági jelentőségének a felismeréséhez vezettek Spanyolországban is, de az évtizedeken át tartó belpolitikai zavarok közepette egyik kormány sem talált időt és módot arra, hogy a múlt bűneinek a jóvátételére megfelelő intézkedéseket tegyen.

Franco tábornok nemzetépítő munkájác az érdem, hogy a még ezer sebből vérző Spanyolország máris olyan erővel lát neki a legsürgősebb hiányok pótlásának, amely minden elismerést megérdemel.

Az ország 20 millió ha-nyi erdőterületből ezidőszereint ennek alig ¼ része van gazdaságilag kielégítő állapotban, a többi (15.000.000) az erdő nevet sem érdemli meg, mert nem egyéb sínylevél, ritka sarjállományoknál, és teljesen értéktelen bokrosoknál, amelyek évente és holdanként 1 m³ növevényt sem adnak.

A nagy állami kopárfásítási tervzetet egyelőre a fában leginkább szűkölködő 35 tartományt öleli fel és 180.000 ha-nak néhány éven belül való befásítását tűzte ki céljául.

A tavaly megindított munka során 50 millió esemetét osztott ki a kormány teljesen díjtalanul és 10.000 ha kopár terület erdősítése hiánytalanul sikerültnek tekinthető.

A TAGSÁGI OKLEVÉL FELÚJÍTÁSA.

Egyesületünk 1920. óta egyszerű értesítéssel pótolta a felvételt igazoló, alapszabályszerinti tagsági oklevelet, mert amikor a világháború előtt készült lapok elfogytak, nem volt fedezet a tetemes költséget igénylő új oklevelek kinyomtatásához.

A szükségmegoldást állandóan méltatlannak éreztük egyesületünk multjához, de valahányszor megkíséreltük a régi rend visszaállítását, váratlan kiadások mindannyiszor megakasztották a terv megvalósítását. Talán tagtársaink sem gondolnak rá, hogy egyesületünk ez év december hó 9-én tölti be *fennállásának a 75. évét.*

A jubileumot illő keretek között kívántuk megünnepelni, de a fenyesebb külsőségekről — a kassai díszközgyűlésről — a komoly időkre és a gazdasági nehézségekre való tekintettel le kellett mondanunk.

Ami csekély anyagi erőnkből telik, azt *maradandó* emlékek létesítésére fordítjuk. Így kerülnek már a közeljövőben t. Olvasóink elé azok a különkiadványok, amelyeknek a költségeit igazgató-választmányunk engedélyezte.

Elnök Urunk óhaja volt, hogy újítsuk fel végre a tagsági oklevelet is ebben az évben, ha nagyobb megterhelést nem jelent számunkra.

Miután a soproni kitűnő *Röttig-Romwalter* nyomdával sikerült kedvező megállapodást létesítenünk, készséggel teszünk eleget ismét alapszabályszerinti kötelességünknek és minden újonnan belépett tagunk ezentul az előírt oklevélben kapja meg az egyesülettől tagságának az igazolását.

Az oklevél felújításánál — a hagyományok tiszteletében — teljesen a régi mintát vettük alapul, annál is inkább, mert a nemesrajzú két kép az oklevél művészi értékét is jelentősen emeli.

Gondoltunk azokra is, akik súlyt helyeznek rá, hogy az egyszerű levelet olyan irattal cseréljék ki, amely az itt bemutatott patinás alakban hirdeti a világ leghíresebb erdőgazdasági érdekképviselőivel vállalt közösségüket.

Tagsági oklevelet pótlólag bárki igényelhet, aki a felvétele ügyében

határozatot hozó igazgatóválasztmányi ülés napját, illetőleg az erről küldött értesítés keltét velünk közli.

Nyers kiadásaink és a postaköltségek megtérítése fejében mindössze 3 pengő befizetését kérjük.

ÚJABB ADOMÁNYOK A SOPRONI DIÁKMENZÁRA.

Piret De Bihaïn Viktor báró	5.— P
Országos Erdészeti Egyesület	400.— „
Károlyi Imre gróf	100.— „
Sárközy László dr.	20.— „
Prónay József	50.— „
Herceggprimási Uradalom	500.— „
Esztergomi Székesfőkapitány	50.— „
Albrecht kir. herceg	200.— „
Waldbott Kelemen báró	200.— „
Pallavicini Alfonz Károly örgróf	100.— „
Gróf Teleki Tíborné	100.— „
Báró Bánffy Család Erdőuradalma	200.— „
Baththyány Strattmann László herceg	100.— „
M. Kir. Földművelésügyi miniszter	2.000.— „
Egri Főkapitány és Papnevelő Intézet	100.— „
Apor Vilmos báró	500.— „
Bikszádi Általános Faipar Rt.	50.— „

Összesen: 4.675.— P

Mult hónapi kimutatásunk: 2.705.— P

Eddigi gyűjtésünk: 7.380.— P

Megjelent:

Z. Csekme László:

„Haszonfáink feldolgozásáról“
című fűrészipari munkája.

Ára 3 P + 20 fillér portóköltség.

Előfizetőink 2 P (+ 20 fillér kedvezményes áron kaphatják. Megrendelhető: az Országos Erdészeti Egyesületnél. (Budapest, V., Alkotmány-utca 6.)

Minden tagunknak díjtalanul megküldjük.

A rend kedvéért!

Nagyon kérjük t. olvasóinkat, szíveskedjenek a magyar erdőtisztikar tagjainak **név-, cím-, rang- és lakásváltozását** nekünk minden alkalommal bejelenteni, *hogy mindenkinek megadhassuk, ami őt illeti.*

Az „Erdészeti Lapok“ esetleg **elveszett példányainak a pótlását** is csak akkor vállalhatjuk, ha t. tagtársaink és előfizetőink **cím- és lakásváltozásukat** velünk idejében közlik.

Kérjük azonban, hogy a **pótlás iránti igényüket** az illető füzet megjelenése után **két héten belül** szíveskedjenek bejelenteni, mert később nem áll módunkban a kért füzeteket díjtalanul megküldeni.

Az „Erdészeti Lapok“ 1941. évi VIII. füzetének a HIRDETÉSEI.

A petit betűs vagy táblázatos hirdetések díja milliméterenkint
60 fillér. A legkisebb hirdetés ára 5 P. A támpéldány ára drbonként 2 P.

Erdőmérnök, hosszabb gyakorlattal, állását változtatná. Szaktanácsadói megbízást is vállalna. Megkereséseket a kiadóhivatalba kér „Erdőgondnok“ jelígyére. (952. sz.)

Erdőmérnököt, nőtlent, keresünk f. évi október 1-re. A fizetési igényeket tartalmazó pályázatokat kérjük „Kisterenyi uradalom“, Kisterenye címre. (1008. sz.)

Keresünk szakiskolát végzett **főerdőőrt** és **vadőrt** felvételre. A pályázatok egyszerű bizonyítvány-másolatokkal *Bikszádi Általános Faipar Rt., Szatmárnémeti, Eötvös-utca 1* címre küldendők. (1040. sz.)

Erdőőr fia, 19 éves, jómegjelenésű, bátor fiú erdőgazdasági és vadászati ismeretei gyarapítása céljából **gyakornoki** elhelyezkedést keres. Címe *Varga Rudolf* Nyírád. Zala vm. (1046. sz.)

10 éves vezető-erdéshi gyakorlattal állást keres nős, kétgyermekes **erdéshi**. Jelenleg fűrészüzem-vezető, állását főcserélne magánuradalmi vezető-erdéshi állással. Címe: „Erdéshi“ Csurgó, Sárközi-utca 23. szám. (988. sz.)

ERDÉSHETI MAGNAGYKERESKEDÉS

és csemetekerti cég

KEINER REZSŐ

okl. erdőmérnök

Budapest, I., Fery Oszkár-utca 34.

Távbeszélő:

155-641

Sürgőnycim:

KEINERMAG BUDAPEST

(Keresztény cég)

*AJÁNLOK: fenyő- és lombfa-magvakat,
kocsányos-, kocsánytalan- és csermakkot
fenyő- és lombfa-csemetéket.*

VESZEK: tűzifát, szerfát, fűrészhanyagot.

"SILVA" ERDŐGAZDASÁGI VÁLLALAT

Thiringer János okl. erdőmérnök
KÖRMEND

Erdeimag - nagykereskedés.

Magpergetőgyár. ♦♦ Csemetekertek.

Központ: Körmend, távb.: 52 ● Fióktelep: Zalaegerszeg, távb.: 19

Ajánl: Kiváló minőségű, elismert legmagasabb csiraképességű, saját pergetésű **fenyőmagvakat**, hazai és szlávóniai származású **tölgy- és csermakkot**, mindennemű **erdészeti és gyümölcsmagvakat** erdőgazdaságok, gyümölcsfaiskolák és kertészetek részére. Mindennemű **erdei csemetéket, díszfenyőket, dísz- és sorfákat, díszcserjéket, rózsákat, gyümölcsvadoncokat és gyümölcsfákat**, valamint az összes egyéb **faiskolai termelvényeket** saját nagykiterjedésű és mintaszerűen kezelt csemetetelepeiről.

A **PICETOL** vadragás elleni védőszer magyarországi kizárólagos kép

A Magyar Faiskolai Szövetség tagja.

Lángos Lajos okl. erdőmérnök — hites birtokrendező mérnök Rozsnyó
műszaki tervezési irodája:

Ingtatlanok felosztása, határ- és birtokrendezési munkálatok.

Erdőbecslések, erdőgazdasági üzemtervek készítése. Erdészeti szak-
tanácsadói teendők ellátása.

Erdei utak és vasutak, erdei vasúti hidak fa-, vas- és vasbeton tartó-
szerkezettel, erdei csúsztatópályák, különleges erdészeti szállítási berende-
zések, valamint erdészeti magasépítmények tervezése. (819. sz.)

ERDEI-, FEKETE-, LÚC-, JEGENYEFENYŐT,

VÉKONY GÖMBÖLYEGFÁT VEZETÉKOSZLOPOK

céljaira 7—8 méter hosszúságtól felfelé minden hosszban kész-
pénzfizetés ellenében magas áron vásárolunk. Ajánlatokat kérünk

„UNA“ Faértékesítő rt., Bpest V, Deák Ferenc-u. 6.

(Távbeszélő: 183—856*) szám alá.

Erdőgazdasági szakiskolát végzett 36 éves erdész, aki jelenleg is egy nagyobb uradalomban teljesít szolgálatot, önálló erdészeti állást keres. Címe: *Takács Károly* Budapest, X., Rákoskereszturi erdészlak. (1037. sz.)

*Mindenféle tűzifát, szec-
fát, valamint tüzi- és szec-
fatermelést a legelőnyö-
sebb egységeken minden
mennyiségben vásárolunk*

P R O M E T H E U S FA, SZÉN ÉS KOKSZ RT.

(azelőtt WINTER HERMANN RT.)

Budapest, V., Vilmos császár-út 72. Tel.: 1-112-69

Erdész, középfokú iskolai végzettséggel, könyvelésben és gépírásban jártas, 10 évi, az erdészeti munkakör minden ágára kiterjedő nagy gyakorlattal, bármely szakmába vágó megfelelő munkakörben alkalmazást keres, avagy kisebb erdőgazdaság kezelését vállalná. Címe: *Erdész*, Kíspeszt, Deák Ferenc-utca 38/b. (1022. sz.)

FAELADÁSI HIRDETMÉNY.

Széleslonka község (Máramaros vm. taracvölgyi járás) volt úrbéresi erdőbirtokossági társulata 1941 szeptember hó 2-án d. e. 10 órakor Alsó-neresznicén a községházán tartandó, zárt írásbeli ajánlatokkal egybekötött, szóbeli nyilvános árverésen eladja a Széleslonka határában fekvő erdőbirtoka 7. számú erdőrésztetének a déli részén és a 8. számú erdő-
részben rendes évi és rendkívüli fahasználatra tarvágással kijelölt, összesen mintegy 90 kat. hold területen levő 14.287 m³-re becsült, tővön álló bükk-szerszám és tűzifát.

A kikiáltási ár: 42.600.— P. A bányapénz 8000.— P.

A kikiáltási áron alatti és utóajánlatokat nem fogadunk el.

Az árverés feltételei megtekinthetők a m. kir. erdőfelügyelőségen Huszton és alulirotnál.

Széleslonka, 1941. évi július hó 31-én.

Dudla László s. k.,

volt úrbéresnek erdőbirtokossági
társulatának elnöke.

EGRI ERDŐ ÉS FAIPAR R. T.

Fűrészek: Felnémet, Gyöngyös.

Alapítása: Gyöngyösi Parkettagyár k. f. t.

Parkettagyár: Gyöngyös.

Központ: Budapest, V., József nádor-tér 1.

Távbeszélő: 18-33-97., 18-33-91.

Távirat im: EGERFA.

VERSENYTÁRGYALÁSI HIRDETMÉNY.

A kalocsai érseki uradalom jóságigazgatósága gémesi dunaparti rakodóján 642300 m³ kanadai nyár, 6490 m³ fekete nyár és 2820 m³ akác rönkö eladására hivatalos helyiségében (Kalocsa, Szentháromság-tér 4.) 1941 augusztus hó 22-én d. e. 11 órakor zárt ajánlati versenytárgyalást tart.

A tárolt faanyag közvetlen hajóba rakható.

A részletes árverési feltételek Kalocsán az erdőhivatalnál betekintethetők, vagy válaszbélyeg ellenében ugyanott igényelhetők.

Kalocsa, 1941 augusztus 7.

(1064. sz.)

Érsekuradalmi Jóságigazgatóság.

KERESZTÉNY CÉG!

Erdei vetőmagvak: erdei-, fekete-, vörös-, jegenye- és lúcfenyő, szavatolt legmagasabb csíráképesseggel! Akác-, gledi-csia-, korai-, hegyi- és zöldjuhar, magas-kőrís-, éger-, gyertyán és szelidgesztenye.

Kocsánytalan
és kocsányos

tölgy-makk!

Cser-makk!

Bükk-makk!

KÖSZEGI FENYŐMAGPERGETŐ ÉS FAISKOLÁK
WÄCHTER GYULA ÉS FIA, KÖSZEG, Vas vm.
Távbeszélő: 42. sz. a déli órákban és esti 6 órától 46. sz.
Sürgőny-cím: Magpergető Kőszeg. — Postafiókár-képzőár 24127. sz.

**Erdeiészeti
csemeték:**

erdei-, fekete-, lúcfenyő, vörös-,
sima-, jegenye-, ezüst- és
Douglas-fenyő. — Akác-,
tölgy-, cser-, éger-, magas-
kőrís-, nyír-, gyertyán- és
bükkcsemeték **első-
rendű minőségben!**

Gyümölcsvadoncok, sorfák, diszfenyők, diszbokrok!

Kérjen ajánlatot.

A MAGYAR FAISKOLAI SZÖVETSÉG TAGJA.

ALAPÍTÁSI ÉV 1919.

VADÁSZTERÜLET BÉRBEADÁSA.

Széleslonka község (Máramaros vm. taracsvölgyi járás) volt úrbéreseinek erdőbirtokossági társulata 1941. évi szeptember hó 2-án d. e. 11 órakor, Alsóneresznicén a községházán tartandó zárt írásbeli ajánlatokkal egybekötött szóbeli nyilvános árverésen bérbeadja a Széleslonka község határában fekvő 4711.2 kat. föld államerdészeti kezelésben lévő erdőbirtokán gyakorolható vadászati jogot.

A kikiáltási ár 60 P. évi bér. A bánatpénz 72 P.

Kikiáltási áron aluli és utóajánlatokat nem fogadunk el.

Az árverési feltételek megtekinthetők alulirotnál és a m. kir. erdőfelügyelőségnél Huszton a hivatalos órák alatt.

Széleslonka, 1941. évi július hó 30-án.

Dudla László s. k.,

(1030. sz.)

a volt úrbéressek erdőbirtokossági társulatának az elnöke.

170.771/1941. V. K. M. VIII. 2. szám.

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY.

A kezelésem alatt álló közalapítványok erdőgazdaságainál jelenleg üresedésben lévő három, a X. fizetési osztály 3. fokozata szerint járó illetményekkel egybekötött erdőtisztai állás betöltésére pályázatot hirdetek.

Pályázhatnak az 1935:IV. t.-e. 47. §-ában megkívánt szakképzettségű s az ott megjelölt feltételeknek megfelelő okleveles erdőmérnökök.

A pályázati kérelmekhez eredetiben, vagy hiteles másolatban a következő okmányokat kell csatolni:

1. Születési anyakönyvi kivonat.
2. Hatósági erkölcsi bizonyítvány.
3. Hatósági orvosi bizonyítvány.
4. Erdőmérnöki oklevél.
5. Az előző szolgálatot, vagy szolgálatokat igazoló okirat.
6. Katonai szolgálatra vonatkozó okirat.
7. Annak az igazolására vonatkozó okiratok, hogy a pályázó nem esik az 1939:IV. t.-e. (Zsidótörvény) hatálya alá.
8. Abban az esetben, ha a pályázó a magyar állam jelenlegi területén kívüli helységben született, állampolgársági bizonyítvány.

Az elfogadott pályázók kir. közalapítványi erdőmérnökgyakornokokként lépnek szolgálatba, a gyakornoki és a X. fiz. oszt. 3. fokozata szerint járó illetmények közötti különbözetet azonban szolgálatuk megkezdésétől 1941. évi december hó 31-ig személyi pótlékként fogják megkapni, 1942. évi január hó 1-ével pedig kir. közalapítványi segéderdőmérnököknek lépnek elő.

A pályázati kérvényeket 1941. évi szeptember hó 15-ig kell a vezetésem alatt álló minisztérium VIII. 2. ügyosztályánál (Budapest, V. gr. Klebelsberg-utca 16. III. 42. sz.) benyújtani. Hiányosan felszerelt, valamint elkésztetlen beadott pályázati kérelmek figyelmen kívül maradnak.

Budapest, 1941. évi július hó,

(1029. sz.)

M. Kir. Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter.

VERSENYTÁRGYALÁSI HIRDETMÉNY.

A M. Kir. Honvéd „Ludovika” Akadémia 1000 q hazai termelésű I. rendű kemény hasábtűzifa szállítására nyilvános versenytárgyalást hirdet.

Az ajánlatokat 1941. évi szeptember hó 10-én 8 órára kell az Akadémiához benyújtani, ahol a részletes feltételek is megtekinthetők. (1007. sz.)

Erdőgazdasági szakiskolát végzett 35 éves róm. kath. vallású, katonai szolgálatának eleget tett **erdész**, 15 éves gyakorlattal, állást változtatna. Gyakorlati szolgálatából egy évet Kárpátalján töltött s jelenleg Erdélyben működik. A szíves megkereséseket a kiadóhivatalba kéri. (1073. sz.)

A Pécsi Püspökségi Uradalom keres igazoltan róm. kath. vallású, erdőmérnöki oklevelet nyert, az erdőkiternelés és erdősítés, valamint a vadászat és általában az erdészettel kapcsolatos összes teendőkből teljesen jártas és gyakorlott kezelő **erdőmérnököt** és egy okleveles **erdőmérnökgyakornokot**, akinek némi gyakorlata van. Az ajánlati kérvényeket életleírással és megfelelő, hitelesíttetlen másolattal felszerelve (amelyek vissza nem kérhetők) a *Pécsi Püspöki Uradalom Jóságigazgatóságához* (Pécs, Papnevelde-ucta 11) kell beküldeni. Személyes jelentkezés csak meghívásra, amikor is az eredeti okmányok bemutatandók. (1074. sz.)

PÁLYÁZATI HIRDETMEY.

A 7800/1940. M. E. számú rendelet 14. §-ának 3. pontjában foglalt jogkörömben, az állami rendszerű XI. fizetési osztály szerinti illetmény-nyel, 36 pengő havi városi pótilletménnyel javadalmazott, nyugdíjjogosultsággal egybekötött városi **segéderdőtiszt** állásra czennel pályázatot hirdetek az alábbi feltételek mellett.

1. A pályázónak magyar állampolgárnak kell lennie és ezt állampolgársági bizonyítvánnyal kell igazolnia.

2. Képzettségét — amelyet az 1935:IV. tc. 48. §-a szabályoz — eredeti okirattal kell igazolnia.

3. A pályázati kérvényhez csatolni kell:

- a) születési anyakönyvi kivonatot,
- b) újkeltű (6 hónapnál nem régebbi) hatósági erkölcsi bizonyítványt,
- c) a pályázó egészségi állapotát feltüntető tisztiorvosi bizonyítványt,
- d) pályázónak igazolni kell, hogy nem áll az 1939:IV. tc. hatálya alatt.

4. A már állami, vagy más közhatósági szolgálatban állóknak az állampolgárságot igazolniuk nem kell, pályázati kérvényükhöz pedig erkölcsi és tisztiorvosi bizonyítványt sem kell csatolniuk.

5. Az eddigi gyakorlatot szolgálati bizonyítvánnyal kell igazolni.

6. A pályázati kérvényeket hozzám kell címezni és 1941. évi augusztus hó 31-én déli 12 óráig hivatalomnál kell beadni.

Marosvásárhely, 1941. évi augusztus hó 6. napján.

Dr. Májay Ferenc s. k.
polgármester.

(1072. sz.)

PÁLYÁZATI HIRDETMEY.

A Börzsöny-hegységben vásárolt 2000 kat. holdas erdőbirtokon f. évi szeptember hó 1-ével a következő állások kerülnek betöltésre:

Kezelő erdész.

Feltételek: Erdőgazdasági szakiskolai végzettség, az erdészlet minden ágában és az irodai munkában való megfelelő jártasság, amelynek

alapján az erdőkezelő — a szaktanácsadó erdőmérnök irányítása mellett — a gazdálkodás, összes helyi teendőit, valamint az anyag- és pénzkezelést felelősség mellett vállalni tudja.

Pénzbeli javadalmazás: Havi 150 pengő kezdőfizetés. Családi pótlék gyermekenkint, 14 éves korig, havi 10 pengő.

Természetbeni járandóság: 2 szoba konyhás lakás, 30 ürméter dorongfa, legelő 2 tehénre és 2 anyadisznóra egy évnél nem idősebb szaporulatokkal, 4 kh. rét vagy 40 q széna, 2 kh. szántó vagy ennek pénzbeli megváltása, 200 négyszögöl kert, évenként egy öltöny ruha, kalappal és bakancsal, négyévenként egy köpeny.

Erdőőr.

Feltételek: Erdőőri szakvizsga, az erdőnevelés, erdővédelem és erdőhasználat, valamint a vadászat terén több évi gyakorlat.

Pénzbeli javadalmazás: Havi 70 pengő kezdőfizetés. Családi pótlék gyermekenkint 14 éves korig havi 5 pengő.

Természetbeni járandóság: 1 szoba-konyhás lakás, 20 ürméter dorongfa, legelő 1 tehénre és 1 anyadisznóra egy évnél nem idősebb szaporulatokkal, 2,5 kh. rét vagy 25 q széna, szántó, kert és ruházat, mint fent.

40 évesnél nem idősebb, nős vagy családos pályázók az eddigi szolgálatukat is igazoló, egyszerű bizonyítvány-másolatokkal és egyéb személyi okmányaik egyszerű másolatával felszerelt pályázatukat *csakis posta útján* a következő címre küldjék be: *Gróf Hadik Antalné*, Budapest, IX., Ipar-utca 15—21. szám.

MEGVÉTELRE keressük az alant felsorolt folyóiratok egyes füzeteit, illetőleg kötetait:

Aquila I—V. (1894—1898) évfolyamait.

Erdészeti Kísérletek XX. (1918) teljes évfolyamát egy, és 3—4. füzetét két példányban.

Erdészeti Lapok X. (1871) évfolyamát két példányban.

Erdészeti Ujság IX. (1904, 1905) évfolyamát.

Erdészeti Zsebnaptár I—III. (1881—1883.) és XXXVI—XXXVIII. (1917—1919.) évfolyamait.

Kárpáti Vadász V. (1931) évfolyamának 6. füzetét.

Kertészeti Szemle II. (1930) évfolyamának 1—6. füzetét (tartalomjegyzékekkel) és III. (1931) évfolyamának 8—9. füzetét.

Kísérletügyi Közlemények I—XV. (1898—1912), XXVIII. (1925) évfolyamait. XVI. (1913) évfolyamának 1. füzetét.

Nimród IV. évfolyamát (1916).

Revista Pădurilor XXIV—XXXIII. (1911—1921) és XV. (1901), valamint XVIII. (1904) és XIII. (1899) évfolyamait.

Természettudományi Közöny XLVIII. (1916) évfolyamát.

Vadászat I. (1918) évfolyamát.

VII. (1924) évfolyamának 15., 18. és 21. füzetét.

VIII. (1925) évfolyamának 2. és 23—24. füzetét.

Vadászat és Allatvilág I—VIII. (1899—1906); X. (1908); XII. (1910) és XVII—XVIII. (1916—1917) évfolyamait.

Vadászlap I—XVIII. (1880—1897) évfolyamait.

Vadászat (Halászat, Weekend, Turisztika) I—II. (1933—1934) évfolyamait.

Vizügyi Közlemények IX. (1919) évfolyamát és az V. (1915) évfolyam 4. füzetét.

Országos Erdészeti Egyesület.

A m. kir. közellátási miniszter 202.931/1941. sz. leirata a tűzifának a fuvarozó kiskgazdák részére történő kiszolgáltatása tárgyában.

Az Országos Erdészeti Egyesületnek,

Budapest, V., Alkotmány-u. 6.

Utalással fenti tárgyban hozzám intézett beadványára, az Egyesületet az alábbiakról értesítem:

A fogyasztói vásárlási könyv rendszeresítése tárgyában kiadott 201.000/1941. K. M. sz. rendelet 1. §-a csupán a fogyasztó tekintetében rendelkezik akként, hogy részére a rendelet hatálya alá eső közszükségleti cikkek — ezek közt a tűzelőanyag — csak a vásárlási könyvbe bejegyzés mellett szolgáltatható ki.

Ennélfogva termelő által tűzifának olyan fuvarozó kiskgazda részére kiszolgáltatása, aki ezt nem saját szükségletének fedezésére, hanem továbbadás céljából szerzi meg, a fuvarozó kiskgazda vásárlási könyvébe bejegyzés nélkül történhetik.

Budapest, 1941. évi június hó 14-én.

A miniszter rendeletéből:

Dr. vitéz Révy s. k.,
miniszteri titkár.

A m. kir. földművelésügyi miniszter 158.120/1941. F. M. sz. rendelete a vadászat szabályozásáról szóló 3940/1941. M. E. számú rendeletnek a Magyar Szent Koronához visszacsatolt keleti és erdélyi országrészen való végrehajtása tárgyában.*

A Magyar Szent Koronához visszacsatolt keleti és erdélyi országrészen a vadászat szabályozása tárgyában kibocsátott 3.940/1941. M. E. számú rendelet 9., 11. és 14. §-aiban foglalt felhatalmazás alapján a következőket rendelem.

A vad védelme és gondozása.

1. §. A vadászati jog tulajdonosa, haszonélvezője, haszonbérletje (a továbbiakban vadászatra jogosult) a vad gondozására és védelmére az alábbi kötelezettségeket tartozik teljesíteni:

a) fővadás (szarvas, dämvas) és őzállománnyal rendelkező vadászterületeken a fővad és őz téli etetéséről gondoskodni, ezeknek a vadaknak téli tartózkodási helyein 2000 kat. holdankint legalább egy-egy állandó fedett vadetetőt felállítani és minden év október hó 15. napjától kezdődőleg megfelelő takarmánnyal ellátni;

b) a beerdősült területen 500 kat. holdankint egy szótot felállítani és jókarban tartani;

c) mezőgazdasági művelés alatt álló azokon a területeken, ahol a fogaly és a fácán számottevő vadállományt képez, ezeknek téli etetéséről minden év november hó 1. napjáig 500 kat. holdankint egy-egy etető felállítása és ennek ezen időponttól kezdődően megfelelő eleséggel (szemes-takarmánnyal) való ellátása által gondoskodni;

d) nagy havazás esetében azokon a területeken, amelyekeken jelentősebb nyúlállomány van, ezek etetéséről megfelelő takarmány kihelyezéseivel gondoskodni.

2. §. A vadászatra jogosult köteles a kártékony szőrmés és szárnyasvadat, kóborkutyát és macskát irtani és amennyiben szükséges a 23.542/1895. B. M. (Rendeletek Tára, 1895. évfolyam, 231. oldal) és a 77.686/1922.

* Megjelent a „Budapesti Közlöny” 1941. évi június hó 17-i 135. számában

B. M. (Rendeletek Tára, 1922. évfolyam, 251. oldal) számú rendeletekben előírt övőrendszabályok betartása mellett, méreggel is pusztítani.

A vadőri szolgálat.

3. §. (1) A vadászatra jogosult köteles vadászterületének megfelelő őrzéséről gondoskodni és ezen célból, amennyiben a vadászterület a 4000 kat. hold nagyságot eléri, úgy egy, minden további 4000 kat. hold után pedig még egy-egy, lehetőleg szakvizsgázott és a hatóság által felesketett vadőrt alkalmazni.

(2) A vadászatra jogosultnak egymással összefüggő vadászterületei a vadőrök létszámának megállapításánál egy vadászterületnek tekintendők akkor is, ha azok több község határában fekszenek.

(3) Vadőr csak az lehet, akinek erre a lakóhelye szerint illetékes elsőfokú közigazgatási hatóság engedélyt ad. Az elsőfokú közigazgatási hatóság ezt az engedélyt csak abban az esetben adhatja ki, ha a vadőrként alkalmazandó egyén ezt a foglalkozását élethivatásként gyakorolja és a lakóhely szerint illetékes hadtestparancsnokságnak a vadőrként való alkalmazás ellen állambiztonsági szempontból észrevétele nincs.

(4) Vadásztárs vagy vadásztársasági tag vadőrként nem alkalmazható.

(5) Ha a vadászterület nagysága a 4000 kat. holdat nem éri el, vadőrként a községi erdőőrt vagy mezőőrt is lehet alkalmazni.

A vadászati jog gyakorlásáról.

4. §. (1) A vadászatot a vadászati tilalmi idők betartása mellett azzal a korlátozással lehet gyakorolni, hogy siketfajd, nyirfajd, őz, szarvas, zerge, muflon, dämüvad, medve és hiúz csak a földmívelésügyi miniszter által jóváhagyott lelövési kereten belül ejthető el.

(2) A vadászatra jogosult az előbbi bekezdésben említett vadakról minden év március hó 15. napjáig, a vadászati felügyelőhöz vadfajonként és ivaronként elkülönítve — április hó 1. napjától a következő év február hó 15. napjáig terjedő vadászati időnyre szóló — lelövési tervezetet köteles benyújtani. Ha a vadászatra jogosult a vadlelövési tervezetet ezen határidő után nyújtja be, a földmívelésügyi miniszter a lelövési keret megállapítását elutasíthatja. Arra az (1) bekezdésben említett vadra, amelyre vadlelövési keret nincs megállapítva, a vadászatot gyakorolni tilos.

(3) A vadlelövési tervezeteket a vadászati felügyelő minden év április hó 1. napjáig, illetőleg annak benyújtásától számított nyolc nap alatt köteles véleményes javaslatával a földmívelésügyi miniszterhez felterjeszteni.

(4) A földmívelésügyi miniszter a vadlelövési keretet a vadászati, valamint a mező- és erdőgazdasági érdekek figyelembevételével állapítja meg.

(5) Amennyiben a vadászatra jogosult a vadlelövési keretben megállapított szarvastehén-, dämütehén- és őzsuta-mennyiséget nem lövi ki, úgy a következő vadászati időnyre szóló vadlelövési keretben a szarvasbika, dämübika és őzbak lelövését ennek megfelelően csökkenteni lehet.

(6) A vadászatra jogosult az elejtett, valamint más módon elpusztult vadakról és a befogott élővadakról kimutatást vezetni és azt a vadászati felügyelőnek minden év március hó 15. napjáig bemutatni tartozik.

5. §. (1) Általánosságban tilos:

a) fényszóró alkalmazásával vadászni;

b) mindennemű csilks vadra és medvére söréttel és póstával vagy vágott ólommal — beleértve a kegyelemlövést is — löni;

c) repülőgépről, gépkocsival, általában motoros járművel vadászni;
 d) vonuló vízivad kivételével hasznosvadra lesgödörből vadászni;
 e) leshelyet (magas lest) a szomszédos terület határáról számított 200 méteren belül felállítani;

f) vaddisznó kivételével esülkösvadra hajtóvadászatot tartani;

g) kopóval vagy más hajtó ebbel vadászni.

(2) A vadászati felügyelő javaslatára a törvényhatóság első tisztviselője a 2000 kat. hold vagy annál nagyobb kiterjedésű vadászterületeken a vaddisznó vadászához az ú. n. vaddisznós-kutya használatát megengedheti.

(3) Az apróvadás (fogoly, fácán, nyúl) terület ugyanazon részén ugyanazon fajta hasznosvadra vadászati időnyenként (4. §. (2) bekezdés) csak egy hajtóvadászatot szabad tartani.

(4) Minden apróvadás területnek egynegyed részét vadászati időnyenként váltakozva kíméleti területnek kell kijelölni. A haszonbérbeadott apróvadás területeknek egyharmad részét kell a haszonbérleti idő utolsó évében kíméleti területnek kijelölni. A kíméleti területeken hasznosvadra vadászni tilos.

6. §. (1) A vadászatra jogosult köteles minden sebzett esülkösvadnak vadászterületéről való kiváltását, a kiváltás helyének megjelölésével annak a vadászatra jogosultnak bejelenteni, akinek területére a sebzett esülkösvad átváltott.

(2) Sebzett vadnak idegen területen való követése (utánkeresése) csak az érdekelt szomszédos területek vadászatra jogosultjainak kölcsönös írásbeli megegyezése esetében van megengedve.

(3) A vadászatra jogosult a jelen rendelet hatálybalépésének napjától számított egy év letelte után az 5000 kat. hold vagy ennél nagyobb kiterjedésű fővadás területen egy vérebet, illetőleg vércsapásra bevezetett mindenest vizslát vagy tacskót köteles tartani.

7. §. (1) Valamely vadászterületen nem honos vadfajtaának telepítése a földművelésügyi minisztertől engedélyt kell kérni.

(2) Ha valamely területen vadvész lép fel, azt a vadászatra jogosult a vadászati felügyelőnek és az illetékes elsőfokú állategészségügyi hatóságnak haladéktalanul bejelenteni köteles.

A vadászterületek haszonbérbeadása.

8. §. (1) Valamely ingatlan akkor képez önálló vadászterületet, ha:

a) az ingatlan kiterjedése összefüggően legalább a 200 kat. holdat, illetőleg havasi jellegű községekben legalább a 2000 kat. holdat eléri;

b) az ingatlan 200 kat. holdnál, illetőleg havasi jellegű községekben 2000 kat. holdnál kisebb ugyan, de azt olyan kerítés veszi körül, amely a vad- ki- és beváltását megakadályozza;

c) az ingatlan legalább 50 kat. hold, illetőleg havasi jellegű községekben legalább 500 kat. hold kiterjedésű és a közvetlen szomszédos ingatlanokkal egyesítés folytán oly közös vadászterületet alkot, amelynek kiterjedése összefüggően a 200 kat. holdat, illetőleg a 2000 kat. holdat eléri.

(2) Az előbbi bekezdés c) pontjában foglalt rendelkezések a községek (városok) tulajdonában lévő ingatlanokra nem vonatkoznak.

(3) Az (1) bekezdés rendelkezései értelmében önálló vadászterületet nem képező, valamint a község (város) tulajdonában lévő ingatlanoknak vadászati jogát — ezen utóbbiak területének terjedelmére való tekintet nélkül — haszonbérbe kell adni. Az (1) bekezdés rendelkezései értelmében önálló vadászterületet nem képező ingatlanok vadászati jogát a község (város) tulajdonát képező ingatlanok vadászati jogával együttesen kell haszonbérbe adni.

(4) Ha az előbbi bekezdés értelmében együttesen haszonbérbe adandó vadászterületek, illetőleg az ilyen vadászterületek egyes összefüggő részeinek kiterjedése a 200 kat. holdat, illetőleg a havasi jellegű községekben a 2000 kat. holdat nem éri el, a vadászati jogot csak a közvetlenül szomszédos önálló vadászterületek vadászatra jogosultjai egyikének lehet haszonbérbe adni. Ezek közül elsősorban az jöhet figyelembe, akinek vadászterületével a kérdéses vadászterület a vadászat okszerű gyakorlása szempontjából célszerűen egyesíthető. Ha ez a körülmény több szomszédos terület tekintetében egyformán áll fenn, a hosszabb birtokhatáron közvetlenül szomszédos önálló vadászterület vadászatra jogosultjának kell a vadászati jogot haszonbérbe adni, aki viszont ezt haszonbérbe venni köteles.

9. §. (1) A vadászati jognak az előbbi §. (3) bekezdése értelmében bérbeadás útján való hasznosítása rendszerint csak nyilvános árverésen történhetik. Ha a község (város) érdekei indokoltá teszik, a törvényhatóság első tisztviselője a szabadkézből való haszonbérbeadást engedélyezheti.

(2) A haszonbérbeadási feltételek megállapításánál a községi előjáróság (polgármester) a vadászati felügyelő szakvéleményét meghallgatni és javaslatait figyelembe venni köteles.

(3) Az árverésről az árverés hatánapját megelőzően legalább 40 nappal hirdetményt kell kibocsátani, amelyet a kibocsátás napján a vadászati felügyelőnek meg kell küldeni és a szokásos módon való közhirrétételén kívül (helyi lap, vadászlap) legalább egyszer a Budapesti Közlönyben is közzé kell tenni.

(4) A haszonbérlet legrövidebb időtartama 10 év lehet.

(5) A haszonbérleti szerződéseket úgy kell megkötöni, hogy azok lejáratának időpontja minden esetben június hó 30. napjára essék.

10. §. (1) A 8. §. (3) bekezdése értelmében együttesen haszonbérbe adandó ingatlanok, valamint az erdőbirtokossági társulatok, legeltetési társulatok, társulatokká alakulni kötelezett közösségek (1935. IV. t.c. 146. §.), közbirtokosságok és hegyközségek tulajdonában álló ingatlanok vadászati joga osztatlanul adandó haszonbérbe.

(2) Az előbbi bekezdésben foglalt rendelkezés alól a földművelésügyi miniszter az érdekeltek kérelmére vagy hivatalból kivételt tehet és megállapíthatja azt, hogy az említett ingatlanok vadászati jogát milyen megosztásban kell haszonbérbe adni.

Vadászati haszonbérleti szerződések.

11. §. (1) Vadászati jog csak olyan személynek adható haszonbérbe, s árverés során vételi ajánlatot csak az tehet, akinek — a (2) bekezdésben említett kivételtől eltekintve — erre a lakóhelye szerint illetékes vadászati felügyelő, illetőleg ennek hiányában a lakóhelye szerint illetékes törvényhatóság első tisztviselője véleményének meghallgatása után a bérbevenni szándékoltnak vadászterület fekvése szerint illetékes törvényhatóság első tisztviselője engedélyt ad.

(2) Külföldi állampolgárnak az (1) bekezdésben említett engedélyt csak a földművelésügyi miniszter adhatja ki.

(3) Az (1), illetőleg a (2) bekezdésben említett engedély megszerzése a társbérlelőkre, valamint vadásztársaság alakítása esetében annak összes tagjaira kötelező. Ez a rendelkezés azokra is kiterjed, akik a vadászterület haszonbérbe vétele után kívánnak társbérlelők lenni, illetőleg vadásztársaságba tagoknak belépni.

12. §. (1) A 3.940/1941. M. E. számú rendelet 1. §-a értelmében bemutatandó vadászati haszonbérleti szerződések, valamint az 1941. évi május hó 28. napja után kötött vadászati haszonbérleti szerződések tekintetében

a honvédelemről szóló egyes ingatlanforgalmi korlátozások tárgyában kibocsátott 10.650/1931. M. E. számú rendelet (Rendeleték Tára, 1931. évfolyam, 1970. oldal) 7. §-ában megállapított eljárást le kell folytatni.

(2) Az 1941. évi május hó 28. napja után kötött vadászati haszonbérleti szerződéseket az előbbi bekezdésben említett eljárás lefolytatása után, jóváhagyás végett az előbbi §-ban említett engedélyekkel együtt a földművelésügyi miniszterhez fel kell terjeszteni.

A vadászjegy kiállítása.

13. §. A vadászjegy kiállításához a 3.940/1941. M. E. számú rendelet 9. §-ában említett vadászati felügyelői véleményezésre azoknak, akik a vadászjegyek és fegyverigazolványokról szóló 5.007/1924. P. M. számú rendelet (Rendeleték Tára, 1924. évfolyam, 1.204. oldal) 4. §-ában foglalt rendelkezések értelmében illetékmentes vadászjegyre tarthatnak igényt, szükség nincsen.

Hatóságok.

14. §. A törvényhatóság első tisztviselője a vadászati felügyelő szakvéleményének meghallgatása után állapítja meg azt, hogy:

- a) mely vadászterületen képez a fogoly, a fácán és a nyúl számottevő vadállományt (1. §. c) és d) pont);
- b) mely vadászterület tekintendő apróvadás területnek (5. §. (3) bekezdés);
- c) mely község tekintendő havasi jellegűnek (8. §. (1) bekezdés);
- d) a 8. §. (4) bekezdése értelmében kinek kell a vadászterületet haszonbérbe venni és ennek mennyi a haszonbére.

Büntető rendelkezések.

15. §. (1) Amennyiben a cselekmény súlyosabb beszámítás alá nem esik, kihágást követ el és pénzbüntetéssel büntetendő:

- a) az a vadászatra jogosult, aki az 1. §-ban foglalt rendelkezések ellenére a vad gondozására és védelmére vonatkozó kötelezettségeket nem teljesíti;
- b) az a vadászatra jogosult, aki a 2. §-ban foglalt rendelkezések ellenére a kártékony állatokat nem irtja;
- c) az a vadászatra jogosult, aki a 3. §-ban foglalt rendelkezések ellenére a vadászterület őrzéséről nem gondoskodik;
- d) az a vadászatra jogosult, aki a 4. §. (6) bekezdésében foglalt rendelkezések ellenére az elejtett és elpusztult vadról a bejelentést nem teszi meg;
- e) az, aki a vadászatot az 5. §-ban foglalt rendelkezések be nem tartásával gyakorolja;
- f) az a vadászatra jogosult, aki a 6. §. (3) bekezdésében foglalt rendelkezések ellenére vadászkutyt nem tart;
- g) az a vadászatra jogosult, aki a 7. §. (2) bekezdésében foglalt rendelkezések ellenére a fellépett vadvést nem jelenti be.

(2) A pénzbüntetésre az 1928:X. törvénycikk rendelkezései az irányadók.

(3) A kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak a hatáskörébe tartozik. Az 1929:XXX. t.-c. 59. §-a (1) bekezdésének 3. pontjában foglalt rendelkezések alkalmazása szempontjából szakminiszternek a földművelésügyi minisztert kell tekinteni.

Záró rendelkezés.

16. §. A jelen rendelet kihirdetésének napján lép hatályba.
Budapest, 1941. évi június hó 7-én.

báró Bánffy Dániel s. k.
m. kir. földművelésügyi miniszter.

A m. kir. földművelésügyi miniszter 199.000/IX. 1. 1941. számú körrendelete a legnagyobb gazdasági munkabérek megállapításáról szóló 1520/1941. M. E. számú rendelet végrehajtása tárgyában.

Valamennyi m. kir. gazdasági felügyelőségnek,

Székhelyeiken.

A legnagyobb gazdasági munkabérek megállapításáról szóló 1520/1941. M. E. sz. rendelet (megjelent a Budapesti Közlöny 1941. évi február hó 26-i 47. számában) módosítása tárgyában kiadott 4520/1941. M. E. sz. rendelet (megjelent a Budapesti Közlöny 1941. évi június hó 22-i 139. számában) folyó évi június hó 22. napján hatályba lépett. A kormányrendelet szerint a munkaadó — az eddigi 10% helyett — *a legnagyobb munkabér összegének 20%-a erejéig részesítheti jutalomban azt a munkavállalót, akinek munkateltjesítménye az átlagost meghaladta.* A kormányrendelet a 10%-os jutalomnak 20%-ra emelésével azt a célt kívánta szolgálni, hogy becsületes munkateltjesítés esetében az egyén képessége és különleges teljesítménye az eddigiéknél jobban legyen jutalmazható. Minthogy a jutalom összegével emelt maximális munkabér fizetése egyes munkabérnemekben (pl. az általános napszámbéreknél) általánosan elterjedt, a kormányrendelet a kiváló munkateltjesítményt nyújtó munkások javára közvetve munkabérvajavulást is eredményez. Éppen ezért a kormányrendeletnek a lehető legszélesebb körben való közhírtételéről azonnal gondoskodni kell. Erre vonatkozólag egyidejűleg utasítást is adtam a törvényhatóságok első tisztviselőinek.

A közigazgatás útján foganatosítandó közhírtételen túlmenőleg szükségesnek tartom a *közérdekű tájékoztatás másirányú kifejtését* is. Evégett felhívom, hogy a kormányrendelet tartalmáról, valamint arról, hogy az illető vármegye (közigazgatási kirendeltség, város, járás) területén a maximális mértéken felül engedélyezett jutalom fizetése milyen munkabéreket érint, megfelelő úton adjon tájékoztatást a vármegyei gazdasági egyesületeknek, valamint a vármegyei, városi és járási mezőgazdasági bizottságoknak, továbbá kiszállások vagy előadások tartása során akár személyesen, akár a felügyelőség beosztott tisztviselői útján használja fel az alkalmat arra, hogy a kormányrendeletéről az összes érdekelt munkaadókat és munkavállalókat megfelelően tájékoztassa.

Végül felhívom, hogy a tett intézkedéseiről legkésőbb folyó évi július hó 15-éig a fenti ügyiratszámra hivatkozással hozzám tegyen jelentést.

Budapest, 1941. évi június 24-én.

A miniszter rendeletéből:

Dr. Herkély Tibor s. k.,
miniszteri tanácsos.

A m. kir. földművelésügyi miniszter jelentése az 1935:IV. t.-c. 38. §-ának 7. bekezdése értelmében az 1939. évre engedélyezett rendkívüli fahasználatok mértékéről.

Tisztelt Képviselőház!

Az 1935:IV. t.-c. 38. §-ának hetedik bekezdésére való utalással, az engedélyezett rendkívüli fahasználatok mértékéről szóló 1939. évre vonatkozó jelentésemet az alábbiakban van szerencsém tisztelettel megtenni:

1939 január 1-től 1939 december végéig	
kihasználásra engedélyezett	4.537.1 k. holdon 364.568 m ² .
ebből művelési ágváltoztatással kapcsolatos	
fahasználat volt	589.1 „ „ 47.176 „

a fahasználatból az 1938/39. és 1939/1940. idé-			
nyekre engedélyeztetett	3.174.2 „ „	253.936 m ³	
későbbi időszakra	1.382.9 „ „	110.632 „	

A közölt adatok az 1938. évben engedélyezett rendkívüli fahasználatok mértékénél mintegy 2,5%-kal magasabbak.

A fahasználatok mértékét és az előző évvel szemben mutatkozó egyébként lényegtelen emelkedést az engedélyek kiadására indokul szolgáló rendes körülményeken (gyenge termés, elemi károk, köz- és magántartozások, fainség, stb.) felül a visszaesatolt felvidéki és kárpátaljai területen fekvő erdőbirtokokra vonatkozólag az 1939/1940. idényben nagyobb számban előterjesztett kérelmekre lehet visszavezetni.

Az engedélyezett rendkívüli fahasználatok kevés kivétellel az 1939. évben sem haladták meg az öt évre esedékes vágásterületet, illetőleg fátömeghozam mértékét.

Ennél nagyobb mérvű, de legfeljebb tízévi vágásterületnek megfelelő fahasználat csak kivételesen, a vagyoni romlás igazolt fennforgása esetén engedélyeztetett.

Földbirtokpolitikai érdekből ilyen kivételes elbírálásban részesültek:

1. erdőbirtokossági és legeltetési társulatok, amelyek a rendkívüli fahasználat jövedelméből ingatlant vásároltak,

2. magánosok, — főként kisgazdák — akik osztatlan közös használat kötelezettsége mellett vásároltak erdőingatlant és a vétel kapcsán erdőbirtokossági társulattá alakultak,

3. azok a tulajdonosok, akiknek ingatlanát a cseh megszállás idején elárverezték s akik birtokaikat most visszaszerezték.

Kisebb mennyiséget tesznek ki azok a fahasználatok, amelyeknek engedélyezését a faanyag megmentése érdekében elemi vagy rovarkárosítások tették szükségessé.

Az engedélyek kiadásánál minden alkalommal gondoskodtam arról, hogy — tekintettel az állam pénzügyi érdekeire — a befolyó jövedelemből elsősorban a köztartozások legyenek kifizetve és megtettem a törvényben előírt intézkedéseket a túlhasználatok megtakarítására és a vágásterületek újraerdősítésének biztosítására is.

*

Tisztelettel kérem a t. Képviselőházat, hogy jelentésemet tudomásul venni s utána azt tudomásulvétel végett az Országgyűlés Felsőházához áttenni méltóztassék.

Budapest, 1941. évi június 11. napján.

báró Bánffy Dániel s. k.,
m. kir. földművelésügyi miniszter.

A m. kir. Földművelésügyi miniszter 111.000/1939. számú rendelete az erdészeti alkalmazottak hatósági felelősségénél követendő eljárás tárgyában.*

Az erdészeti alkalmazottaknak az 1935:IV. t.-c. alapján való hatósági felelősségénél követendő eljárást az alábbiakban szabályozom:

1. §.

Az erdőkről és a természetvédelemről szóló 1935:IV. t.-c. (az alábbiakban röviden: „T”) 39. §-ának 1—4. pontjai alapján az erdőgazdaság szakszerű irányítására, vezetésére és általában az erdőgazdaság szakszerű ellátására alkalmazott *erdőmérnökök* (ideértve a társulás útján alkalmazott, valamint szaktanácsadó erdőmérnököket is), továbbá a T. 40. §-a

* Megjelent a „Budapesti Közlöny” 1940. évi május hó 23-i 144. számában. Az általános érdeklődésre való tekintettel utólagosan közöljük. (Szerk.)

alapján az erdőgazdasági segédszolgálat ellátására alkalmazott *alerdészek*: (főerdőőrök, erdőőrök), valamint a T. 41. §-a alapján az erdőőrzés ellátására alkalmazott *erdőkerülők* a T. 51. §-a értelmében az első szolgálatbalepésük alkalmával hatósági esküt kötelesek tenni.

A hatósági eskü letétele a közszolgálatban álló erdészeti alkalmazottakat nem mentesíti a 2708/1920. M. E. számú rendelet 1. §-ában előírt hivatali eskü letétele alól.

A T. 52. §-a értelmében nem köteles hatósági esküt tenni az olyan erdészeti alkalmazott, aki az alkalmaztatásának megfelelő esküt az 1879:XXXI. t.-c. alapján már letette és ezt a körülményt a 35.000/1938. F. M. számú rendelet (az alábbiakban: „R”) 124. §-a szerint igazolta is. Ha ilyen igazolás nem történt, az esküt a korábbi esküre való tekintet nélkül letenni köteles.

Hatósági esküt kötelesek tenni a T. 308. és 309. §-aiban felsorolt erdészeti alkalmazottak is. Ezekre vonatkozólag a T. 52. §-ának előbb említett rendelkezését ugyancsak alkalmazni kell.

2. §.

A T. 39. §-ának 1—4. pontjaiban felsorolt erdőmérnökök a T. 51. §-ának a) pontjában előírt esküt teszik le a szolgálati kerületek szerint illetékes közigazgatási bizottság gazdasági albizottságának elnöke (a visszatért kárpátaljai területen az illetékes közigazgatási kirendeltség vezetője) előtt, a többi erdészeti alkalmazottak pedig az ugyanezen §. b) pontjában előírt esküt teszik le a szolgálati kerületek szerint illetékes főszolgabíró (városokban a polgármester, Budapesten a kerületi előjáró) előtt.

Hatósági esküre csak azokat az erdészeti alkalmazottakat lehet bocsátani, akik a T. 47—49., valamint a 308. és 309. §-aiban előírt feltételeknek megfelelnek, az 50. §-ban foglalt rendelkezések értelmében az alkalmaztatásból kizárva nincsenek és az erdőgazdaságban való alkalmaztatásukat igazolják.

3. §.

Az esküre bocsátást a R. 115., 116. és 495. §-ai értelmében teendő bejelentésben kell kérni és hiteles okiratokkal kell igazolni, hogy a fel-esketendő erdészeti alkalmazott az előírt feltételeknek megfelel.

Ha az alkalmazott működési köre több törvényhatóság területére terjed ki, az esküre bocsátás iránti kérelmet az alkalmazott állomáshelye szerint illetékes közigazgatási bizottság gazdasági albizottságához (közigazgatási kirendeltség vezetőjéhez) tett bejelentésben kell előterjeszteni, az ezenfelül teendő bejelentésekben pedig fel kell tüntetni, hogy az esküre bocsátás melyik gazdasági albizottságnál kéretett.

Szaktanácsadó erdőmérnök esetében az esküre bocsátás iránti kérelmet a szolgálati kerület szerint illetékes bármelyik törvényhatóság gazdasági albizottságához tett bejelentésben lehet kérni, a többi bejelentésben pedig fel kell tüntetni, hogy az esküre bocsátás melyik gazdasági albizottságnál kéretett.

Az államerdészeti szolgálatban álló erdészeti alkalmazottakra nézve a bejelentést az alkalmazott közvetlen felettes hatósága teszi meg, amely egyidejűleg az alkalmazottnak az eskübizonyítványba felveendő adatait is közli. Az ilyen alkalmazottakra vonatkozó okiratokat nem kell bemutatni.

4. §.

Az esküre bocsátás kérdésében a közigazgatási bizottság gazdasági albizottsága (közigazgatási bizottság vezetője) az erdőfelügyelőség meghallgatásával véghatároz. A gazdasági albizottság (közigazgatási ki-

rendeltség vezetője) az esküre bocsátást engedélyező véghatározatában — amennyiben erdőmérnök felesketéséről van szó, — az eskü letételének időpontját is — a jogorvoslati határidőt meghaladó időpontra — kitűzi, segédszolgálatra, vagy erdőőrzésre alkalmazott felesketése esetében pedig a véghatározatot, a felesketésnek záros határidőn belül való fogadtatósítása végett az esküttevő állomáshelye szerint illetékes főszolgabíróval (polgármesterrel, kerületi elöljáróval) közli s ugyanakkor megküldi az erdőfelügyelőség által a R. 122. §-a értelmében kiállított bizonyítványt is. (I. sz. minta.)

5. §.

Az eskütételről jegyzőkönyvet kell felvenni (R. 123. §.). A jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell mindazokat az adatokat, amelyeket az eskübizonyítvány tartalmaz (II. sz. minta). Az eskütételről szóló jegyzőkönyvet az esküttevőnek is alá kell írni.

A jegyzőkönyveket betűrendes csoportosításban külön gyűjtőborítékban kell megőrizni. Az erdőmérnökök eskütételéről felvett jegyzőkönyvet a m. kir. erdőfelügyelőség, az alerdészek (főerdőőrök, erdőőrök, erdőkerülők) eskütételéről felvett jegyzőkönyvet pedig az esküt kivéve közgazgatási hatóság őrzi meg.

6. §.

A letett hatósági esküről az azt kivéve hatóság eskübizonyítványt állít ki. (T. 51. §.)

Az erdőmérnökök részére kiállítandó eskübizonyítvány céljára csak a jelen rendelethez csatolt III. a. jelű, az alerdészek (főerdőőrök, erdőőrök) részére a III. b. jelű, az erdőkerülők részére pedig a III. c. jelű mintával egyező nyomtatványt kell használni.

Az eskü kivételére jogosult hatóságokat a szükséges nyomtatványokkal a m. kir. erdőfelügyelőségek látják el.

Az eskübizonyítvány kiállításának költsége fejében az Országos Erdő Alap 65.139. számú postatakarékpénztári csekkszámolája javára az erdőmérnökök 2 (Kettő) P-t, az egyéb erdészeti alkalmazottak 1 (Egy) P-t kötelesek befizetni. A befizetést igazoló szelvény beszolgáltatása előtt az esküt kivenni nem szabad.

7. §.

Az eskübizonyítvány kitöltésénél az alábbiakra kell figyelemmel lenni:

a) A nyomtatvány üresen hagyott megfelelő helyein a felesketett erdészeti alkalmazott nevének, születési helyének (község, város, vármegye), születési idejének bevezetése után az erdőmérnök eskübizonyítványában annak az egyetemnek (főiskolának), az alerdészek eskübizonyítványában pedig annak a szakiskolának (iskolának) a nevét kell beírni, ahol az esküttevő szakképzettségét megszerezte. Az eskübizonyítvány megfelelő helyén továbbá be kell vezetni, hogy az erdőmérnöki oklevél vagy szakvizsga-bizonyítvány hol, mikor és milyen szám alatt állíttatott ki. Abban az esetben, ha a felesketett erdőmérnök oklevélét külföldön szerezte, az elvégzett külföldi főiskola (egyetem) megnevezésén kívül az oklevél honosításának helyét és idejét, honosítás nélkül érvényes oklevélnél pedig az erre vonatkozó törvényes rendelkezést is be kell vezetni.

b) Az alkalmazott szolgálati kerületére vonatkozó adatok kitöltésénél abban az esetben, ha a kerület több törvényhatóság, vagy több község határában fekvő erdőgazdaságra terjed ki, valamennyi törvényhatóságot és községet fel kell tüntetni.

Több kerületre kiterjedő vezető állásban lévő erdőmérnök eskübizonyítványában a törvényhatóságok feltüntetése mellett a községek

részletezését mellőzni lehet és az erdőtulajdonos valamennyi erdőgazdaságára lehet utalni.

Az államerdészeti szolgálatban álló alkalmazottak közül a földművelésügyi minisztériumban szolgálatot teljesítő erdőmérnökök eskübizonyítványába szolgálati kerületként az ország egész területét, a földművelésügyi minisztériumnak alárendelt más hatóság vagy hivatal központi szolgálatában alkalmazottak szolgálati kerületenként a hatóság vagy a hivatal egész kerületét kell az eskübizonyítványba bejegyezni. Más kormányhatósághoz tartozó központi mérnökök eskübizonyítványainak kiállításánál szolgálati kerületként a kormányhatóság alá tartozó valamennyi erdőgazdaságra kell utalni.

8. §.

Az esküt kivévó hatóság a megfelelően kiállított, aláírással és pecséttel ellátott eskübizonyítványt az eskütevőnek elismervény ellenében kiadja, azzal a figyelmeztetéssel, hogy az eskübizonyítványt szolgálatadójának (szolgálatadóinak) bemutatni köteles.

Az eskü kivételéről erdőmérnök felesketése esetében a m. kir. erdőfelügyelőséget, más alkalmazott felesketése esetében a közigazgatási bizottság gazdasági albizottságát (közigazgatási kirendeltség vezetőjét) is értesíteni kell.

Az értesítéssel együtt a közigazgatási bizottság gazdasági albizottsága (közigazgatási kirendeltség vezetője) az erdőfelügyelőségnek az eskütételről felvett jegyzőkönyvet és az eskübizonyítvány költségének befizetését igazoló csekkszelvényt is kiadja.

A főszolgabíró (polgármester, kerületi előljáró) az eskübizonyítvány költségének befizetését igazoló csekkszelvényt és a 4. §-ban említett bizonyítványt az eskütételnél készült jegyzőkönyv mellékleteként megőrzi.

Ha felesketett erdészeti alkalmazott szolgálati kerülete (működési köre) több törvényhatóság területére terjed ki, az eskübizonyítvány kiadásáról az érdekelt valamennyi törvényhatóság közigazgatási bizottsága gazdasági albizottságát (közigazgatási kirendeltség vezetőjét) és a m. kir. erdőfelügyelőséget is értesíteni kell. Minisztériumokban szolgálatot teljesítő erdészeti alkalmazottakra ez a rendelkezés nem vonatkozik.

9. §.

A m. kir. erdőfelügyelőség a hozzáérkezett értesítés alapján az esküt tett erdészeti alkalmazottakra vonatkozó adatokat a R. 118. §-a alapján vezetett nyilvántartásba bejegyzí.

10. §.

A szolgálati kerületnek megváltoztatása vagy a szolgálati viszonyak akár nyugdíjazás, akár a szolgálatból való kilépés folytán történő megszűnése esetében az erdőtulajdonos (államerdészeti alkalmazottaknál a közvetlen felettes hatóság) köteles a R. 115. §. 4. bekezdése értelmében a közigazgatási bizottság gazdasági albizottságához teendő bejelentésével egyidejűleg az alkalmazott eskübizonyítványát is betherjeszteni.

Ha azonban a felesketett erdészeti alkalmazottat a szolgálatból való kilépéssel egyidejűleg, más erdőtulajdonos ugyanannak a feleskető hatóságnak kerületébe eső erdőgazdaságnál alkalmazza, a szolgálatba való átlépés bejelentésére és az eskübizonyítvány beszolgáltatására nem a régi, hanem az új szolgálatadó erdőtulajdonos köteles.

A gazdasági albizottság (közigazgatási kirendeltség vezetője) a szolgálati kerület megváltoztatásával, illetőleg a szolgálati viszony megszűnésével kapcsolatos záradékot az erdőmérnök eskübizonyítványának hátlapjára rávezeti, az egyéb alkalmazottak eskübizonyítványát pedig meg-

felelő záradékolás végett a főszolgabírónak (polgármesternek, kerületi előljárónak) küldi meg és erről mindkét esetben a m. kir. erdőfelügyelőséget is értesíti.

Ha a felesketett erdészeti alkalmazott új szolgálati kerülete az esküt kivevő hatóság kerületébe esik, a záradékban az eskübizonyítvány hatályát a korábbi szolgálatra nézve meg kell szüntetni s egyben az új szolgálati kerületre érvényesíteni kell (IV. a. és IV. b. számú minta). Ha pedig a felesketett erdészeti alkalmazott új szolgálati kerülete az esküt kivevő hatóság kerületén kívül esik, vagy pedig egyidejűleg újabb szolgálatba nem lép, a záradéknak az eskübizonyítvány hatályának a korábbi szolgálatra való megszűnését kell tartalmaznia (IV. c. és IV. d. sz. minta).

Ha a szolgálati viszony megszűnése miatt hatálytalanított eskübizonyítvány tulajdonosa újból szolgálatba lép, az alkalmazó erdőtulajdonos köteles a R. 115. §. (1) bekezdése értelmében teendő bejelentéssel egyidejűleg az alkalmazott eskübizonyítványát is beterjeszteni. A közgazgatási bizottság gazdasági albizottsága (közigazgatási kirendeltség vezetője) erdőmérnök alkalmaztatása esetében az eskübizonyítvány hátulján rávezeti a szolgálatadó nevét és a szolgálati kerületre vonatkozó adatokat feltüntető záradékot, amelyben az eskübizonyítványt az új szolgálati kerületre érvényesíti (IV. e. számú minta), alerdész (főerdőőr, erdőőr) és erdőkerülő alkalmaztatása esetében pedig az eskübizonyítványt ennek a záradéknak rávezetése végett az illetékes főszolgabírónak (polgármesternek, kerületi előljárónak) adja ki és erről mindkét esetben a m. kir. erdőfelügyelőséget is értesíti.

A záradékolt eskübizonyítvány kiadására és ezzel kapcsolatban az érdekeltek értesítésére nézve a 8. §. (1) és (2) bekezdésében foglalt rendelkezéseket kell alkalmazni.

11. §.

A T. 52. §-a értelmében nem köteles hatósági esküt tenni az olyan erdészeti alkalmazott, aki az alkalmazásának megfelelő esküt az 1879. évi XXXI. t.-c. alapján már letette; a R. 124. §-a szerint azok az erdészeti alkalmazottak, akik 1935. évi augusztus hó 1. napján már alkalmazásban állottak, a rendelet hatálybalépésétől számított 6 hónap alatt, vagyis 1938. évi november hó 1. napjáig voltak kötelesek a hatósági eskü kivételére jogosított hatóságnál igazolni, hogy a hatósági esküt az 1879:XXXI. t.-c. alapján letették.

Az ilyen igazolás alapján az eskü kivételére jogosult hatóság az V. a. és V. b. mintának megfelelő szövegű igazolványt állít ki s azt a bemutatott régi eskübizonyítvány csatolása mellett a 8. §-ban foglalt rendelkezéseknek megfelelően kiadja.

Az igazolvány kiszolgáltatása után a szolgálati kerületben, vagy a szolgálati viszonyban történő változások esetében mindig az igazolványt kell a 10. §. rendelkezéseinek megfelelő záradékkal ellátni.

Ha az erdészeti alkalmazott az igazolvány kiállításakor már nem az eskübizonyítvány szövegében feltüntetett erdőtulajdonosnál, vagy kerületben teljesít szolgálatot, a régi eskübizonyítvány záradékolására nézve a 10. §. (4) és (5) bekezdéseiben foglaltakat kell megelémlően alkalmazni.

Azokra az alkalmazottakra, akik 1938. évi november hó 12-én, illetve 1939. évi március hó 19-én a Magyar Szent Koronához visszaesetolt felvidéki, illetve visszatért kárpátaljai területen teljesítettek szolgálatot, ez a rendelkezés nem vonatkozik és a T. 51. §-ának megfelelő esküt letenni kötelesek arra való tekintet nélkül, hogy korábban esküt tettek-e vagy sem. Ezeknek az alkalmazottaknak esküre bocsátásánál a jelen körrendelet intézkedéseit kell megfelelően alkalmazni.

12. §.

A hatósági eskü letételéről kiállított bizonyítvány elvesztése vagy megsemmisülése esetében az esküt kivévő hatóság az eskübizonyítvány tulajdonosának kérésére másodlatot ad ki.

Másodlat kiadásának csak akkor van helye, ha az eredeti bizonyítvány elveszett vagy megsemmisült és ez elfogadhatóan igazoltatott. Evégből az eskübizonyítvány tulajdonosa köteles a bizonyítvány elvesztését a másodlat kiállítására jogosult hatóság által meghatározandó lapban egy esetben közhírré tenni és az elveszett bizonyítvány megtalálóját annak visszaadására felszólítani.

A hirdetmény megjelenésétől számított 15 nap eltelte után a kérelmező köteles az eredeti eskübizonyítványt kiadó hatóságnak a hirdetést tartalmazó lappéldányt bemutatni. Ennek alapján a hatóság — ha a kérelmező az Országos Erdői Alap 65.139. számú postatakarékpénztári csekk-számlája javára a 6. §-ban megállapított összeg befizetését igazoló csekk-szelvényt becsatolta — a másodlatot kiadja és ezt az előző bekezdés szerint közzéteszi. A másodlat kiadásáról az érdekelteket a 8. §. (2) bekezdésében foglaltak szerint kell értesíteni.

Amennyiben a másodlat erdőmérnök részére adatott ki, az erdőfelügyelőségnek küldendő értesítéshez mellékelni kell a másodlat költségének befizetését igazoló csekk-szelvényt is; más esetben a csekk-szelvényt az ügyirat mellékleteként kell megőrizni.

Abban az esetben, ha az eskübizonyítvány megsemmisült és azt kérelmező elfogadható módon igazolni tudja, a másodlatot előzetes közhírrététel mellőzésével kell kiadni az előző bekezdésben előírt közzététel mellett.

A másodlatot az eskütételi jegyzőkönyv adatai alapján kell kiállítani. A nyomtatványon a „másodlat“ szót feltűnően jelezni kell és a másodlatot az aláírást közvetlenül megelőzően „a másodlat hitelű“ szavakból álló hitelesítő záradékkal kell ellátni.

Ha az eskübizonyítvány tulajdonosa már nem az eskübizonyítvány szövegében feltüntetett erdőtulajdonosnál vagy kerületben teljesít szolgálatot, a másodlat hátlapját a 10. §-ban foglaltak megfelelő alkalmazásával az erre vonatkozó záradékkal is el kell látni, illetőleg megfelelő záradékolás végett a másodlatot az illetékes hatóságnál is be kell mutatni.

Az eskübizonyítvány-másodlatnak kiadását az eskütételi jegyzőkönyvben is fel kell tüntetni.

Abban az esetben, ha másodlatot az eskütételi jegyzőkönyv elvesztése vagy megsemmisülése miatt nem lehet kiállítani, az erdészeti alkalmazottól új esküt kell kivenni.

A 11. §. alapján kiállított igazolványról másodlatot kiadni nem lehet. Az ilyen igazolvány igazolt elvesztése esetében az eskü kivételére jogosult hatóság az 1879:XXXI t.-c. alapján letett esküre vonatkozó eskübizonyítvány bemutatása után új igazolványt állít ki. Ha pedig az elvesztett igazolvány tulajdonosa régi eskübizonyítványát nem tudná bemutatni, az eskübizonyítvány elvesztésének közhírrététele után tőle új esküt kell kivenni.

13. §.

A R. 122. §-a értelmében az erdőfelügyelőség által kiállított bizonyítvány, az eskübizonyítvány, valamint a másodlat bélyegilletékmentes.

Budapest, 1940. évi április hó 24-én.

Vitéz gróf Teleki Mihály s. k.,
m. kir. földművelésügyi miniszter.

Felelős kiadó: Dr. Mihályi Zoltán.

Stádium Sajtóvállalat Rt., Budapest. Felelős: Györy Aladár igazgató.

**Az Árellenőrzés Országos Kormánybiztosának
126.058/V.—1941. sz. leírata a tűzifának a vasúti
fuvardíjváltozással kapcsolatos ára tárgyában.**

Országos Erdészeti Egyesület,

Budapest.

Miheztartás és az érdekeltek megfelelő tájékoztatása céljából a következőkről értesítem t. Címet.

Mint ismeretes, a Máv. folyó évi október 1-ig hatályon kívül helyezte a folyó évi július 1-én életbeléptetett fuvardíjtételeket. Másik rendelkezés szerint pedig a Máv. visszatéríti azt a fuvardíj-különbözetet, amelyet az egyelőre hatályon kívül helyezett díjszabás alapján felszámított. A hivatalos rendelkezés szerint a visszatérítést az eredeti fuvarlevél felmutatása ellenében lehet kérni, tehát erre általában a címzett jogosult.

Tekintettel arra, hogy az elmondottakból kifolyólag a tűzifa eladási árának alkalmazása tekintetében félreértések merülhetnek fel, arról az elvi állásfoglalásomról értesítem t. Címet, hogy a kérdéses időpont alatt eladott, illetve elszállított tűzifa termelői árát a 108.900/1941. Á. K. számú rendelet szerint kell megállapítani, tehát a termelő jogosult annak az árnak felszámítására, amelyet a hivatkozott rendelet az 1940 június 30-ig érvényben volt fuvardíjtételek figyelembevételével a termelőnek feladóállomáson biztosított.

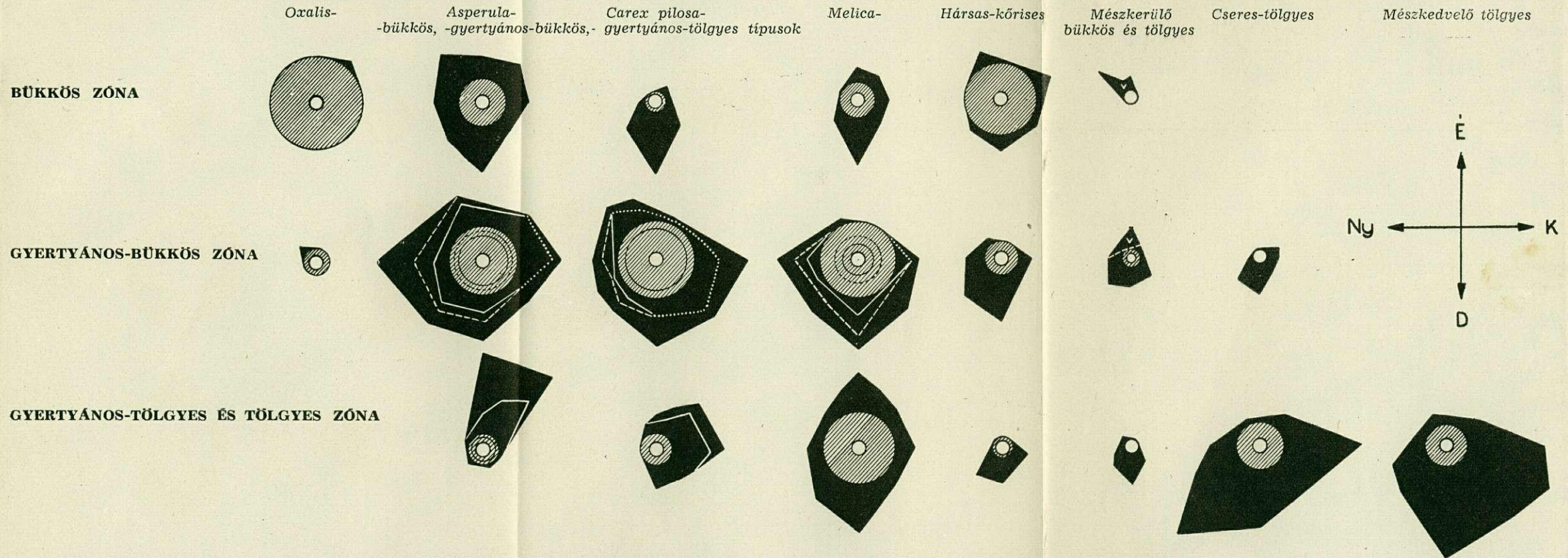
Abban az esetben tehát, ha az elszámolás a magasabb fuvardíjnak megfelelően alacsonyabb feladóállomási áron már megtörtént volna, a vevő — minthogy az alacsonyabb ár és a fuvardíj-visszatérítés kettős előnyében nem részesülhet — köteles az eladónak az így előállott különbözetet megtéríteni.

Budapest, 1941 augusztus 29.

Illyefalvi s. k.

az árellenőrzés országos kormánybiztosa.

Bükkhegységi erdőtípusok expozíciós diagrammjai

A diagrammok az egyes erdőtípusok termőhelyi kombinált kitettség-lejtőszög adatait tüntetik fel. A nagyklíma zónális változásának megfelelően kialakult három vegetációs zónában a típusok klímaviszonyait (makro- és mikroklima) jelző adatok összehasonlíthatók egymással, mégpedig egy zónán belül a különböző típusok adatai, a különböző zónák között pedig ugyanazon típus adatai. A diagrammok mintegy 1000 adat feldolgozásával készültek (a diagrammok készítése módját lásd 23). A vonalkázott kör a lejtésnélküli 0—5° előfordulásokat jelenti, minél több ilyen eset van,

annál nagyobb a kör. A fekete diagrammrész az 5°-nál nagyobb lejtőszögű kitettségeket foglalja magában. A folytonos vonal jelzi a határt a bükkös és a gyertyános-bükkös között, szaggatott vonal van a gyertyános-bükkös és a gyertyános-tölgyes között, végül pontozott vonallal jelöltük a bükkös és a gyertyános-tölgyes közötti határt. „V” betű jelzi a mészkerülő erdőknél belül a Myrtillus-bükkös típust. A részleteket az egyes típusok jellemzésénél értékeltük, az általánosításokat l. a szövegben.